

HERBESTEMMING MARGARITA MARIA ALACOQUEKERK

AFSTUDEERONDERZOEK NAAR EEN GESCHIKTE HERBESTEMMING VAN EEN KERK IN TILBURG

PAUL BERNARDS & ARANTXA VAN ANSENWOUDE

VOORWOORD

In het kader van het afstuderen van onze opleiding Bouwkunde aan Avans Hogeschool te Tilburg hebben wij onderzoek verricht naar het herbestemmen van de Margarita Maria Alacoquekerk te Tilburg. De keuze voor dit onderwerp komt enerzijds door de wens om wat te doen met oude panden en anderzijds het grote aantal leegstaande kerken in Nederland.

In dit verslag wordt de onderzoeksopzet en de geschikte herbestemming beschreven ondersteund door afbeeldingen en tekeningen. Ter afsluiting worden de resultaten van het afstuderen beschreven.

De zoektocht in de complexiteit die herbestemmen heet is een leerzaam proces geweest en wij hopen dat deze scriptie een leidraad of aanbeveling mag zijn voor het flexibel herbestemmen van leegstaande kerken. Graag willen wij iedereen bedanken die ons geholpen heeft tijdens dit proces. In het bijzonder willen wij onze afstudeerbegeleiders Edgar Claassen en Iwan Westerveen van Avans Hogeschool bedanken en Ad Goossens, Joris Verhoeven en Frank van Winden, onze praktijkbegeleiders.

Paul Bernards & Arantxa van Ansenwoude
Tilburg, 12-01-2017

SAMENVATTING

Naar aanleiding van onze thesis, ‘de kerk op z’n kop’, zijn wij in het afstudereren verder op het herbestemmen van kerken ingegaan. De Margarita Maria Alacoquekerk te Tilburg heeft in januari 2016 zijn deuren moeten sluiten. De liturgische dienst wordt voortgezet in de dagkapel van de kerk. Uiteindelijk is gekozen om een plan te ontwikkelen om de deze kerk te herbestemmen.

Wij gaan opzoek naar een geschikte herbestemming van de Margarita Maria Alacoquekerk. Aan de hand van een architectonisch- en bouwkundig rapport wordt elk aspect behandeld. Een bouwhistorisch onderzoek is uitgevoerd waarin de kerk tot in detail wordt beschreven. Uit het omgevingsonderzoek blijkt een gezondheidscentrum de meest geschikte functie voor de kerk. Voor het herbestemmen van een kerk zijn verschillende subsidies beschikbaar waardoor een herbestemming haalbaar wordt.

Tijdens het ontwerpen is uit verschillende bronnen inspiratie gehaald. Bij het schetsontwerp is begonnen met een massastudie. Hierdoor ontstond een duidelijk driedimensionaal beeld van het nieuwe volume in de kerk. Om tot een geschikt ontwerp te komen voor een gezondheidscentrum, zijn een aantal concepten bedacht. De concepten voor het herbestemmen van de kerk zijn contrast, ruimtelijkheid, sacraal, route, symboliek en van buiten naar binnen. Deze concepten zijn een leidraad voor de uitwerking van de herbestemming van de Margarita Maria Alacoquekerk. Naast de concepten zijn lichtinval en privacy van patiënten belangrijke aspecten voor het ontwerp. Het ontwerp van de gevel is hier sterk van afhankelijk binnen een kerk met zeer beperkte lichtinval. Aan de hand van de concepten zijn onder andere de materialen, kleuren en keuze voor detaillering gekozen. Bij het detailleren is rekening gehouden met de installaties en brandveiligheid. De keuze van ventilatie en verwarming is gebaseerd op duurzaamheid en comfort. De detaillering is ook afhankelijk van de constructiemethode. De kerk kan worden beschouwd als overdekte bouwplaats. De keuze voor de constructiemethode werd hierdoor bepaald. De bouwplaats is enkel via de voordeur toegankelijk voor bouwmaterialen van relatief licht gewicht en specifieke machines.

SUMMARY

In addition to our thesis in our minor, ‘De Kerk op z’n Kop’, we continued on the conversion of churches in our graduation thesis. The Margarita Maria Alacoque church in Tilburg had to close its doors in January 2016. The liturgical services continued in the left chapel of the church. Eventually it was decided to reallocate the this church.

In this thesis we are going to find a suitable conversion of the Margarita Maria Alacoque church. Based on an architectural and a structurally report every aspect of the conversion is addressed. A historical building research is conducted in which the church is described in detail. Based on an environment research a health center would be most suitable for the conversion. For reallocating a church several grants are available, making the conversion feasible.

Multiple sources of inspiration are used during the design. During the first sketches a mass study was conducted. This created a clear three-dimensional image of the new volume in the church. In order to achieve a suitable design for the health center, a number of concepts have been devised. The concepts for reallocating the church are; contrast, spaciousness, sacred, route, symbolism and form outside to inside. These concepts are a guide for the development of the conversion of the Margarita Maria Alacoque church. Light an privacy are, in addition to the concepts, important aspects of the design. The design of the façade strongly depended on these aspects in a church with very limited natural light. Choice of materials, colors and the detailing are based on the concepts. Account was taken of the installations and fire safety during the detailing. Choice of ventilation and heating is based on durability and comfort. Detailing also depended on the construction method. The church can be considered a covered construction site. The construction method has been determined by this. The site is only accessible through the front door for construction materials of limited weight and specific machinery.

FIGUREN- & TABELLENLIJST

Figuren

Figuur 1: Foto uit 1929	2
Figuur 2: Plattegrond kerk	6
Figuur 3: Interieur kerk	7
Figuur 4: Kooromgang	7
Figuur 5: Mozaïek Mater Amabilis (1927)	7
Figuur 6: Mozaïek Johannes de Doper (1940)	7
Figuur 7: Eerste steen met opschrift	7
Figuur 8: Het sterfbed van Jozef	8
Figuur 9: Het Heilig Huisgezin	8
Figuur 10: De Annunciatie	8
Figuur 11: De verschijning van het H. H. aan M. A.	8
Figuur 12: Het sterfbed van M. Alacoque	8
Figuur 13: De Hemelvaart	8
Figuur 14: Noli me tangere	8
Figuur 15: De verzezen Christus verschijnt aan Maria	8
Figuur 16: Transept venster	8
Figuur 17: Kooromgang venster	8
Figuur 18: Zandstenen apostel	9
Figuur 19: Mozaïek versch. van het H.H. aan M. A.	9
Figuur 20: Orgel	9
Figuur 21: Muur tussen kerk en pastorie	9
Figuur 22: Kaart uit 1927-1928	10
Figuur 23: Zichtlijn vanuit de ingang	10
Figuur 24: Kinderdagverblijf	10
Figuur 25: 1958, Schilderwerken en gewelf	10
Figuur 26: Hoogspanningskast	10
Figuur 27: Doopvont	10
Figuur 28: Altaar, kaarshouders en kleden	10
Figuur 29: S. Johannes de Doper	11
Figuur 30: Salvador Mundi (Redder van de wereld)	11
Figuur 31: Mater Mei (Moeder van God)	11
Figuur 32: Wijwaterbakjes	11
Figuur 33: Mariabeeld en kerkelijk meubilair	11
Figuur 34: Moderne tabernakel	12
Figuur 35: Deuren biechthokjes	12
Figuur 36: Lezenaars	12
Figuur 37: Jozefbeeld en kerkelijk meubilair	12
Figuur 38: Zijaltaren	12
Figuur 39: Kerkbanken	12
Figuur 40: Maquette bestaande situatie 1:100	14
Figuur 41: Mindmap	16
Figuur 42: Kaart praktijken in de omgeving	18
Figuur 43: 3D weergave doorsnede B-B	22
Figuur 44: Voorbeeld plattegrond huisartsenpraktijk	24
Figuur 45: Voorbeeld plattegrond tandartsenpraktijk	25
Figuur 46: Voorbeeld plattegrond tandartsenpraktijk	26

Figuur 47: Schematische weergave fysiopraktijk	28
Figuur 48: Massastudie 1	31
Figuur 49: Massastudie 2	31
Figuur 50: Massastudie 3	31
Figuur 51: Massastudie 4	31
Figuur 52: Massastudie 5	31
Figuur 53: Massastudie 6	31
Figuur 54: Schematische weergave concepten	32
Figuur 55: Routing en assen	33
Figuur 56: Routing en assen 3D	34
Figuur 57: Gewelf in travee	35
Figuur 58: Schematische weergave sacraal licht	35
Figuur 59: Schematische weergeve binnen, buiten	36
Figuur 60: Adam Street, Burnley	37
Figuur 61: Gallery of Weird and Wonderful Windows	37
Figuur 62: Beutiful balcony railing detail	37
Figuur 63: Stedelijk museum Amsterdam	37
Figuur 64: Modern bloemkozijn	38
Figuur 65: Sako: complejo 'Cube Tube' en Jinhua	38
Figuur 66: Angular Stairway Stores	38
Figuur 67: Silowoningen van MVRDV	38
Figuur 68: St Jerome, Oil on Canvas	38
Figuur 69: Palmgren House, Drevviken	38
Figuur 70: Vorm uit ramenplan	39
Figuur 71: Schetsontwerp gevel	39
Figuur 72: Schetsontwerp	40
Figuur 73: Mobiele kraan MC160	45
Figuur 74: Geluidsabsorberende plafondpanelen	49
Figuur 75: Geluidsabsorberende wandpanelen	49
Figuur 76: Geluidsabsorberende armaturen	49
Figuur 77: Akostische fotoprints	49
Figuur 78: Schematische weergave geluidsabsorptie	50
Figuur 79: 3D weergae doorsnede A-A	52
Figuur 80: Schematische weergave parkeerplaatsen	54

Tabellen

Tabel 1: Materialen	43
Tabel 2: Belasting per element	46
Tabel 3: Constante en variabele belasting	46
Tabel 4: Totale belastingen	46
Tabel 5: Advies ligger	46
Tabel 6: Advies kolom	46
Tabel 7: Advies fundering	46
Tabel 8: Ventilatievoud & lichtsnelheid	47
Tabel 9: Ventilatie totaal	47
Tabel 10: Diameter kanalen	47

2 | Bouwhistorisch onderzoek

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de karakteristieken van de Magarita Maria Alacoquekerk en wat er bewaard moet blijven. Deze worden aan de hand van de cultuurhistorische waarden, bouwhistorische waarden, architectuurhistorische waarden, kunsthistorische waarden, ensemble- en situationele waarden, gaafheid en herkenbaarheid en zeldzaamheid. Verder worden de overige kerkelijke objecten benoemd en de belevingswaarde beschreven.

3 | Subsidie

Voor het herbestemmen van een kerk zijn verschillende subsidies beschikbaar, waardoor een herbestemming haalbaar wordt. In dit hoofdstuk gaan we hier verder op in.

4 | Herbestemming

Om tot een geschikte herbestemming te komen is er eerst onderzoek gedaan naar welke functie het meest geschikt is voor de Magarita Maria Alacoquekerk. Er wordt hier gekeken naar verschillende partijen, de markt en het rendement. Vervolgens wordt een keuze gemaakt voor de functie van de herbestemming.

5 | Programma van eisen

Bij het maken van het programma van eisen is onderzocht welke praktijken er geschikt zijn voor een gezondheidscentrum. Aan de hand hiervan zijn de bijbehorende programma van eisen per praktijk opgesteld. Ook zijn er een aantal eisen die voor het gehele gebouw gelden.

6 | Ontwerp

Allereerst is een massastudie gedaan, aan de hand hiervan zijn de volumes bepaald. Vervolgens zijn de concepten beschreven en de bronnen die zijn gebruikt ter inspiratie. Tot slot worden de verschillende faseringen in het ontwerpproces kort toegelicht.

7 | Materialen

Aan de hand van een multicriteria tabel zijn de materialen gekozen. Belangrijk bij de keuze van materialen is de esthetica en praktische toepassing volgens het programma van eisen.

8 | Constructie

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke constructiemethode is toegepast bij de herbestemming van de Magarita Maria Alacoquekerk. Bij de constructiemethode wordt rekening gehouden met de bestaande situatie.

9 | Bouwfysica

In dit hoofdstuk worden de technische toepassingen, waaronder ventilatie, verwarming en geluid beschreven. Er wordt hier rekening gehouden met duurzaamheid en comfort.

10. Brandveiligheid

Bij de brandbeveiliging van de herbestemming is rekening gehouden met bouwkundige voorzieningen, installatietechnische voorzieningen, organisatorische maatregelen, brandcompartimenten en brandscheidingen.

INHOUDSOPGAVE

ALGEMEEN

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding	1
1.2 Doelstelling	1
1.3 Probleemstelling	1
1.4 Opdrachtformulering	1
1.5 Projectgrenzen en randvoorwaarden	1

2 | Bouwhistorisch onderzoek

2.1 Inleiding	5
2.2 Betrokken partijen	5
2.3 Informatie	5
2.4 Cultuurhistorische waarden	5
2.5 Bouwhistorische waarden	5
2.6 Architectuurhistorische waarden	7
2.7 Kunsthistorische waarden	7
2.8 Ensemble- en situationele waarden	9
2.9 Gaafheid en herkenbaarheid	9
2.10 Zeldzaamheid	11
2.11 Overige kerkelijke objecten	11
2.12 Belevingswaarden	11

3 | Subsidie

3.1 Inleiding	13
3.2 Subsidieregeling	13
3.3 Haalbaarheidsonderzoek	13
3.4 Wind- en waterdichtmaatregelen	13
3.5 Instandhoudingssubsidie	13
3.6 Restauratie rijksmonument	13

4 | Herbestemming

4.1 Inleiding	15
4.2 Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed	15
4.3 Wat past er bij het gebouw	15
4.4 Respect	15
4.5 Functiewijziging	15
4.6 Marktvraag	15
4.7 Rendement	15
4.8 Waar is er vraag naar	15
4.9 Rooms-katholieke kerk	15
4.10 Functies	17
4.11 Keuze	17

5 | Programma van eisen

5.1 Inleiding	19
5.2 Toegankelijkheid	19
5.3 Overzicht doelgroepen	19
5.4 Omgeving	19

5.5 Gebouw algemeen	19
5.6 Huisarts	23
5.7 Praktijken tandheelkunde	25
5.8 Apotheek	27
5.9 Fysiopraktijk	27
5.10 Overige praktijken	29
5.11 Overig	29
5.12 Materialen	29

6 | Ontwerp

6.1 Inleiding	31
6.2 Massastudie	31
6.3 Contrast	33
6.4 Ruimtelijkheid	33
6.5 Route	33
6.6 Sacraal	35
6.7 Symboliek	35
6.8 Van buiten naar binnen	35
6.9 Inspiratie	37
6.10 Schetsontwerp	39
6.11 Voorlopig ontwerp	39
6.12 Definitief ontwerp	39

7 | Materialen

7.1 Omschrijving	43
--------------------	----

8 | Constructie

8.1 Omschrijving	45
8.2 Fundering	45
8.3 Reversible	45

9 | Bouwfysica

9.3 Ventilatie	47
9.4 Verwarming	47
9.5 Geluid	47

10 | Brandveiligheid

10.1 Bouwkundige voorzieningen	51
10.2 Installatietechnische voorzieningen	51
10.3 Organisatorische voorzieningen	51
10.4 Brandcompartimenten	51
10.5 Brandscheidingen	51

11 | Conclusie

11.1 Deelvragen	53
11.2 Hoofdvraag	53
11.3 Aanbevelingen	53

12 Bronnenlijst	55
-------------------	----

13 Bijlagen	
13.1 Tekeningenlijst	57
13.2 Detailboek	57
13.3 Overig	57

1 | INLEIDING

1.1 | Aanleiding

Leegstand en herbestemming gaan een steeds belangrijke rol spelen in de bouwsector. Leegstand wil men zo veel mogelijk voorkomen. Zo zijn er steeds meer leegstaande kerken. Gemiddeld komen er twee kerken per week leeg te staan.

De reden dat wij hebben gekozen voor het herbestemming van een kerk is omdat het een hedendaags probleem is. Er komen veel kerken leeg te staan en die moeten of gesloopt of herbestemd worden. Na een ingewikkelde zoektocht hebben wij gekozen voor de Margarita Maria Alacoquekerk te Tilburg. Wij zijn opzoek gegaan naar een geschikte herbestemming voor deze kerk.

Om hier op in te spelen dienen er keuzes gemaakt te worden. Welke herbestemming is geschikt? Waar is vraag naar? Hoe ga je met een Rijksmonument om? Dit zijn een aantal belangrijke vragen voor het herbestemmen van de kerk. Inspelend op deze vragen en problematiek, wordt in het afstuderen gekeken naar het herbestemmen van de Margarita Maria Alacoquekerk te Tilburg om zo deze kerk een nieuw leven in te blazen.

1.2 | Doelstelling

Het doel van deze scriptie is om een geschikte herbestemming te vinden voor de Margarita Maria Alacoquekerk te vinden. Dit document kan bij verder onderzoek naar de kerk worden gebruikt. Het uitgebreide bouwhistorisch onderzoek zal hiervoor de grootste bron zijn.

Hoofdvraag

Wat is een geschikt herbestemmingsontwerp voor de Margarita Maria Alacoquekerk?

Deelvragen

Wat is de relatie tussen kerk en omgeving?

Welke beperkingen worden opgelegd door de overheid en het bisdom?

Wat moet er worden behouden van de kerk?

Welke nieuwe functie past bij de kerk?

Wat is een geschikt ontwerp voor de herbestemming van de kerk?

1.3 | Probleemstelling

In Nederland zijn momenteel ruim 4200 kerkgebouwen met een religieuze functie. Door de ontkerkelijking en vergrijzing worden de komende jaren ruim 1000 kerken aan de eredienst onttrokken. Van de 170 kloosters die nog in gebruik zijn, blijven er waarschijnlijk maar 50 over. In Nederland sluiten er elke week bijna twee kerken.

Uit het onderzoek 'herbestemming kerken en kerklocaties, een inventarisatie van kerkgebouwen tussen 1970 en 2008, blijkt dat in dit tijdvlak ruim 900 kerken zijn gesloten. Een derde van deze gebouwen is gesloopt

en twee derde herbestemd. Het grootste deel van de gesloopte kerken behoorde toe aan een katholieke parochie.

In Nederland sluiten er elke week ongeveer twee kerken. Niet alleen in Nederland sluiten steeds meer kerken, maar dit gebeurt in heel Europa. Bijvoorbeeld in Duitsland zijn de afgelopen tien jaar ongeveer 800 kerkgebouwen gesloten en er zullen er nog duizenden volgen.

De Margarita Maria Alacoquekerk staat sinds januari leeg en draagt qua functie niet meer bij aan de omgeving. Alleen de kapel is nog te betreden voor publiek en wordt gebruikt voor de liturgische dienst. Het interieur van de kerk, zoals banken, beelden, etc. zijn nog aanwezig, zowel het exterieur en interieur zijn beschermd. Daarnaast was het interieur van de kerk rijk beschilderd voordat het werd overgeschilderd omdat kosten voor restauratie te hoog waren. Als de Margarita Maria Alacoquekerk niet wordt herbestemd kunnen de kosten voor onderhoud niet meer worden opgebracht en zal de kerk in verval raken.

1.4 | Opdrachtformulering

Eindresultaat

Het eindresultaat bestaat uit een onderzoek naar de herbestemming van de Margarita Maria Alacoquekerk, een ontwerp voor de herbestemming aangevuld door een architectonisch rapport en bouwkundig rapport. Het ontwerp bestaat uit zowel 2D als 3D tekeningen en een maquette op DO-niveau.

Opdrachtgever

De opdrachtgever voor dit project is Ad Goossens. Ad Goossens is eigenaar van Bouwontwerp en Adviesburo Goossens. Hij is zelfstandig ondernemer en is bouwadviseur en bouwkundig tekenaar. Het afstuderen wordt daarnaast begeleid door Iwan Westerveen en Edgar Claassen, docenten van Avans Hogeschool te Tilburg.

Opdrachtnemer

Het afstudeerproject over het herbestemmen van de Margarita Maria Alacoquekerk wordt uitgevoerd door Arantxa van Ansenwoude en Paul Bernards, bouwkundestudenten aan de Avans Hogeschool te Tilburg met uitstroomprofiel architectuur. Het atelier waarin het afstuderen plaats zal vinden is Ruimtelijk Ontwerp.

Opdracht

Ontwerp een geschikte herbestemming voor de Margarita Maria Alacoquekerk.

1.5 | Projectgrenzen en randvoorwaarden

Projectgrenzen

Het afstudeerproject wordt op Definitief Ontwerp niveau afgerond. Dit

houdt in dat er ruimte en vormenstudies worden gedaan. Daarnaast worden (principe)details gemaakt. Om tot het ontwerp te komen moet er ook een onderzoek worden gedaan naar de herbestemming. Er moet worden gekeken naar de eisen die de overheid en het bisdom stellen en wat er past in de omgeving. Begrotingen en kosten worden grotendeels buiten beschouwing gelaten, het project moet wel qua kosten realistisch blijven. Daarnaast wordt ook de pastorie buiten beschouwing gelaten in verband met de grootte van het project.

Randvoorwaarden

Het afstudeerproject wordt gebaseerd op een eerder onderzoek uit de thesis 'de kerk op z'n kop', die door Paul Bernards & Arantxa van Ansenwoude.

Functie

Het eindrapport van het afstuderen dient als optie voor de herbestemming van de Margarita Maria Alacoquekerk te Tilburg en kan worden gebruikt voor verder onderzoek naar de kerk.

ARCHITECTONISCH RAPPORT

2.1 | Inleiding

De leegstand van de Margarita Maria Alacoque kerk te Tilburg leidt tot herbestemming. Hiervoor moet een geschikte herbestemming worden gevonden. Dit onderzoek geeft weer wat wij belangrijk vinden aan het gebouw en wat wij eventueel intact willen houden. Het bouwhistorisch onderzoek is geschreven naar de ‘Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek’ en ‘Een toekomst voor kerken’ van de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed en gebaseerd op de monument omschrijving van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De pastorie, jongensschool, meisjesschool en het klooster worden in dit onderzoek enkel betrokken bij de ensemblewaarde.

2.2 | Betrokken partijen

Het bouwhistorisch onderzoek wordt gedaan door Paul Bernards en Arantxa van Ansenwoude, studenten aan Avans hogeschool te Tilburg. Dit onderzoek maakt deel uit van het afstudeeronderzoek. Het bouwhistorisch onderzoek wordt begeleid door de begeleiders vanuit school, Iwan Westerveen en Edgar Claassen en praktijkbegeleider Ad Goossens. Naar aanleiding van een bezoek aan Satijnplus architecten heeft Harold Janssen (architect) aangeboden dit onderzoek te controleren.

2.3 | Informatie

Monumentnaam:	Maria Magdalena Alacoque-kerk
Gemeente:	Tilburg
Provincie:	Noord-Brabant
Plaatselijke aanduiding:	Ringbaan-West 300, 5025 VB Tilburg
Kadestraal object:	6610
Bouwjaar:	1920-1922
Architect:	H.C. Bonsel

2.4 | Cultuurhistorische waarden

De Margarita Maria Alacoque kerk is een voorbeeld van een katholieke volkskerk uit het interbellum.

2.5 | Bouwhistorische waarden

De kerk is sinds de bouw weinig veranderd. De dakkapellen zijn op onbekend moment verwijderd, daarmee verdwenen ook de vensters in het parabolisch gewelf. Hieronder volgt een uitgebreide omschrijving vanuit de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed waarin wordt omschreven wat van waarde wordt geacht. Deze omschrijving gaat verder in het deel ‘Kunsthistorische waarden’.

De kerk is een eenbeukig georiënteerde kerk onder hoog, steil opgaand zadeldak met op gelijke hoogte aansluitende transeptarmen, een lager aangezet polyonaal koor met kooromgang en aan de voorgevel een portaalbouw (figuur 2). De kerk is opgetrokken uit machinale baksteen en heeft een plint bestaande uit donkere handgevormde bakstenen. De da-

ken zijn gedekt met romaanse pannen en worden beëindigd door middel van een bakgoot. Onder deze goot, rond het hele gebouw, een samengestelde tandlijst. Het schip is middels geprofileerde lisenen die aansluiten op de samengestelde tandlijst verdeeld in vijf traveeën. De eerste travee aan de westzijde sluit aan bij de uitgebouwde kapellen onder tentdak welke aansluiten op de protaalbouw. De overige traveeën worden ingenomen door een rondboogvenster met bakstenen middenstijl waarboven een oculus en, zoals bij alle vensters, een bakstenen afzaat, het geheel in een rondboogvormig spaarveld.

De transepten bestaan uit drie traveeën met vensters zoals in het schip. In de zijgevels van de transepten is slechts een rondboogvormig spaarveld aangebracht. De noklijnen van de zadeldaken met wolfseinden van de transeptarmen sluiten op een lagere hoogte aan op het dak van het schip. Opvallend bij de transepten is de trompachtige vulling bij de samenkomst van de hoeklisenen en de bakstenen sierlijst. Het schip is voorbij de transepten nog ter grootte van één travee doorgetrokken waardoor gesproken kan worden van een koortravee. Hierin wederom een spaarveld, nu met een eenvoudig rondboogvenster waarboven een klein rond venster. De achtergevel van de koortravee bestaat uit een topgevel met uitgemetselde schouders waarvan die aan de zuidzijde overgaat in een hoge slanke schoorsteen.

De gevel, langs de noklijn voorzien van brede gemetselde sierrand, wordt bekroond door een forse, open dakruiter met bakstenen basis en houten opbouw waarop een aan de voet geknikt steil tentdak, hetgeen wordt bekroond door een smeedijzeren kruis met weerhaan.

Tegen de achtergevel een lager aangezet vijfzijdig koor met kooromgang onder samengesteld dak waartegen voluutvormige steunberen. In het koor rondboogvensters welke via een veld met verticaal gemetselde bakstenen verbonden zijn met eronder liggende rechthoekige, nu door middel van schotten gedichte keldervensters.

De voorgevel van de kerk, in de vorm van een door een bakstenen kruis bekoonde topgevel met uitgemetselde schouders, wordt gedomineerd door een samengestelde ingangspartij waarboven een in een diepe rondboogvormige nis geplaatst hanfrond venster met eenvoudige verticale baksteentracering. De diepe nis is afgesloten door een gemetselde balustrade waarin vierkante uitsparingen. Boven de nis een uurwerk in een gemetselde achtpuntige ster.

De ingangspartij bestaat uit twee, op de hoeken van het schip geplaatste, lager aangezette en uitgebouwde kapellen waartussen een portiek. De kapellen worden, evenals het schip en transepten, geleed door middel van lisenen. De liseen in het midden van de zijgevels van de kapellen sluit aan op de uitgemetselde schouder van de hoog oprijzende voorgevel. De

kapellen hebben aan de voorzijde van deze schouder een zadeldak met wolfseinden. Achter deze schouders een lessenaarsdak. De kapel aan de linkerzijde is van een groter formaat dan die aan de rechterzijde en heeft in de asymmetrische zijgevel twee traveeën met rondboogvensters. Aan de voorzijde een gedeelde paneeldeur onder bakstenen latei in een rondboogvormig spaarveld. In de rechter zijgevel van de kapel aan de rechterzijde van het portaal in de eerste travee een rondboogvormige spaarveld met twee smalle rondboogvensters waarboven een oculus. In de tweede travee een rondboogvensters met rechts daarvan twee boven elkaar geplaatste oculi en een opgeklampte deur onder rondboogvormig spaarveld. Het portiek heeft drie gekoppelde rondboogvormige doorgangen, die middelste groter dan de belendende en bekroond door een fronton met bakstenen kruis, de bogen rustende op bakstenen kolommen met een eenvoudige, kapiteelachtige ondersteuning van de bogen. In het verlengde van de bogen drie paneeldeuren, de middelste gedeeld, onder een bakstenen latei waarboven een rondboogvormig bovenlicht met verticale bakstenen tracering. Het portiek heeft koepelgewelven op pendentieven. Het portiek is toegankelijk via een brede, meertredige opgang.

Het interieur wordt gedomineerd door het hoge paraboolgewelf in het schip. Tegen de zijwanden van het schip, verdeeld in vier traveeën gemetselde lisenen. Aan de bovenzijde dragen de lisenen uit middels bakstenen siermetselwerk en ondersteunen segmentbogen, in het transept rondbogen, die de traveeën overspannen. Aansluitend op de transeptarmen een transversaalboog met daarachter een zeer smalle koortravee waarin een gemetseld gewelf. Het koor is van het schip gescheiden door middel van een triomfboog die wordt gedragen door met motieven gesierde bakstenen pijlers.

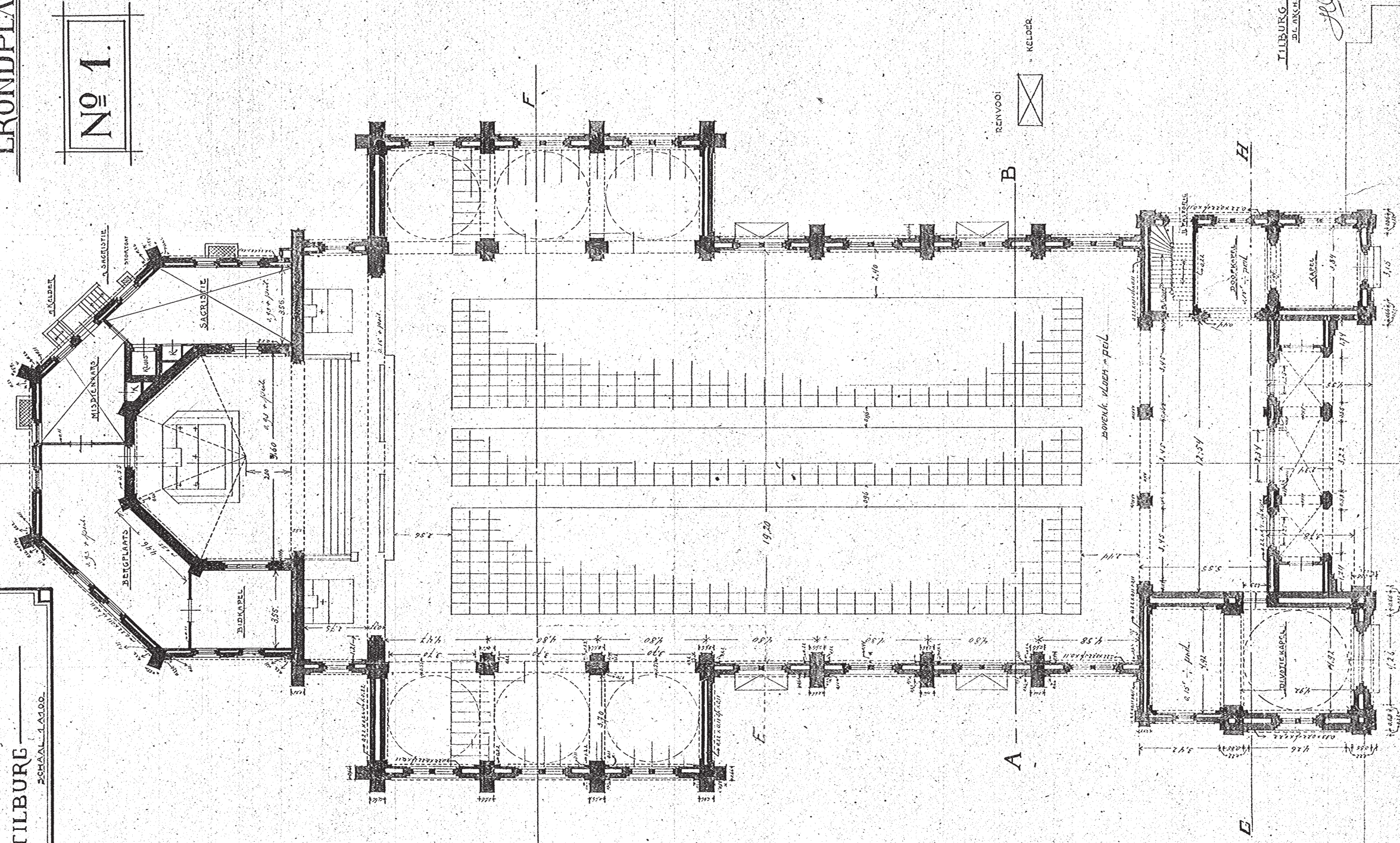
De rondboogvormige doorgangen naar de kooromgang, met schuin plafond, zijn in 1961 geopend. Vanaf het schip zijn in de muur van de kooromgang twee rondboogvormige openingen aangebracht. De transepten omvatten drie traveeën, aan de zuidzijde in de derde travee naar het oosten de gedeelde deur naar de sacristie welke in 1961 werd gebouwd. In de westgevel een rondboogvormige orgeltribune met gemetselde balustrade met openingen onder keperboog, het geheel op bakstenen consoles. De voorhal, met vlakke zoldering, is van het schip gescheiden door ronde bogen. Aan de noordzijde van de hal een dagkapel met vlakke zoldering en in de muur naar de hal onderbroken door rondboogvormige openingen gevuld met siersmeedwerk. Op de vloeren van de kerk gekleurde plavuizen.

De stalen, geheel geklonken vakwerkconstructie waarop het dak rust bestaat uit schuingeplaatste vakwerkliggers, waarop de dakschilden rusten, die aansluiten op het hoofdgestel in de nok van het dak. Het komt overeen met vakwerkboogspant.

PLAN VOORENE RK KERK
AAN DEN BREDASCHENWEL
—TE TILBURG—
SCHAAL 1:1000.

GRONDPLAN

Nº 1.

TILBURG JAN. 1921
DE ARCHITECT
J. J. J. J.

2.6 | Architectuurhistorische waarden

De kerk is opgetrokken in deels Expressionistische, deels Romaniserende baksteenvormen, typerend voor het Interbellum en is van waarde door de plaats die de kerk inneemt in het oeuvre van de architect H.C. Bonsel. Het is een zeldzaam werkstuk binnen een oeuvre dat vooral bestaat uit industriële objecten.

Het gebouw kent enige merkwaardigheden. De steunberen tanden uit naar binnen waarop met bogen ondersteund het parabolisch gewelf op rust. Hierdoor wordt de illusie gewekt van de wens van zijbeuken (figuur 3). De kooromgang wordt gecreëerd door valse luchtbogen die zijn dichtgezet met wanden en dak (figuur 4). Deze bogen dragen niet bij aan de constructie van het koor die ongeveer dezelfde hoogte heeft als de overige gevels en een kleinere afstand overspant. De toren, op de fundering na, is nooit gebouwd, waarschijnlijk vanwege geldgebrek. Het resultaat hiervan waren asymmetrische kapellen aan de voorzijde van het gebouw.

2.7 | Kunsthistorische waarden

Het boogveld boven de paneeldeur van de linkerkapel wordt ingenomen door een mozaïek voorstellende de Mater Amabilis van de hand van Piet Gerrits (1927), zoals te zien is in figuur 5. Het boogveld boven de paneeldeur van de rechterkapel wordt ingenomen door een mozaïek voorstellende Johannes de Doper vervaardigd door Frans Mandos (1940), zoals te zien is in figuur 6.

In de aanzet van de pijler aan de zuidzijde de 'eerste steen' met opschrift 'OP HET FEEST VAN HET ALLERH. HART VAN JEZUS / 3 VI 1921 / WERD DEZE EERSTE STEEN GELEGD DOOR / W.J. DE KLIJN, PASTOOR / EN DE KERKREGENTEN / J. JANSSEN. L. GOIJAERTS. / J.V. ROESSEL. F. VONK DE BOTH.' (figuur 7).

Vensters

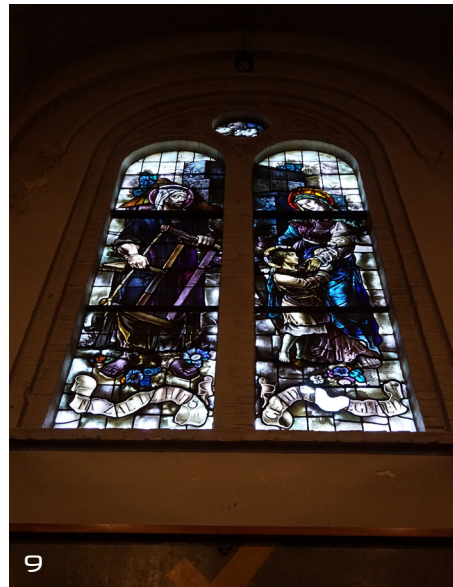
De vensters van het schip zijn gevuld met figuratieve glas-in-lood vensters van de hand van P. Clijsen (1948). Deze vensters zijn te zien in de figuren 8 tot en met 15.

De vensters van het koor en de transepten zijn gevuld met moderne glas-in-lood vullingen van de hand van Jan Dijkers uit 1961 en behoren daarbij tot zijn vroegste abstracte glaskunst (figuur 16 & 17). De kerk stond in deze tijd bekend als vernieuwend. Dit moet hebben bijgedragen aan de goedkeuring van het ontwerp door het kerkbestuur. De glas-in-loodramen staan symbool voor de vijf kruiswonden van Christus: de stigmata aan beide handen en voeten en het hart. Het ramenplan is afgestemd op de bestaande symboliek van de architectuur van het koor. De vijf bogen rondom het altaar staan ook voor de vijf kruiswonden. De blauwe ramen in de kooromgang verwijzen naar de doornenkroon van Christus.

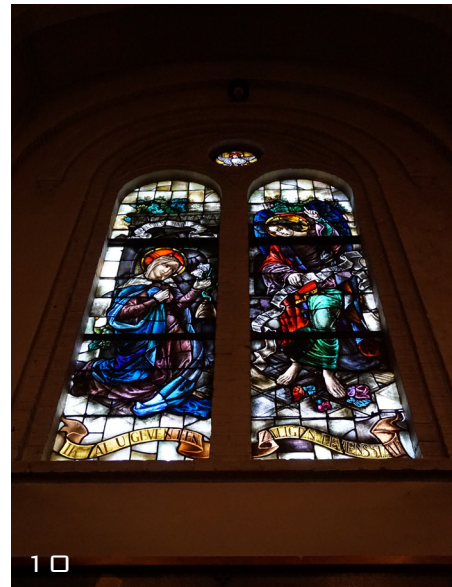

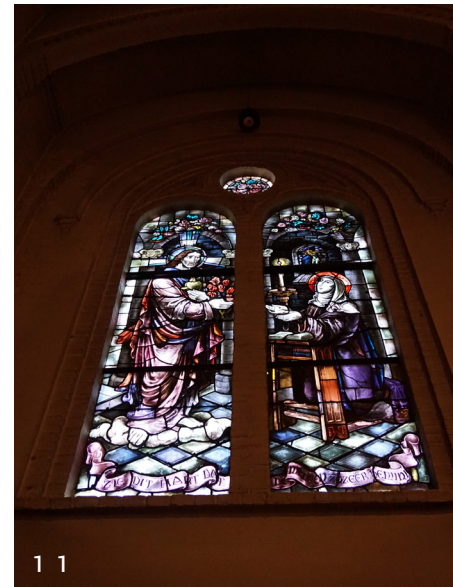
8

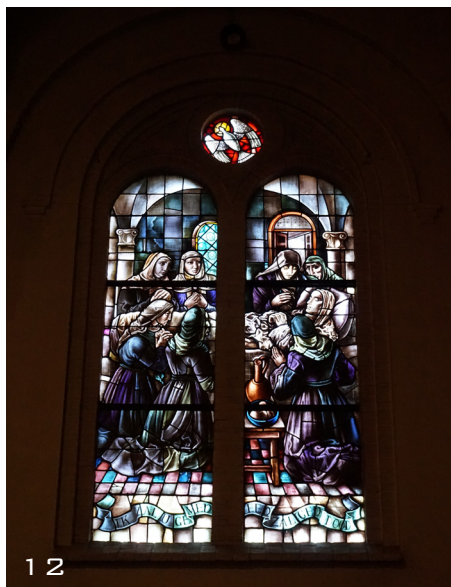
9

10

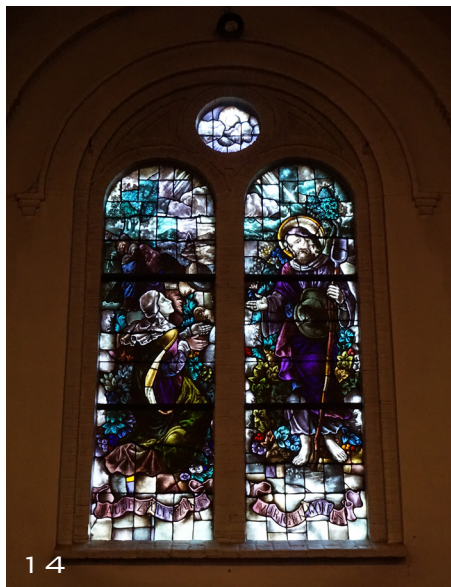
11

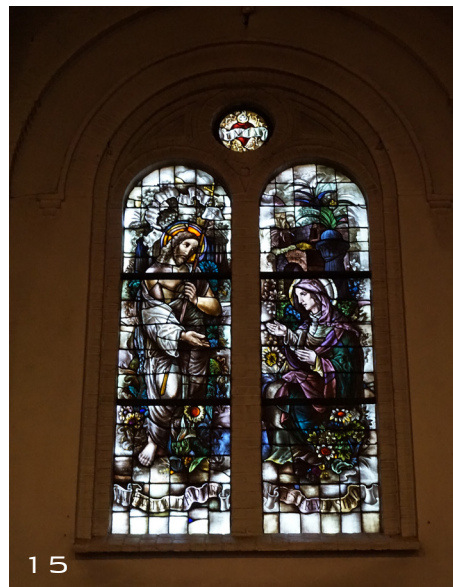
12

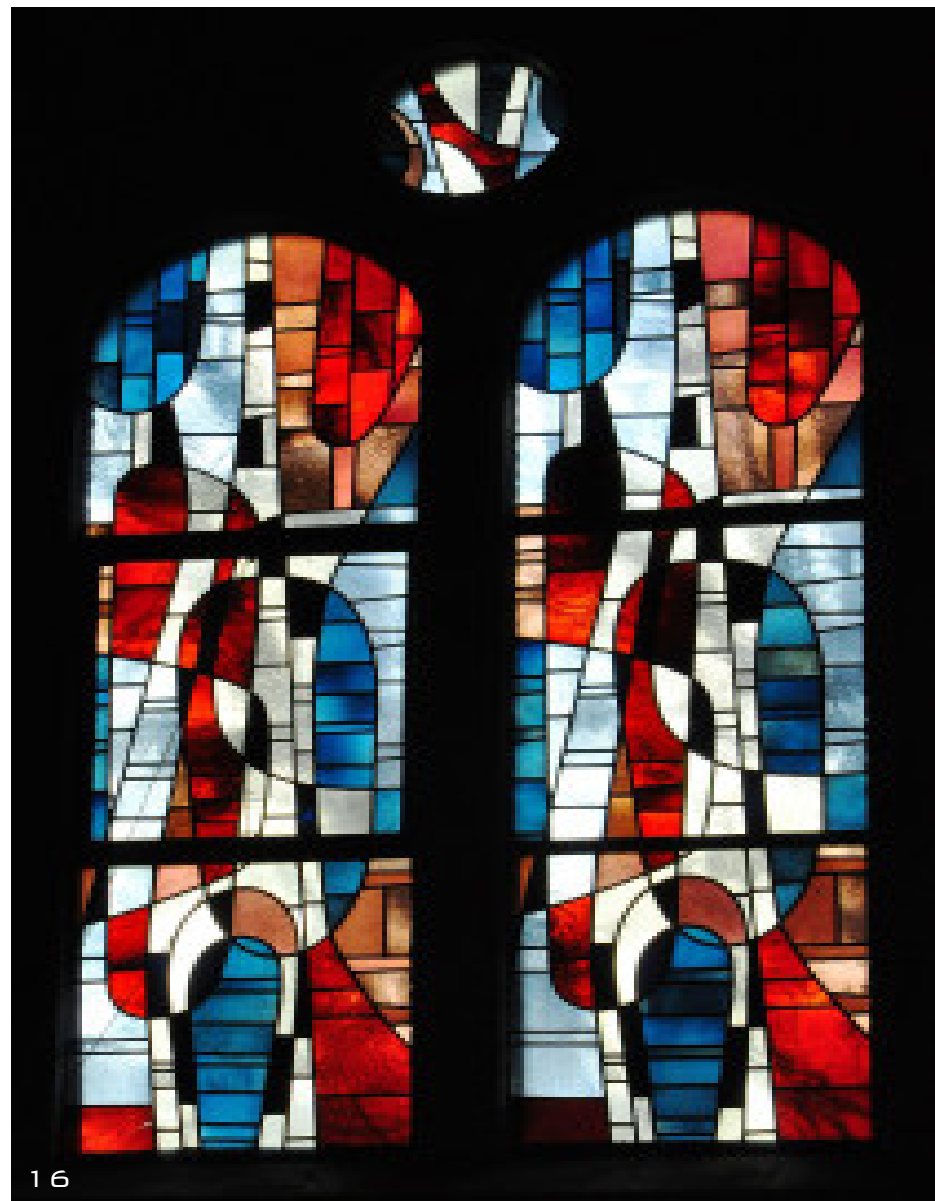
13

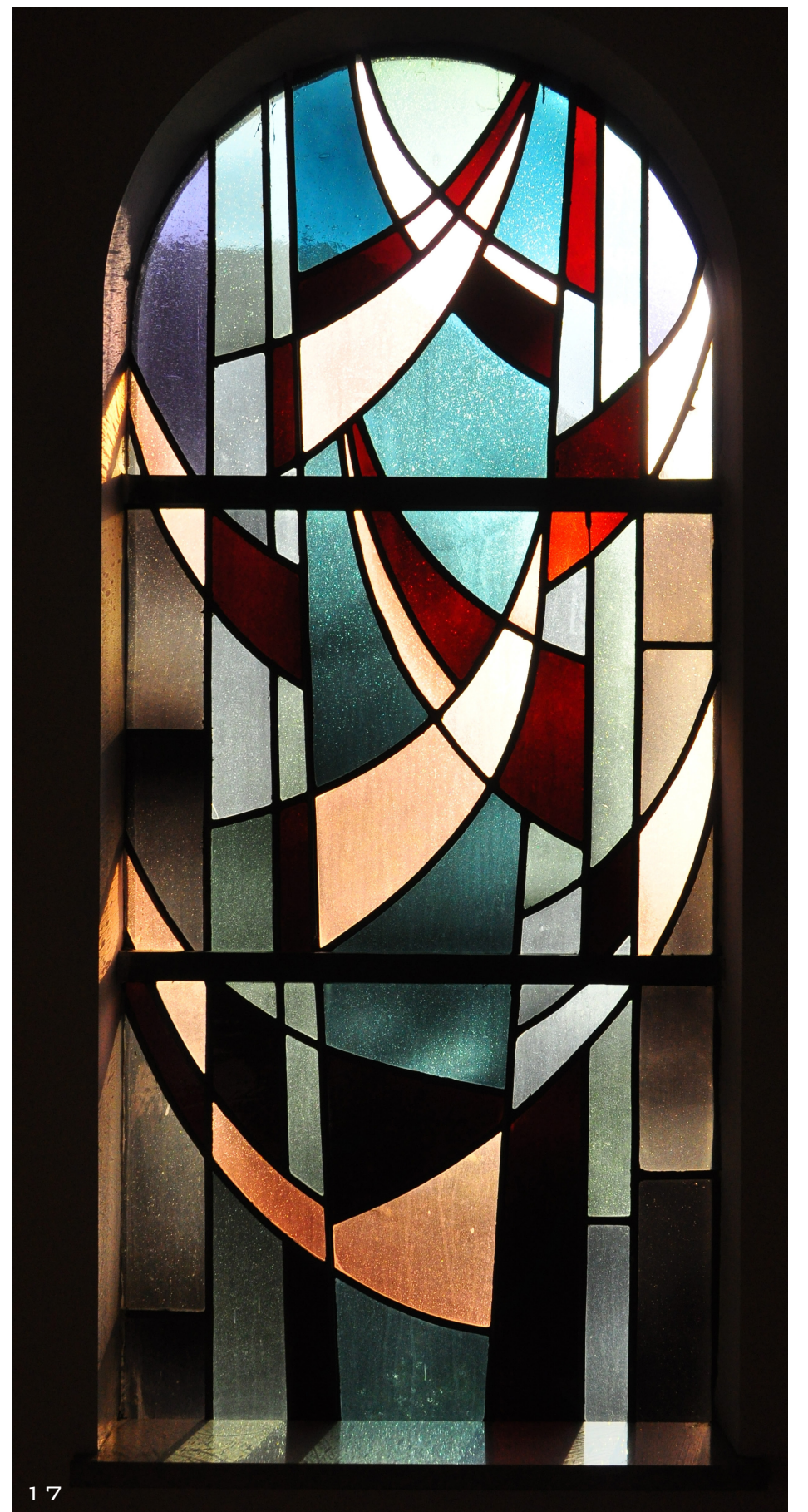
14

15

16

17

In de pijlers, versierd met geometrisch metselwerk, zijn zandstenen beelden opgenomen, voorstellende de twaalf apostelen, van de hand van Toon van Eijndhoven en L. Petit (1934), zoals te zien is in figuur 18.

In de dagkapel een levensgroot mozaïek voorstellende de verschijning van het Heilig Hart aan M. Alacoque van de hand van Piet Gerrits (figuur 19).

Orgel

Het tweeklaviers electro-pneumatisch orgel met 33 registers en 2000 pijpen dateert uit 1941 en is het op één na grootste orgel in Tilburg (figuur 20). Het orgel is gebouwd door de firma Bern. Pels en Zoon uit Alkmaar.

2.8 | Ensemble- en situationele waarden

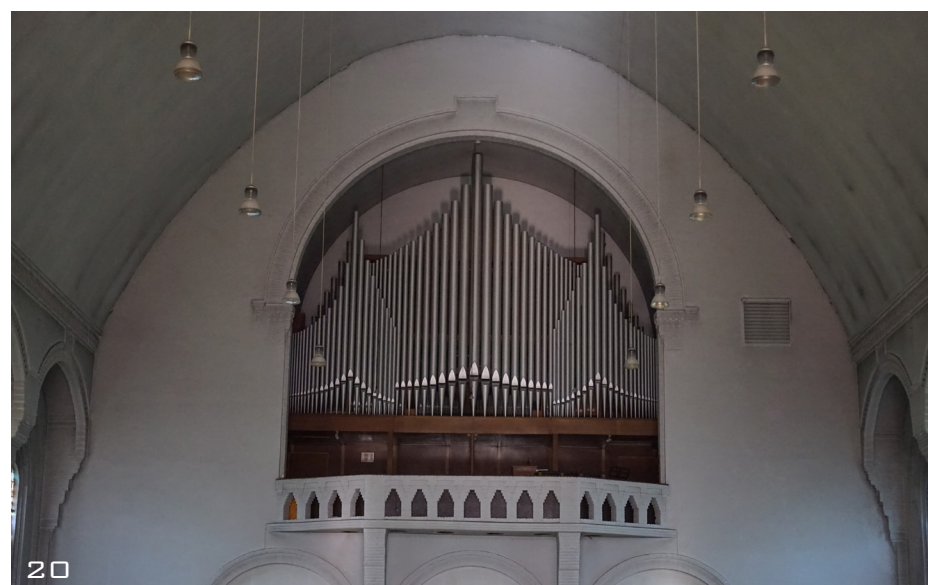
De Margarita Maria kerk maakte deel uit van een ensemble. Naast de kerk zijn een jongensschool, meisjesschool, klooster en pastorie gebouwd. Enkel de pastorie heeft nog een visuele verbondenheid met de kerk, zoals te zien is in figuur 21. De jongensschool, meisjesschool en het klooster zijn eerder al herbestemd of gesloopt.

Verder heeft de kerk verbondenheid met de wijk Zorgvlied. De wijk is na de bouw van de kerk, die destijds op akkergrond werd gebouwd, ontstaan. Zoals in figuren 22 en 23 is te zien, is vanuit de ingang van de kerk een duidelijke zichtlijn te zien naar het hart van de wijk en heeft daarmee verbondenheid met de wijk. Echter zorgt de Ringbaan-West voor een scheiding tussen kerk en wijk. De kerk is gericht op deze wijk omdat dit de rijkere wijk is. De wijk achter de kerk is de arbeiderswijk.

2.9 | Gaafheid en herkenbaarheid

Zoals genoemd bij de bouwhistorische waarden hebben er niet veel verbouwingen plaatsgevonden bij de Margarita Mariakerk. Vanwege de hoge restauratiekosten zijn de schilderwerken bij het koor in wit overgeschilderd, zie figuur 25. Bij de laatste schilderbeurt is het grootste gedeelte van de kerk grijs geschilderd.

De grootste veranderingen die hebben plaatsgevonden zijn de verwijdering van de dakkapellen en de vensters in het parabolische gewelf, de aanbouw van een kinderdagverblijf (figuur 24) en aanbouw van een kapel wat momenteel dient als hoogspanningskast (figuur 26). De hoogspanningskast is opgetrokken uit bakstenen met dezelfde kleur en metselverband als de kerk, dezelfde dakpannen en maakt ook gebruik van een wit boeiboord en heeft daarmee een architectonische verbinding met de kerk. Het kinderdagverblijf daarentegen lijkt qua architectuur geen verbondenheid met de kerk te hebben.

22

23

24

25

27

26

28

2.10 | Zeldzaamheid

Het object is van belang door de zeldzaamheid van de typologie, zijnde een eenbeukige kerk van dergelijk formaat, hiermee samenhangend, vanwege de bouwtechnische aspecten door de toepassing van vakwerkliggers voor de dakconstructie.

2.11 | Overige kerkelijke objecten

Hieronder een lijst van kerkelijke objecten, momenteel aanwezig in de kerk, die zowel onlosmakelijk als reversible deel uitmaken van de kerk, zoals te zien in de figuren 29 tot en met 31. Objecten aanwezig in de dagkapel en kinderverblijf worden in deze lijst niet opgenomen. De meeste (verwijderbare) objecten worden uit de kerk gehaald.

Verder achten wij het belangrijk de kerkelijkheid van de Margarita Maria kerk deels te behouden. De volgende kerkelijke objecten behoren hier toe:

- Wijwaterbakjes
- Biechthok deuren
- Zandstenen beelden
- Kerkbanken
- Knielbanken
- Orgel
- Glas-in-lood ramen

De wijwaterbakjes en zandstenen beelden behouden hierbij hun plaats. De overige objecten kunnen een andere plaats in het gebouw krijgen bij de nieuwe functie.

2.12 | Belevingswaarden

Naast de kerkelijke objecten willen wij ook symboliek en ruimte behouden. De kerkelijke ruimte van het schip moet met de nieuwe functie tot zijn recht komen. De kerk wordt hierdoor 'tentoongesteld'. Details van het gebouw blijven zichtbaar, hieronder vallen onder anderen de zandstenen beelden. De assen en zichtlijnen binnen de kerk maken een groot deel uit van het kerkelijke, ook dit willen wij zo veel mogelijk behouden.

Kerken hebben voor veel mensen veel emotionele waarden, voornamelijk voor ouderen. Door behoud blijven deze herinneringen overeind. Ouderen zijn een groot publiek voor de nieuwe functie die in de Margarita Maria kerk komt, een gezondheidscentrum.

29

30

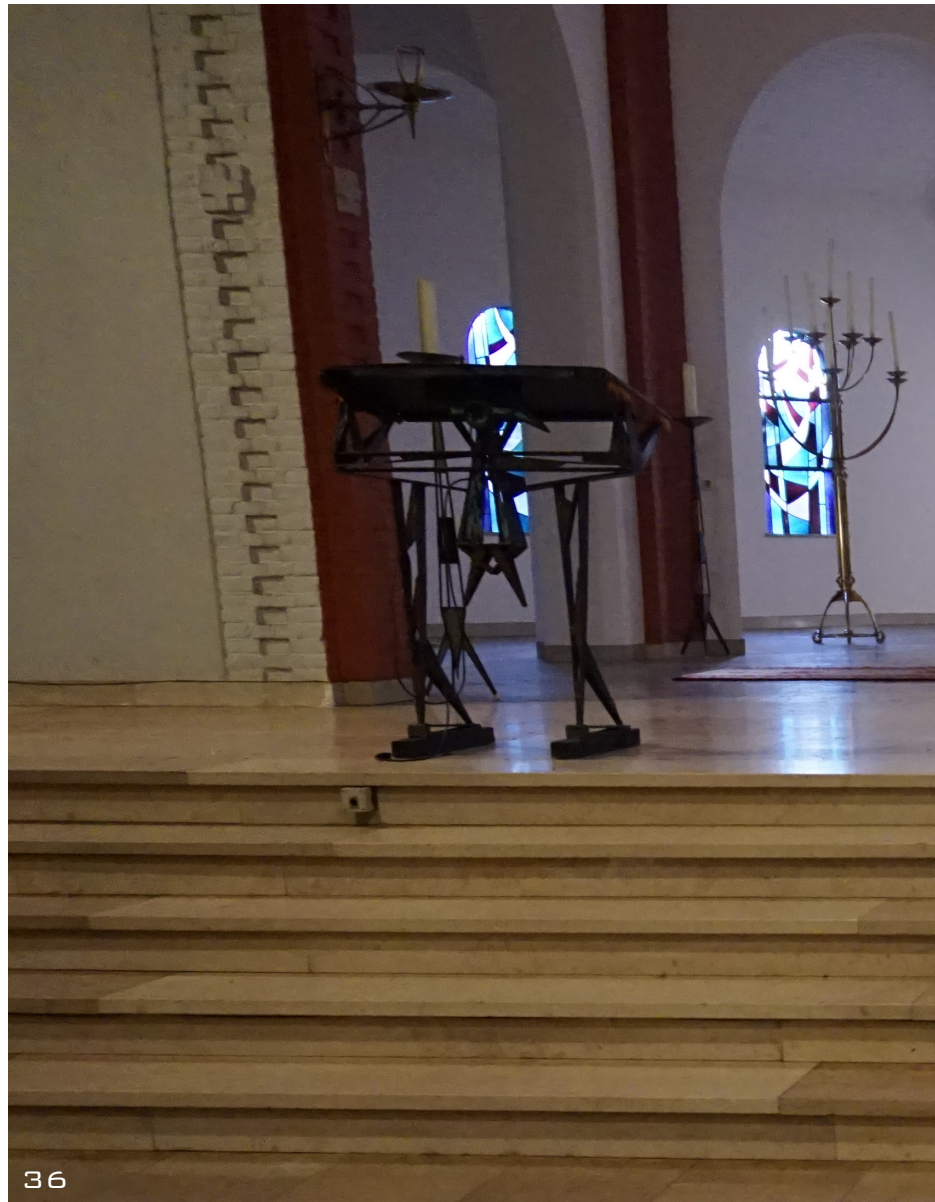
31

32

33

3.1 | Inleiding

Bij het herbestemmen van een monumentaal monument komen onder andere financiële aspecten aan de orde. Dit betekent dat bij het herbestemmen van de Margarita Maria Alacoquekerk gebruik kan worden gemaakt van verschillende subsidies. Deze subsidies worden hieronder verder toegelicht.

3.2 | Subsidieregeling

Omdat de Margarita Maria Alacoquekerk een rijksmonument en weerbarstig pand is kan er subsidie worden toegerekend. De subsidie is een financiële steun om een haalbaarheidsonderzoek te doen en het wind- en waterdicht maken van het monument. Tot slot is deze subsidie alleen bedoeld voor het herbestemmen van monumenten. Hieronder wordt het onderzoek en het wind- en waterdicht maken van monumenten verder toegelicht.

3.3 | Haalbaarheidsonderzoek

Een haalbaarheidsonderzoek houdt in: het inzicht krijgen op de bouw-historische kenmerken en de functies die daar het beste bij passen, de bouwkundige staat van het monument, de mogelijke nieuwe functies van het monument en de financiële haalbaarheid van de herbestemming. Ook kan er een interactief of procesgericht onderzoek plaatsvinden denk hierbij aan een ideeënprijsvraag, meervoudige ontwerpopdracht of een publieksmanifestatie (bijvoorbeeld participatie van omwonenden en betrokkenen). Voor het haalbaarheidsonderzoek zelf kan er een subsidie van minimaal €10.000,- en maximaal €25.000,- worden verkregen. Bij deze subsidieverlening wordt een subsidiepercentage van 70% voortgezet.

Rekenvoorbeeld

Het haalbaarheidsonderzoek kost €30.000,-. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed beoordeelt aan de hand van vastgestelde criteria dat €20.000,- van de €30.000,- in aanmerking komt voor subsidie. 70% van €20.000,- is €14.000,-. Dit betekent dat de aanvrager van de subsidie €14.000,- aan subsidie ontvangt en het resterende bedrag van €16.000,- zelf moet financieren.

3.4 | Wind-en waterdichtmaatregelen

Voor het wind- en waterdicht maken van een herbestemming bij een monumentaal pand kan er een subsidie aangevraagd worden. Denk hierbij aan alle noodmaatregelen die een gebouw beschermen tegen weersinvloeden, maar ook aan maatregelen om het gebouw te behouden voor verzakking of instorten. Het gaat hierbij alleen om tijdelijke en sobere maatregelen, zoals: het dichttimmeren van kapotte ramen, het oplappen van dakbedekking, nood afdichtingen met zeilen of golfplaten, het ontstoppen van hemelwaterafvoeren en het stutten van aangetaste constructies.

Voor wind- en waterdicht maatregelen kan er een subsidie van minimaal €10.000,- en maximaal €50.000,- worden verkregen. Bij deze subsidieverlening wordt wederom een subsidiepercentage van 70% gehanteerd op het gedeelte wat in aanmerking komt voor subsidie.

Rekenvoorbeeld

De kosten voor het wind- en waterdicht maken bedragen €90.000,-. Tweederde deel van de kosten komt in aanmerking voor subsidie. Tweederde deel van €90.000 is €60.000,-. Dit betekent dat de aanvrager van de subsidie 70% van € 60.000,- aan subsidie ontvangt, 70% van €60.000,- is € 42.000,- De aanvrager van de subsidie dient het resterende bedrag van € 48.000,- zelf te financieren.

3.5 | Instandhoudingssubsidie

Bij de herbestemming van de Margarita Maria Alacoquekerk is er sprake van een rijksmonument dat niet bestemd is om in te wonen. Dit houdt in dat er bij deze herbestemming aanspraak kan worden gemaakt op de instandhoudingssubsidie. De instandhoudingssubsidie houdt in het planmatig onderhoud van het rijksmonument. Dit houdt onder andere in het schilder- en herstelwerk, waarbij de eigenaar een zesjarig instandhoudingsplan opstelt met het vereiste begrotingsmodel. Het gaat hier over een onderhoudsperiode van zes jaar. Waarin er elk jaar 1/6 deel van de totaal toegekende instandhoudingssubsidie ontvangen wordt. Er zijn totaal zes jaarlijks uit te keren bedragen. De overheid stimuleert met deze subsidie het regelmatige/sobere onderhoud van monumenten. Bij deze subsidie kan er aanspraak worden gemaakt op 50% van het gedeelte dat in aanmerking komt voor subsidie. De maximum te ontvangen subsidiebedrag is 0,5% (per jaar) van de herbouwwaarde van het desbetreffende pand.

Rekenvoorbeeld

De herbouwwaarde is €600.000,-. Het gedeelte dat in aanmerking komt voor subsidie is maximaal 0,5% van de herbouwwaarde = €600.000,- x 0,005 = €3.000 per jaar. Maximale subsidie voor 6 jaar = €3.000,- x 6 = €18.000,-. 50% van het gedeelte dat in aanmerking komt voor subsidie = €18.000,- x 0,5 = €9.000,-. Dit betekent dat de aanvrager van de subsidie €9.000,- aan subsidie ontvangt.

3.6 | Restauratie rijksmonument

Provincie Brabant heeft in 2016 €3.121.854,- beschikbaar gesteld voor het sober en doelmatig onderhoud van rijksmonumenten. Het rijksmonument Margarita Maria Alacoquekerk valt onder religieus erfgoed en kan daarom een subsidie aanvragen voor het restaureren van het rijksmonument. De gemeente kan deze subsidie voor het restaureren van een rijksmonument aanvragen. De hoogte van de subsidie bedraagt 70% van het gedeelte dat in aanmerking komt voor subsidie. Dit moet minimaal €200.000,- tot een maximum van €400.000,- zijn.

4.1 | Inleiding

Bij het zoeken naar een geschikte herbestemming voor de Margarita Maria Alacoquekerk te Tilburg is er als eerst gekeken naar welke criteria belangrijk zijn voor het herbestemmen van de kerk. Zo vinden wij het belangrijk dat de kerk een maatschappelijk gebouw blijft en dat het toegankelijk is voor iedereen. Het karakter moet tevens behouden blijven en er moet naar de toekomst gekeken worden. De rendabiliteit van de nieuwe herbestemming moet zodanig zijn, dat er geen financiële problemen in de toekomst ontstaan. Naast het financiële aspect moet de nieuwe herbestemming een toegevoegde waarde zijn voor de kerk en haar omgeving. Verder willen wij een bijzondere herbestemming, zodat er een leerzaam en interessant afstudeeropdracht kan ontstaan. Tot slot moet er ook rekening gehouden worden met bereikbaarheid, sacraliteit, parkeergelegenheid, ligging, bestemmingsplan en monumentale waarden. Ook moeten de parochie, de gemeente en de inwoners tevreden zijn met de nieuwe herbestemming. Met behulp van bovenstaande criteria zijn er verschillende herbestemmingen bedacht. Aan de hand van een mindmap is een begin gemaakt voor het bedenken van een nieuwe functie (figuur 41).

Bij het zoeken naar een geschikte herbestemming voor de Margarita Maria Alacoquekerk is er per mogelijke herbestemming gekeken naar de volgende punten: de voor- en nadelen, de hoeveelheid parkeerplekken die er nodig zijn per functie, het benodigde daglicht en rendabiliteit.

4.2 | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Volgens de kennisbank herbestemming zijn er vijf vragen die belangrijk zijn voor het herbestemmen van een kerk:

1. Welke functie past bij de monumentale waarden en de bouwkundige karakteristieken van het bouwwerk?
2. Wat vindt de (kerkelijke) gemeenschap passend?
3. Wat staat de lokale overheid toe?
4. Wat speelt er in de markt, waar is behoefte aan?
5. Welke functie biedt zich op een sluitende exploitatie?

Hoewel deze vragen een onderzoek op zich zijn wordt geprobeerd, door middel van de door ons gekozen functie, een goed antwoord te geven op deze vragen.

4.3 | Wat past er bij het gebouw

Het is belangrijk dat de kernwaarden van het gebouw behouden blijven wanneer er een nieuwe herbestemming komt. Om deze reden wordt er vaak een nieuwe functie gekozen die dicht bij de oude functie ligt. Een goed ontwerp kan ook een minder voor de hand liggende functie passend maken.

De functies waar zoveel mogelijk vierkante meters gemaakt moeten worden of waar het gebouw opgedeeld moet worden komen minder snel in aanmerking. Tot slot is een bouwkundig onderzoek essentieel voor het verkrijgen van inzicht over het technische aanpassingsvermogen van het bouwwerk.

4.4 | Respect

Uit respect voor de kerk wordt er geen voorkeur gegeven aan commerciële functies. De kerk ziet het liefst dat het gebouw gebruikt wordt door een ander christelijk geloof. Wanneer dit niet lukt, gaat de voorkeur uit naar sociaal-culturele functies, zoals een gezondheidscentrum, een hospice, een bibliotheek, een museum enz. Dit wordt tevens door de bevolking gesteund.

4.5 | Functiewijziging

Wanneer er gekozen wordt om een andere functie in de kerk te stoppen moet er rekening gehouden worden met een omgevingsvergunning, een monumentenvergunning, en de ontheffing of aanpassing van het bestemmingsplan. Dit wordt geregeld bij de gemeente. Verder willen gemeenten vaak proactief meedenken in de afweging welke kerkgebouwen afgestoten moeten worden of juist in aanmerking komen voor een herbestemming. Hierin kan de gemeente dan tijdig de randvoorwaarden regelen. Denk hierbij aan het toestaan van meer functies of aanpassing van het bestemmingsplan.

4.6 | Marktvraag

Bij het herbestemmen van een kerk is het belangrijk om te weten waar er in de omgeving vraag naar is. In het algemeen wordt er veel waarde gehecht aan de maatschappelijke functie. Met een maatschappelijke functie kan de wijkstructuur versterkt worden. Deze kan tevens rekenen op draagvlak en een relatief korte procedure.

4.7 | Rendement

Het herbestemmen van een kerk tot kantoor of woning heeft volgens de publicatie (Onderzoek herbestemming kerken en kerklocaties. Een inventarisatie vanaf 1970.) vrijwel altijd een rendabel perspectief. Terwijl maatschappelijke functies de ene keer wel en de andere keer niet renderen. Dit hangt af van verschillende factoren zoals de locatie, de keuze functie, het proces rond het herbestemmen, creatieve oplossingen, en de onderhoudskosten. De voorkeur gaat uit naar een functie met een toekomst.

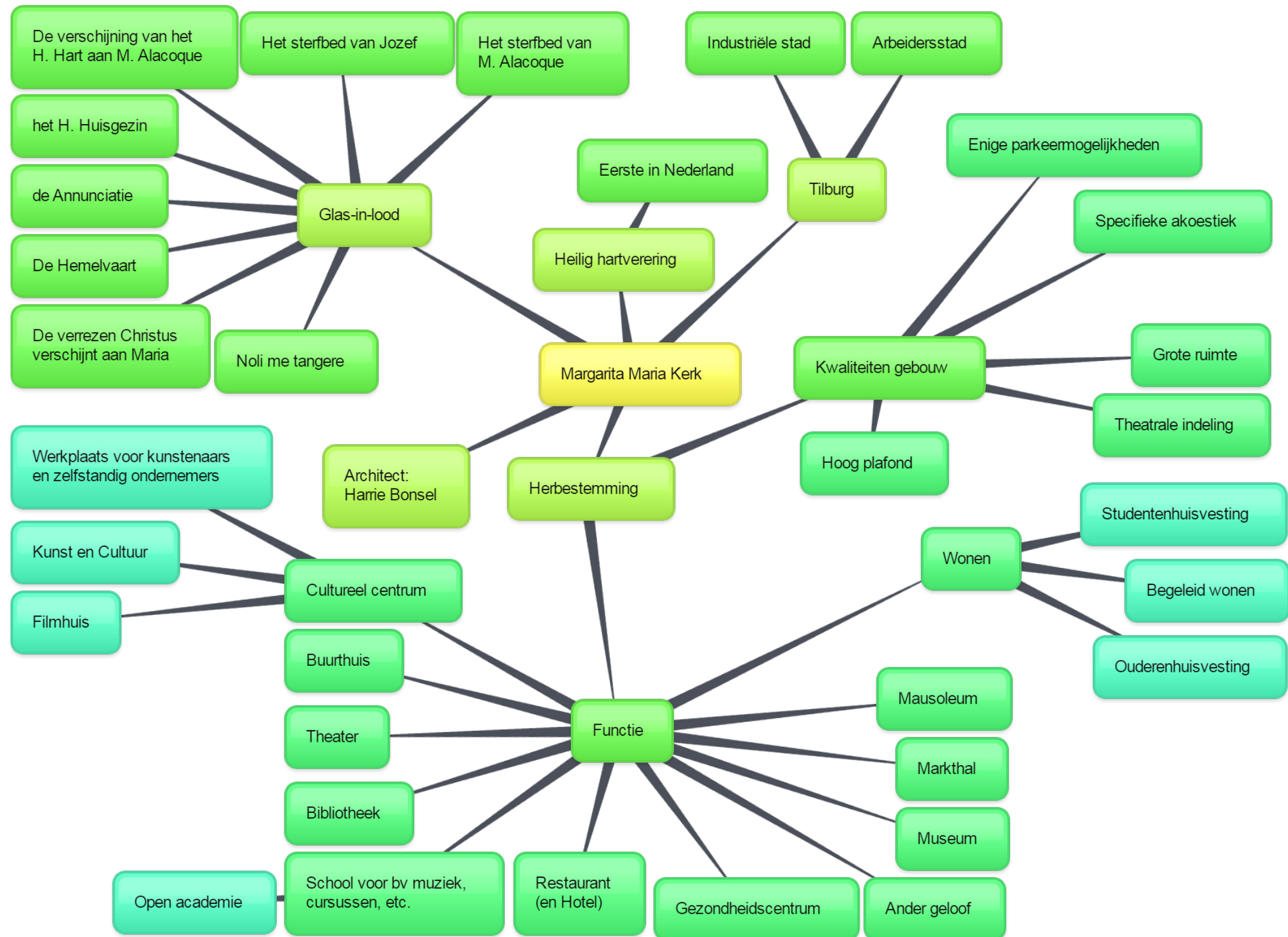
4.8 | Waar is er vraag naar

Waar in de gemeente Tilburg of in Nederland zelf is er vraag naar? Uit een onderzoek blijkt een tekort aan luxe hotel kamers aan de orde. Verder heeft Avans te Tilburg een tekort aan ruimte, daarom hebben ze momenteel een gebouw van het Transparant Bedrijfsmakelaars gehuurd. In

het Brabants dagblad werd aangekondigd dat er aan de Ringbaan-West een gezondheidscentrum zou komen, dit is uiteindelijk niet doorgegaan. De reden hiervoor is onduidelijk. Tot slot werd er op het NOS journaal van 19-9-2016 vermeld dat er in Nederland een tekort is aan betaalbare woningen voor daklozen. Denk hierbij aan sociale huurwoningen met een maximale huur van €400,- per maand.

4.9 | Rooms-katholieke kerk

De voorkeur van de Rooms-katholieke kerk gaat vaak uit naar sloop bij leegstand van kerken. Bij herbestemming gaat de voorkeur uit naar een voortzetting van de religieuze functie door een andere geloofsgemeenschap die aangesloten is bij de Raad van kerken. Mocht dit niet mogelijk zijn dan gaat de voorkeur uit naar een sociaal maatschappelijke functie.

4 HERBESTEMMING

4.10 | Functies

De nieuwe herbestemming wordt aan de hand van een omgevingsonderzoek bepaald. In dit onderzoek zijn meerdere functies genoemd en is gekeken naar de voor- en nadelen van deze herbestemming. Gezien de beperkte grootte van de kavel is bij elke functie het parkeren een probleem, bij de ene functie is dit een groter probleem dan bij de ander. De functies die in dit onderzoek zijn meegenomen zijn:

- Columbarium (opslag van urnen en eventueel met crematorium)
- Versmarkt
- Academie van bouwkunst en/of Avans
- Gezondheidscentrum
- Wellness
- Hotel (met eventueel kleine wellness voorzieningen)
- Woningen
- Uitbreiding plaatselijke huisvesting verstandelijke beperkten
- Ouderenhuisvesting

Voor elke functie leent de ruimtelijkheid van de kerk diverse bijzondere ontwerpmogelijkheden. Een groot nadeel voor veel functies is het parkeren, gezien de beperkte grootte van de kavel. Ook hebben wij gekeken naar de haalbaarheid en maatschappelijke draagkracht van de functie. Hieronder volgt een omschrijving van elke genoemde functie in oogpunt op haalbaarheid.

Columbarium met crematorium

Deze functie heeft een zeer langzaam verdienmodel. Urnen worden vaak thuis bewaard, begraven bij familieleden op een begraafplaats of de as wordt uitgestrooid. Omdat steeds minder mensen worden begraven is bovengronds begraven ook geen optie. Vanwege fijnstof midden in een woonwijk is ook het crematorium uitgesloten, al was dit wel een uitdagende ontwerpopgave.

Versmarkt

De versmarkt in Rotterdam en 's-Hertogenbosch zijn hierbij als referentie gebruikt. De versmarkt in Rotterdam is een drukbezochte markt. Het probleem is echter dat de toeristen weinig tot niets kopen op een markt waar de staanplaatsen erg duur zijn. De versmarkt in 's-Hertogenbosch moest sluiten wegens een te laag bezoekersaantal en omzet. Een versmarkt is een hedendaagse trend met weinig toekomstperspectief.

Academie van bouwkunst en/of Avans

De Margarita Mariakerk zou een mooie locatie zijn voor de bouwkunde opleidingen in Tilburg. Deze zijn echter al voorzien van een locatie. Een open academie is ook uitgesloten door de ruimte die wordt geboden op de nabijgelegen universiteit.

Gezondheidscentrum

Steeds vaker worden gezondheidsfuncties geclusterd in een gezondheidscentrum. Een gezondheidscentrum is net als de religieuze functie in het bestemmingsplan bestempeld als maatschappelijke functie. De kerk leent zich hierdoor uitstekend uit voor een gezondheidscentrum. Het is een uitdagende opgave met veel ontwerpmogelijkheden al moet er wel worden voldaan aan een uitgebreid programma van eisen.

Wellness

Het voordeel van een wellnesscentrum is dat het publiek dicht in de buurt woont. Deze functie heeft echter geen maatschappelijke draagkracht. Daarnaast zijn meer parkeerplaatsen nodig en moet rekening worden gehouden met vocht en chloor.

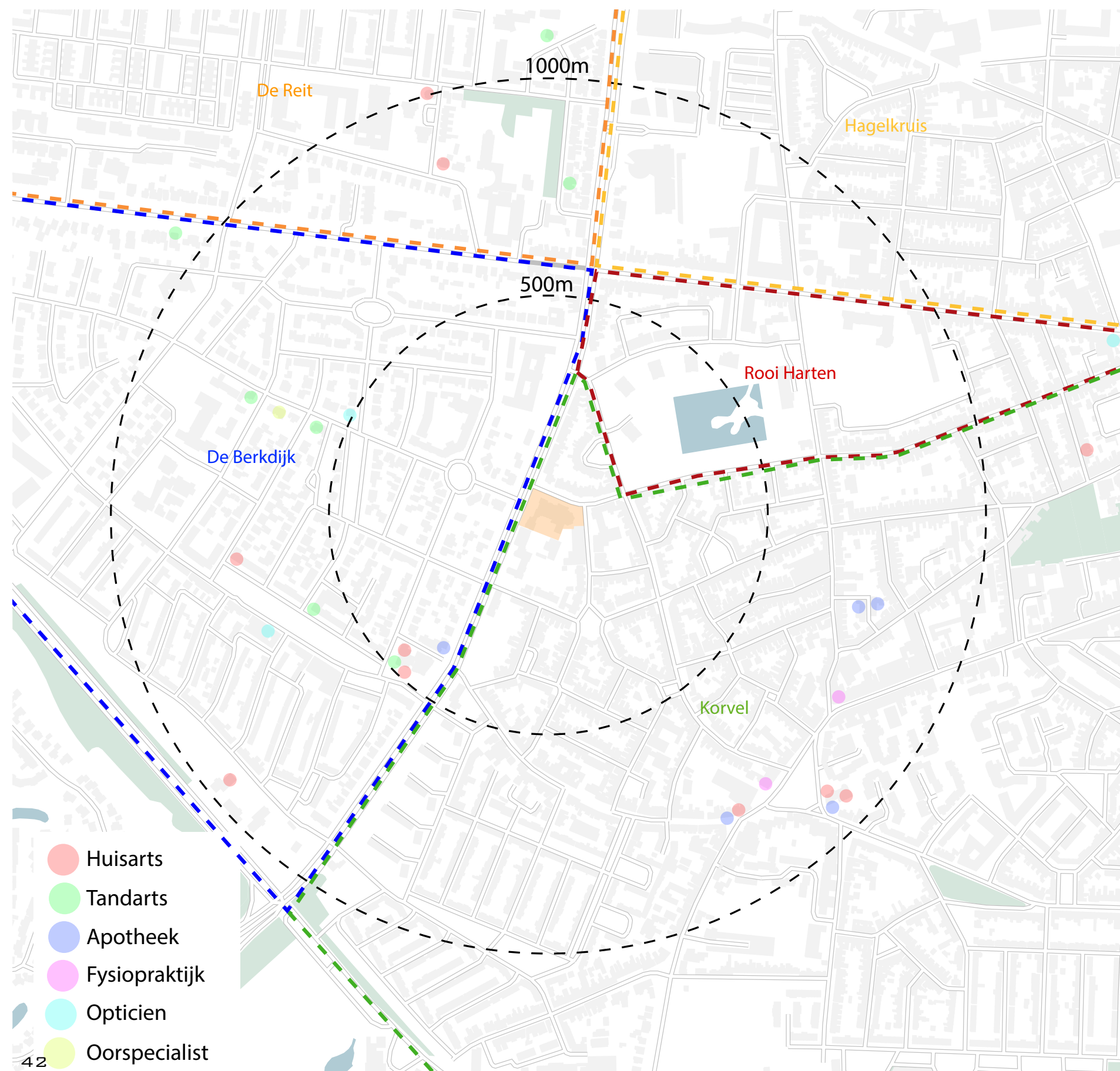
Hotel, woningen, uitbreiding verstandelijk beperkten & ouderenhuisvesting

Deze functies lijken ons minder interessant dan de voorgaande functies. Hotel en woningen hebben daarnaast ook minder maatschappelijke draagkracht.

4.11 | Keuze

Bij het kiezen van de meest geschikte herbestemming is er rekening gehouden met wat volgens ons een geschikte herbestemming is, of de herbestemming wel of niet toepasbaar is in de Margarita Maria Alacoquekerk, wat volgens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een geschikte herbestemming is voor kerken, waar vraag naar is in de gemeente Tilburg of in Nederland zelf, en wat de Rooms-katholieke kerk wel of geen geschikte herbestemming voor een kerk vindt.

De keuze gaat uit naar het gezondheidscentrum. De kerk behoudt hierdoor zijn maatschappelijke functie. De nieuwe functie biedt nog steeds plaats voor de ouderen en zieken. In figuur 42 is te zien hoeveel praktijken er in de buurt van de Margarita Maria Alacoquekerk zijn. De hoeveelheid praktijken leent zich uitstekend uit om er een aantal te clusteren in een gezondheidscentrum. De kerk biedt een bijzondere ruimte voor de praktijken en is daarnaast goed bereikbaar door zijn ligging tussen twee wijken.

5.1 | Inleiding

In dit hoofdstuk staat waar het gezondheidscentrum aan moet voldoen. De regels zijn overgenomen uit: Bouwstenen 2016 van de landelijke huisartsen vereniging, (ver)bouwen van een praktijk van het Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde, NAN 2006-Richtlijn 7 Ruimten en faciliteiten van het KNMP, Richtlijn Eerstelijns gezondheidscentra van Bouw Advies Toegankelijkheid, Nederlandse Apotheek Norm 2006 en “Axel gezond en wel” gezondheidscentrum te Axel (programma van eisen).

Er is gekeken naar de toegankelijkheid, duurzaamheid/bouwtechniek en preventie, materialen, verlichting, ventilatie en verwarming. Het eerste gedeelte van het programma van eisen is het gemeenschappelijke deel wat voor het hele gezondheidscentrum geldt en verderop in het programma van eisen staan de specifieke eisen die per praktijk worden gesteld. Tot slot is er een gemeenschappelijke wachtruimte, toiletten en personeelsruimte waar elke praktijk gebruik van kan maken.

5.2 | Toegankelijkheid

Voor iedereen moet het gebouw bereikbaar, toegankelijk en overzichtelijk zijn. Onder toegankelijkheid wordt verstaan de bereikbaarheid, de toegankelijkheid, de bruikbaarheid en de veiligheid van gebouwen. In principe zou iedereen die in staat is om zelfstandig te verplaatsen, ook zelfstandig het pand moeten kunnen betreden en gebruik kunnen maken van alle voorzieningen. Er moet rekening gehouden worden met onder andere rollators, elektrische rolstoelen, handgedreven rolstoel, scootmobielen, slechthorende, blinde mensen, slechthorende mensen, dove mensen, mensen met reuma en spierproblemen. Er moet rekening gehouden worden met afwezigheid van drempels, makkelijk te openen of automatische openende deuren, hoogte van de balie, breedte van de gangen, veilige vloerbedekking etcetera. Verder moet de bestrating en terreinverharding op het eigen terrein antislip zijn uitgevoerd.

5.3 | Overzicht doelgroepen

Mensen met Astma, COPD, auditieve beperking, gehoor problemen, beperkte arm- en handfunctie, obesitas, visuele beperking of problemen met spieren/gewrichten/zenuwen. Het gebouw moet ook geschikt zijn voor kleine mensen, lange mensen en kinderen. Daarnaast moet het gebouw ook geschikt zijn voor mensen met een verrijdbaar bed, stok, driepoot, rollator, mobiele apparatuur, handbewogen en elektrische rolstoel, elektrische rolstoel met apparatuur en rolstoelgebruikers met gestrekt been.

5.4 | Omgeving

Bewegwijzering

De teksten op de bewegwijzering en alle informatieborden moeten goed verlicht zijn (minimaal 400 lux). Verder moeten de letters en cijfers groot

zijn en moet er een groot helderheidscontrast zijn tussen de letters en achtergrond. Zodat iedereen het goed kan lezen.

Voetpaden

De looproutes mogen niet door de zones lopen waar gerookt mag worden. Verder moeten de voetpaden rondom het gebouw en de voetpaden vanuit de omliggende wijken voldoen aan de richtlijn ‘voetpaden voor iedereen’.

Vervoer

De looproute vanaf geparkeerde auto's en vanaf de OV halte tot de entree moeten voldoen aan de richtlijn ‘voetpaden voor iedereen’. Tenminste 2 procent van het aantal parkeerplaatsen (minimaal 1) is uitgevoerd als gehandicaptenparkeerplaats. (Dit zijn bij voorkeur haakse parkeerplaatsen (3,5 meter breed) zodat ook busjes daar gebruik van kunnen maken.) Verder moeten de gehandicaptenparkeerplaatsen dichtbij de hoofdingang zijn. Tot slot moeten de betaalautomaten/parkeermeters bereikbaar en bruikbaar zijn voor kleine mensen en rolstoelgebruikers. De bedieningshoogte hiervan bevindt zich tussen 0,9 m en 1,2 m.

5.5 | Gebouw algemeen

Bewegwijzering

De teksten op de bewegwijzering en alle informatieborden moeten goed verlicht zijn (minimaal 400 lux). Verder moeten de letters en cijfers groot zijn en moet er een groot helderheidscontrast zijn tussen de letters en achtergrond. Zodat iedereen het goed kan lezen.

Entree

Hoogteverschillen van meer dan 500 mm moet worden overbrugd met een lift. De deurbel/intercom bevindt zich tussen 0,0 m en 1,2 m hoogte en is uitgevoerd als opliggende knop of als een knop met een groot oppervlak. (De bel moet bedienbaar zijn met de zijkant van de arm of de achterzijde van de hand). De toegangsdeur en portaaldeur moeten voorzien zijn van een automatische deuropener. Wanneer er sprake is van een dubbele deur moet de vrije doorgang bij het openen van een deur tenminste 0,85 m zijn.

Nooduitgang

Op de verdieping is een opstelplek voor rolstoelgebruikers en scootmobielgebruikers waar men op hulp kan wachten in geval van calamiteiten. (De veiligheid van deze opstel plekken voor de doelgroepen moet door de brandweer worden getoetst). Verder moeten er minimaal drie ingangen zijn: de hoofdingang, een dienstingang en een leveranciersingang voor de apotheek.

Verkeersruimte (lift, trappen, gangen enz.)

De casco hoogte moet minimaal 3,10 m zijn. Dit is de gemeten hoogte

tussen de bovenzijde van de vloerafwerking tot de onderzijde van het dak of de bovengelegen verdiepingsvloer. De vrije hoogte is tenminste 2,3 m (uitgezonderd bij deuren). (De looproute moet vrij zijn van hangende voorwerpen zoals bewegwijzering, lampen, planten, kapstokken, e.d.). Alle deuren hebben een vrije doorgang van tenminste 0,85 m (bij een dubbele deur wordt gemeten met één deur in gesloten stand). Glazen wanden en deuren met grote glasvlakken zijn voorzien van een goed zichtbare en opvallende markering conform ‘NEN 1814 toegankelijkheid prestatie A, B & C’.

De stroefheid van de vloeren is tenminste R10 conform DIN 51130. Alle deuren hebben aan beide zijden een obstakelvrij & horizontaal vloeroppervlak van 2 m x 2 m. Aan de buitenzijde van liftdeuren is een obstakelvrij & horizontaal vloeroppervlak van 2 m x 2 m.

Alle deuren moeten minimaal 1000 mm breed zijn en de deuren bij de huisarts moeten 1100 mm breed zijn. Verder moeten de deuropeningen en gangen voldoende breed zijn om een goede doorgang met een brancard mogelijk te maken. Bij een haakse bocht in een gang is de optelsom van de gangbreedten minimaal 2700 mm. Tot slot mogen er geen dorpels gebruiken worden in verband met rolstoelvriendelijkheid.

De openingskracht van deuren die zelfstandig door bezoekers en patiënten bediend worden is nihil, (er bevindt zich geen dranger op de deur of, de deur staat permanent open of, de deur is voorzien van een automatische deuropener). Automatische deuren zijn voorzien van een bedieningsknop. De bedieningsknoppen van deurautomaten zijn uitgevoerd als opliggende knoppen of als een knoppen met een groot oppervlak. (De bedieningsknop moet bedienbaar zijn met de zijkant van de arm of de achterzijde van de hand). Verder moeten de bedieningsknoppen zich in de looproute tenminste 1 m buiten het draaivlak van de deur bevinden. Bedieningsknoppen bevinden zich tussen 0,9 en 1,2 m hoogte en min 1 m uit inwendige hoeken. Tot slot moeten de automatische deuren voorzien zijn van een sensor (beveiliging) die voorkomt dat een openstaande of sluitende deur een persoon kan raken.

De deurkrukken en deurgrepen zijn met de hand te omvatten en geven een goede grip (er is weinig spierkracht nodig). (Ronde deurknoppen/grepen zijn ongeschikt)

Gangen zijn aan beide zijden voorzien van leuningen. Deze leuningen zijn rond en glad afgewerkt en vrij van scherpe kanten. De leuningen hebben een goed helderheidscontrast ten opzichte van de wanden.

De liften zijn tenminste 1,10 m x 2,10 m groot. De liftdeur is in de korte wand aangebracht zodat een scootmobielgebruiker recht de lift in kan rijden en niet hoeft te draaien. Elke lift moet voorzien zijn van een zitje.

(Wanneer dit een opklapbaar zitje is, dient dit een uitvoering te zijn in een lichte eenvoudige bediening). Verder moet de lift bedieningsknoppen binnen en buiten de lift uitvoeren conform de 'NEN 1814 toegankelijkheid prestatie A, B & C zijn. De lift bedieningsknoppen moeten tevens zijn voorzien van reliëf letters of braille.

Alle balustrade en trap balustrade van door patiënten gebruikte en voor hen zelfstandig bereikbare ruimtes en trappen moeten altijd voldoen aan de daaraan in het bouwbesluit gestelde eisen voor woningbouw. De balustrade hiervan moeten tenminste 1 meter hoog zijn. Deze eis geldt niet voor secundaire trappen zoals noodtrappen, trappen voor werkers of trappen in voor het publiek onbereikbare ruimten. Tevens moeten alle trappen aan beide zijden voorzien zijn van leuningen. Deze leuningen zijn hand omvatbaar, afgerond en vrij van scherpe randen en ruwe oppervlakken. En hebben tevens een groot helderheidscontrast met de wand.

Alle verkeersruimten moeten minimaal 1200 mm zijn. En de gangen moet plaatselijk een verbreding hebben van 1500 mm x 1500 mm om met een rolstoel te kunnen passeren of keren. Ook ter plaatse van medische ruimten moet deze verbreding aanwezig zijn ter plaatse van de entredeuren. Hetzelfde geldt voor het einde van elke verkeersruimte en -route.

Receptie

Vanaf de hoofdentree is een geleidelijn of een gidslijn voor blinden aangebracht naar de receptie. (De gidslijnen moeten na oplevering in overleg met blinden en slechtzienden worden gecontroleerd). Bij binnenkomst meldt de patiënt zich aan de balie bij de assistente. De balie is het visitekaartje van de praktijk. De assistente zit- door een verhoogde stoel of een verhoogde vloer- op ooghoogte met de patiënt aan de balie. Verder moet het deel waar de bezoekers zich bij de receptie/balie bezoekers melden een hoogte hebben tussen 0,75 m en 1 m conform de 'NEN 1814 toegankelijkheid prestatie A, B & C'. Voor de privacy van cliënten en zorgverleners is het van belang dat er in het gebouwwontwerp rekening mee wordt gehouden dat zichtlijnen niet kunnen leiden tot ongewenste inkijk.

De receptie heeft een goede akoestiek met weinig nagalm en is zo ingericht dat de bezoeker geen last heeft van omgevingsgeluiden. En het gezicht van de baliemedewerker wordt goed verlicht terwijl de lichtbron is afgeschermd met een armatuur dat diffuus licht verspreidt. De receptie/balie is voorzien van een glazen wand tussen de baliemedewerker en de bezoeker en is voorzien van een balie-ringleiding die is goedgekeurd door de NVVS. Voor bezoekers wordt de aanwezigheid van deze balie ringleiding opvallend zichtbaar aangegeven. Indien een receptie/balie is voorzien van een glazen wand met een microfoon, tussen de balieme-

dewerker en de bezoeker, dient deze microfoon geschikt te zijn voor een zittende bezoeker in een rolstoel en voor een staande bezoeker. Tot slot biedt een dichte balie met afsluitbare schuiframen meer bescherming en biedt tevens de mogelijkheid even van de werkplek af te gaan en deze dan af te schermen.

De receptie/balie heeft een voorziening waar een bezoeker papieren kan neerleggen (A4 formaat) en kan schrijven. Dit schrijfdeel moet direct aan de receptie/balie verbonden zijn en onderrijdbaar zijn (vrije hoogte tussen 0,75 en 0,80 m). Het schrijfdeel zelf is tussen 0,80 en 0,85 hoog conform de 'NEN toegankelijkheid prestatie A, B & C'.

Het deel van de receptie/balie waar de bezoeker betaalt of goederen afgeeft bevindt zich tussen 0,8 en 0,9 m hoogte. De pin apparatuur is bereikbaar en bevindt zich tussen 0,8 m en 0,9 m hoogte. Een pin apparaat voldoet ook wanneer het is voorzien van een lang snoer en door de rolstoelgebruiker op schoot worden genomen.

Backoffice

De backoffice is het hart van de praktijk: administratie, telefonie, collegiaal overleg vinden hier allemaal plaats. Zowel geconcentreerd werken als informeel overleg moeten mogelijk zijn. De akoestiek is hier van groot belang. Verder worden er in de backoffice kantoor werkzaamheden verricht. En vanuit de arbo-eisen geldt hiervoor dat er sprake is van voldoende daglicht. Tot slot is de backoffice voor de werknemers bereikbaar zonder dat ze door de publieke ruimten hoeven te gaan.

Toilet

De verkeersruimten in deze bewegwijzerde route moeten voldoen aan 'verkeersruimte-deuren'. De loopafstand tot het toilet vanaf de ruimten voor bezoekers mag maximaal 50 m zijn. En de inrichting van het toilet voldoet aan de 'NEN 1814 toegankelijkheid prestatie A, B & C'. Verder hebben de hangende toiletten een hoogte van 0,46 m (exclusief de wc-bril).

De toiletten mogen maximaal een bezettingsgraad B2 hebben, één wc per 60m2 gebruiksoppervlak. Er moeten toiletten voor de bezoekers en aparte toiletten voor het personeel zijn. Het plafond van de toiletten moet minimaal 2,3 meter hoog en rolstoel toegankelijk zijn. De afmetingen van de gewone toiletten zijn 1,2 m x 0,9 m x 2,3 m en de afmetingen voor de invalide toiletten moeten 2,2 m x 1,65 m x 2,3 m zijn.

Bij tien of meer werknemers, is voor iedere vijftien of minder medewerkers van hetzelfde geslacht tenminste één toiletruimte aanwezig. Tot slot hebben alle wastafels in het gezondheidscentrum warm en koud water.

Overige ruimten

Alle toegangsdeuren hebben een vrije doorgang van minimaal 0,85 m (bij een dubbele deur wordt gemeten met één deur in gesloten stand). Verder hebben alle deuren aan beide zijden een obstakelvrij & horizontaal vloeroppervlak van 1,5 m x 1,5 m. Naast de stoelen/banken moet er opstelruimte voor meerdere rolstoelen en scootmobielen (minimaal 2) zijn. De benodigde ruimte per scootmobiel is tenminste 1 m x 2 m groot. (Deze plaatsen zijn opgenomen in de zithoek zodat men niet apart hoeft te staan en ook geen verkeersruimte blokkeert).

Wachtruimte (met koffiezetapparaat)

Wanneer de wachtkamer en de balie zich naast elkaar bevinden moet de wachtkamer en de balie akoestisch zijn gescheiden door middel van een glazen pui. Zo is privacy aan de balie gegarandeerd en heeft de assistente achter de balie goed zicht op de patiënten in de wachtkamer. De patiënt wordt opgehaald door de deskundige in de wachtruimte. Wanneer de wachtkamer groot genoeg is dan kan deze ook dienen als multifunctionele ruimte. Denk hierbij aan vergaderingen, patiëntenvoorlichting (voorlichtingsfilms) en de jaarlijkse griep prik. Verder is een prettige sfeer in de wachtruimte erg belangrijk voor de patiënten. Denk hierbij aan achtergrondmuziek, wat te lezen en een speelhoek met kinderstoeltjes.

Een goede wachtkamer biedt privacy aan de patiënten. Patiënten willen zich prettig en beschermd voelen, juist omdat een bezoek aan een arts vaak al enige stress oproept. Looplijnen van werknemers en patiënten door de wachtruimte moet voorkomen worden. Verder moet er ook ruimte tussen de stoelen zitten, om zo contact tussen wachtende te voorkomen. Op de stoelen moeten armleuningen zitten zodat andere ouderen makkelijker kunnen op staan. Ook moeten zwaarlijvige goed kunnen zitten. Daarom kan het beste brede stoelen gebruikt worden. Een leestafel geeft ook enigszins een gevoel van bescherming en afstand in plaats van alleen maar losse stoelen of een muur bank te gebruiken.

In een wachtruimte moeten voldoende zitplaatsen zijn, ook bij uitlopen van behandelingen. Er moet ook wachtruimte gereserveerd worden voor rolstoelen, rollators en kinderwagens. Dit moet ook in de wegwijzer kenbaar worden gemaakt. Verder is daglicht in een wachtruimte niet verplicht, maar wel prettig. Het is wel verplicht om te zorgen voor een goede mechanische ventilatie. Ook moet er rekening gehouden worden met de akoestiek en de geluidisolatie.

Voor de wachtruimte voor een spreek-/onderzoekskamer geldt vijf wachtende personen in de wachtruimte en twee wachtende per universele behandelkamer en twee wachtende voor alle assistentie ruimten.

Voor de privacy van cliënten en zorgverleners is het van belang dat er in het ontwerp rekening wordt gehouden met zichtlijnen die niet kunnen leiden tot ongewenste inkijk.

Opslag

Voor het opslaan van gevaarlijke stoffen moet er een stabiele opgestelde kast in een afsluitbare ruimte zijn. Die alleen toegankelijk is voor diegene die op de hoogte is van de risico's en weet hoe te handelen bij calamiteiten. In of in de nabijheid van de opslagplaats moeten blusmiddelen aanwezig zijn en er moet onder andere bij de tandartsen een koudwaterkraan en oogspoeldouche zijn. In geval van aanwezigheid van (zeer) licht ontvlambare of bijtende stoffen moeten er eisen gesteld worden aan de elektrische installatie. Verder moet bij elke opslagplaats een duidelijk leesbare instructie aanwezig zijn.

Elke opslag moet minimaal een oppervlakte van 2,5 m² hebben.

Behandeldkamers

Alle behandeldkamers moeten bereikbaar en bruikbaar zijn voor rolstoelen en scootmobielgebruikers. De deuren hebben een vrije doorgang van minimaal 0,85 m en hebben aan beide zijden een obstakelvrij en horizontaal vloeroppervlak van 1,5 m x 1,5 m.

De kledinghaken in alle kleedruimten zijn geschikt voor kleine en lange mensen, ongeveer 1,4 m hoog. Er moet een obstakelvrije manoeuvreerruimte zijn van 1,5 m x 1,5 m buiten het draaivlak van de deuren. Verder moet er een extra stoel aanwezig zijn voor een ouder of een begeleider van de patiënt.

De inrichting van de behandelkamer moet geschikt zijn voor rechtshandige en linkshandige medewerkers. Verder moet het werkblad van de kastenwand naadloos, niet poreus en voorzien van wasbak met sensor-kranen (handsfree), kranen met voetbediening of met elleboog. Ook dispensers voor alcohol en zeep mogen niet met de hand bedienbaar zijn.

Ook moet er rekening gehouden worden met voldoende daglicht/licht, temperatuur, ventilatie en luchtbehandeling en mogelijkheden voor het afvoeren van bij de werkzaamheden vrijgekomen gassen/dampen/geuren. Alle behandeldkamers beschikken over een wastafel met warm en koud water. Tot slot dient er sprake te zijn van optimale geluidsisolatie van de spreekkamers en behandelkamers. De verschillende werkruimten moeten gelijktijdig en ongestoord gebruikt kunnen worden. Er mag hier tevens geen ongewenste inkijk plaatsvinden, vanwege privacy.

Spreekkamers

Alle spreekkamers moeten bereikbaar en bruikbaar zijn voor rolstoelen en scootmobielgebruikers. De deuren hebben een vrije doorgang van minimaal 0,85 m en hebben aan beide zijden een obstakelvrij en hori-

zontaal vloeroppervlak van 1,5 m x 1,5 m.

Er moet een obstakelvrije manoeuvreerruimte zijn van 1,5 m x 1,5 m buiten het draaivlak van de deuren. Verder moet er een extra stoel aanwezig zijn voor een ouder of een begeleider van de patiënt.

Ook moet er rekening gehouden worden met voldoende daglicht/licht, temperatuur, ventilatie en luchtbehandeling. Alle spreekkamers beschikken over een wastafel met warm en koud water. Tot slot dient er sprake te zijn van optimale geluidsisolatie van de spreekkamers en behandelkamers. De verschillende werkruimten moeten gelijktijdig en ongestoord gebruikt kunnen worden. Er mag hier tevens geen ongewenste inkijk plaatsvinden, vanwege privacy.

Kantoorruimte

De administratie heeft een ruimte van minimaal 6 m² nodig waarbij de waardevolle apparatuur zoals laptop, computers, printers en monitoren vast of met een anti-diefstal kabel aan een balie of bureau vastgemon-teerd zijn.

Personeelsruimte

De personeelsruimte moet voldoende ruim zijn zodat er genoeg tafels en stoelen kunnen staan. Verder moet er een keukentje aanwezig zijn zodat er in de koffie- en lunchpauzes gebruik van kan worden gemaakt. Tevens dient deze ruimte rookvrij te zijn en is er voorkeur voor daglichttoetreding. De personeelsruimte moet minimaal een oppervlakte hebben van 5 m².

Voor personeelsleden die zwanger zijn of borstvoeding geven dient er een extra ruimte te zijn. Deze ruimte moet besloten en afsluitbaar zijn, zodat deze ruimte privacy kan bieden voor onder andere de lactatieperiode en het nemen van rust. In deze ruimte moet tevens een opvouwbaar deugdelijk bed of rustbank staan.

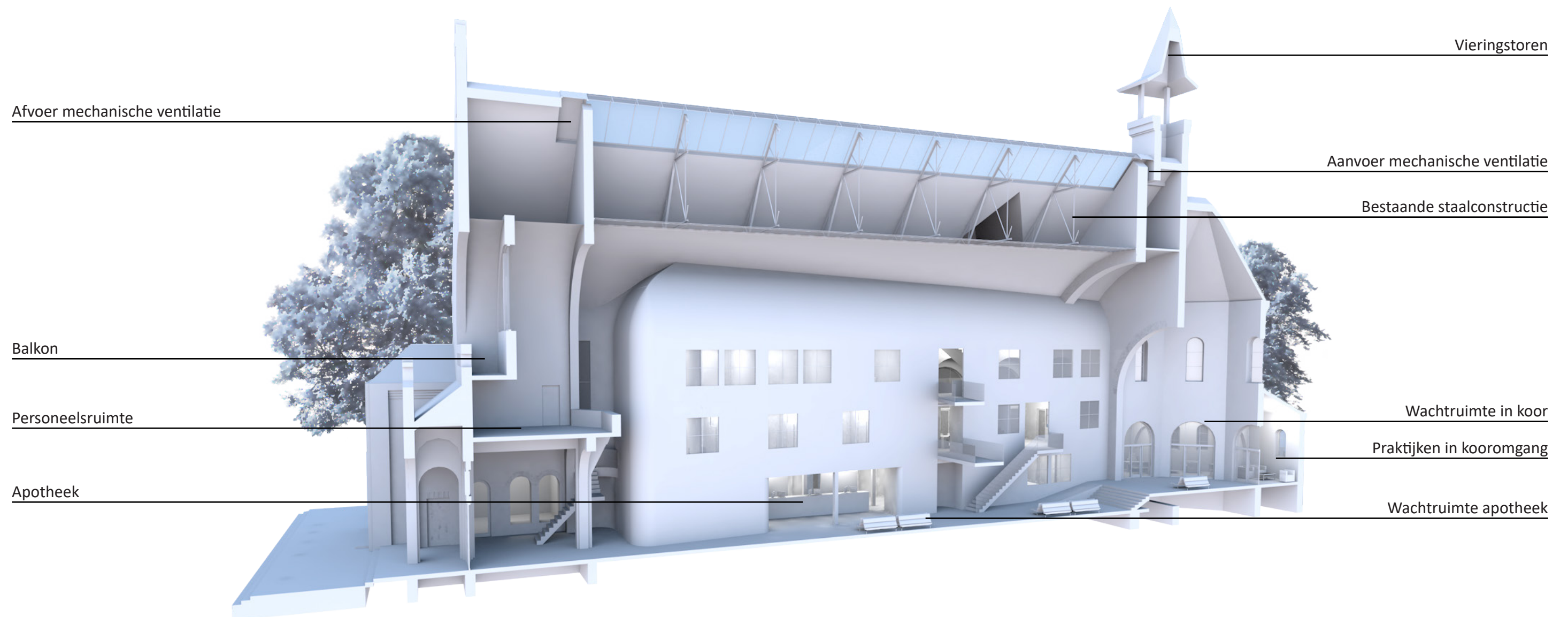
De kleedruimtes moeten beschikken over afzonderlijke afsluitbare lockerkasten. Alle ruimtes zijn doelmatig, gemakkelijk toegankelijk en in de nabijheid van de ruimte waar de arbeid verricht wordt. De kleedruimten dienen voorzien te zijn van stoelen of banken en naar seksen gescheiden te zijn. Ook moet er ruimte vrijgehouden worden voor de opslag van wasgoed en schone bedrijfskleding.

Vergaderruimte

Bij grote praktijken zoals een apotheek is een aparte teamruimte een goede aanvulling op de backoffice. Deze ruimte is tevens te gebruiken als extra werkplek, voor overleg en voor de lunch.

Afval

Afval moet zodanig kunnen worden opgeslagen dat het onbereikbaar is voor onbevoegden. Dit betekent dat de afvalcontainer afsluitbaar moet zijn. De afvalcontainer mag uitsluitend buiten de praktijk, of in een daar-toe bestemde sterk geventileerde ruimte worden opgeslagen. Tevens moeten de afvalcontainers eenvoudig gelegegd kunnen worden met behulp van een vrachtauto of door het kunnen verplaatsen van de container naar de laadplaats.

5.6 | Huisarts

Binnen een straal van 500 meter om de kerk bevindt zich één huisarts en binnen een straal van 1000 meter bevinden zich vier huisartsen. Voor twee huisartsen is 60 m² nodig exclusief wachtruimte, gewone toilet, personeelsruimte en Front en backoffice. De spreek-/onderzoekskamer moeten minimaal 22 m² zijn. De universele behandelkamer minimaal 16 m², de spreekkamer POH minimaal 18 m², de frontoffice minimaal 10 m², de backoffice minimaal 24 m², de laboratorium minimaal 8 m², de behandelkamer minimaal 16 m² en de wachtkamer minimaal 32 m². Verder kan er ook een personeelsruimte/teamruimte zijn, deze moet dan minimaal 12 m² zijn. De ruimtes die nodig zijn voor een huisartsenpraktijk zijn twee behandelruimtes, een back office, een front office, een lab, twee spreekkamers/onderzoekkamers, een invalidentoilet, een wachtruimte, een gewone toilet en eventueel een personeelsruimte.

Hieronder volgt een lijst van eisen waar een huisartsenpraktijk aan moet voldoen. Figuur 43 is als voorbeeld gebruikt.

1. De plattegrond van de praktijk is een weerspiegeling van de organisatie van de praktijk.

De wijzen van werken en van samenwerken moet af te lezen zijn in de plattegrond; zoals de relaties van ruimtes of juist de scheiding tussen ruimtes, de looplijnen en het gebruik van ruimten en verkeersgebied.

Elke arts beschikt over een eigen werkruimte, parttimers kunnen ruimten delen.

Praktijkverpleegkundigen, AIOS, e.d. maken gebruik van universele behandelkamers of van leegstaande spreekonderzoekkamers van de huisartsen.

De assistentie heeft de assistentiezone ter beschikking: balie- en administratieruimten (front- en backoffice), laboratorium en behandelkamer(s).

De verschillende medewerkers kunnen gemakkelijk contact met elkaar hebben, zonder dat de patiënt daarvan getuigen is.

Door architectonische middelen ten volle te gebruiken is zo min mogelijk bewegwijzering nodig. Gebruik, indien toch noodzakelijk, duidelijke pictogrammen.

Patiënten vinden eenvoudig hun weg in de praktijk vanuit de publieke ruimten (entree, hal en wachtruimte). Zo is de balie bijvoorbeeld direct bereikbaar vanuit de entree.

Bij het ontwerp is rekening gehouden met mogelijke toekomstige uitbreidingen.

2. Er is een duidelijk onderscheid tussen de publieke zone ('onrust') en de werkzone ('rust').

De entree, de hal voor de balie en de wachtruimte voor patiënten zijn gescheiden van het verkeers- en werkgebied voor de medewerkers.

Artsen en assistenten ontmoeten elkaar in het 'rustgebied', met name in de backoffice. Die is bereikbaar zonder dat de arts door de publieke zone hoeft te gaan.

De wachtruimte heeft twee deuren: de entreedeur in de publieke zone en de ophaaldeur die uitkomt in de werkersgang.

Het bezoekerstoilet ligt in de publieke zone, de toiletten voor de medewerkers in het 'rustgebied'.

Publieke zone is vaak de ruimte voor de balie en de werkerszone is de gang waar de werkende lopen (met eventueel de patiënten).

3. De looplijnen in de praktijk zijn functioneel en garanderen rust.

In een praktijk met een rustig patroon van looplijnen hoeven artsen niet langs de balie of de entree om patiënten op te halen.

Ook de looplijn van artsen naar assistentie (backoffice) gaat nooit langs de balie of de wachtruimte.

Bij binnenkomst zien patiënten meteen waar ze moeten zijn.

Alle looplijnen/verkeersstromen in het gebouw zijn goed doordacht.

Looplijnen zijn in het algemeen zo kort mogelijk.

Al moet de verkeersruimte beperkt zijn, een wat langere, beschermende en rustige looplijn is te verkiezen boven een korte en drukke.

Er gaan geen looplijnen door werk- of wachtruimte.

4. Er is aandacht voor de privacy van patiënten en werkers.

De balie is zo gelegen en vormgegeven dat gesprekken tussen patiënt en assistentie niet te volgen zijn in de wachtruimte.

Er worden geen vertrouwelijke telefoongesprekken gehouden aan de balie.

Er is voldoende ruimte voor de balie om enige afstand te houden als er al iemand aan de balie staat.

De wachtruimte is bij voorkeur een met een deur afgesloten ruimte.

Een gordijn of een wandje of iets dergelijks voorkomt dat de behandelbank zichtbaar is voor bezoekers van de behandelkamer.

De backoffice- de 'werkersruimte'- is in principe niet toegankelijk voor patiënten.

Er heerst in de praktijk een goede 'geluidssfeer'. In de eerste plaats: geluidsisolatie van privacygevoelige ruimten. In de tweede plaats: geluidsbeheersing, bijvoorbeeld voldoende afstand tussen balie/receptie en wachtruimte. E in de derde plaats: geen nagalm en adequate demping van geluid: een goede akoestiek.

Naast een goede geluidssfeer is goede verlichting uitermate belangrijk voor zintuiglijk gehandicapte patiënten.

5. De praktijk is functioneel

Maat en indeling van alle ruimten afzonderlijk zijn zorgvuldig

vastgesteld met een juiste plaatsing van deuren, ramen, wasbak, vast en los meubilair, stopcontacten en verlichting. de logistiek van het geheel is weloverwogen.

Er zijn correcte relaties tussen ruimten met rustige looplijnen en goed gekozen zichtlijnen.

De praktijk is van buiten herkenbaar en binnen vinden bezoekers gemakkelijk hun weg.

Er worden duurzame materialen toegepast.

de technische voorzieningen zijn afdoende.

Het gebouw is beveiligd (inbraak-, brand-, data- en persoonsbeveiliging).

De praktijk is vandalisme bestendig.

Bij nieuwbouw is een stramienmaat gekozen die een blijvend goede indeelbaarheid van het gebouw garandeert.

In verband met de grotere vrijheid bij de indeling valt een draagconstructie met kolommen te verkiezen boven een constructie met dragende wanden.

6. Patiënten en werkers vinden de sfeer van de praktijk prettig.

Het karakter en de sfeer voldoen aan de vooraf omschreven eisen en de wensen van de gebruikers.

Bij het ontwerpen wordt zorgvuldig aandacht besteed aan zaken als vormgeving, materiaal- en kleurtoepassing, daglichttoetreding en verlichting.

Ook de keuze van meubilair en stoffering zijn bepalend voor de ambiance.

De technische voorzieningen (verwarming, koeling, ventilatie, zonwering) garanderen zowel in de zomer als in de winter een goede klimaatbeheersing.

7. De praktijk is goed toegankelijk voor iedereen.

Ouders met kindwagens, visueel gehandicapten, mensen in een rolstoel, etc. komen gemakkelijk vinnen en kunnen zich in het gebouw goed verplaatsen.

Het gebouw/de verbouw is ontworpen conform het Handboek voor Toegankelijkheid, de wettelijke voorschriften en ITS-eisen (bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar).

De praktijk is goed bereikbaar voor fietsen, auto's en ambulances.

De praktijk heeft een zeer eenvoudige duidelijke bewegwijzering (bij voorkeur met kleuren, zodat ook analfabeten de aanduidingen kunnen 'lezen').

8. De praktijk is kostenbewust ontworpen.

Kostenbewust heeft onder andere betrekking op de investeringskosten (gunstige verhouding tussen bruto en netto-oppervlakte), de efficiency van het ontwerp, onderhoudskosten en energielasten

(duurzaam/energiezuinig).

Het aantal te realiseren vierkante meters staat in gezonde verhouding ten opzichte van de inkomsten.

De prijs per vierkante meter (zowel bij huur als koop) is zorgvuldig getoetst aan de geboden kwaliteit. Deze kwaliteit staat beschreven in een technische omschrijving, bestek, o.d.

9. De praktijk is ontworpen conform de geldende wet- en regelgeving.

Bij het ontwerp is erop toegezien dat de eisen uit onder meer het Bouwbesluit, de Woningwet, de Wet Arbo en de Algemene Maatregelen van Bestuur zijn gerespecteerd.

Op een aantal onderdelen wordt door de LHV een hogere kwaliteit verlangd dan het wettelijk vereiste niveau (zie gouden regel 10).

10. Overige eisen

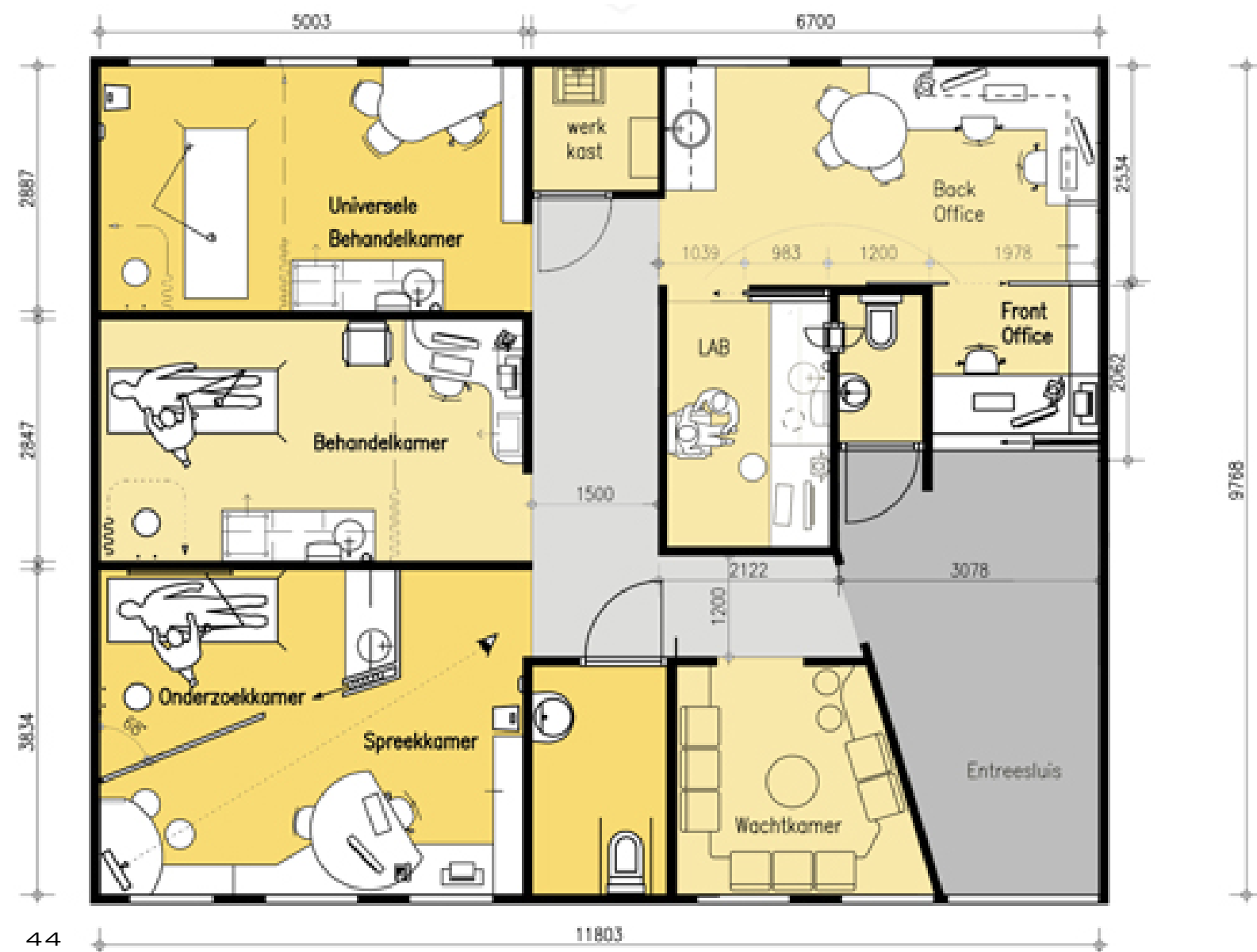
De spreek-/onderzoekkamer moet aan de gevel liggen met uitzicht op ooghoogte. De bureautafel in de spreek-onderzoekkamer is zowel gespreks- als werkplek. Er moet voldoende ruimte zijn voor meten, wegen en de visustest. Tussen spreekkamer en onderzoekskamer is aandacht voor de privacy van de patiënt vereist. En de juiste functionele indeling: rechtshandige opstelling van de onderzoeksbank, wasbak links of links achter de arts, voldoende legruimte voor medisch instrumentarium.

Het laboratorium vormt samen met de frontoffice, de backoffice en de behandelkamer de assistentie zone. Het laboratorium is de plek voor onderzoek van onder meer bloed en urine. Goede scheiding van schoon en vuil werk is van belang. Door het plaatsen van een behandelstoel kan hier een patiënt gezien worden voor kort overleg of kleine verrichtingen.

De behandelkamer wordt gebruikt voor het spreekuur van de assistente en voor kleine chirurgische ingrepen. De behandelkamer moet goed geoutilleerd zijn. De behandelbank staat vrij opgesteld, zodat deze van minimaal drie kanten benaderd kan worden. Voor het spreekuur van de assistente is een kleine spreektafel aanwezig. Uit overwegingen van hygiëne mogen laboratoriumwerkzaamheden, zoals het schoonmaken van instrumenten en urineonderzoek, niet verricht worden in de behandelkamer.

Universele behandelkamer is een menging van de spreek-/onderzoekskamers en de behandelkamer. De onderzoeksbank is vrij opstelbaar zodat men met meerdere mensen om de bank kan staan (AIOS, arts, begeleider). Spreek- en onderzoeksgedeelte zijn niet fysiek gescheiden waardoor de universele behandelkamer minder oppervlak vergt dan de spreek-/onderzoekskamer.

De behandelkamer is het hart van uw praktijk. In het ontwerp moet zoveel mogelijk rekening gehouden worden met het binnen bereik zijn van de andere ruimten (de sterilisatiekamer, röntgenruimte enz.).

5.7 | Praktijken tandheelkunde

Onder tandheelkunde praktijken worden tandartsen, orthodontisten en mondhygiënisten verstaan. Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevinden zich twee tandartspraktijken, een orthodontist en één tandprothetische praktijk. Er is 180 m² nodig voor één tandarts, een mondhygiëniste en een orthodontist, exclusief wachtruimte, toilet, personeelsruimte, Praktijkassistent Ruimte en technische ruimte. Voor een tandarts, een mondhygiëniste en een orthodontist heb je drie behandelkamers, een sterilisatiekamer, een RX-ruimte, een opslagruimte, een röntgenruimte, een archief, een praktijkassistent/administratieruimte, een technische ruimte, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeelsruimte nodig.

Hieronder volgt een lijst van eisen waar een praktijk voor de tandheelkunde aan moet voldoen. Figuren 45 en 46 zijn als voorbeeld gebruikt.

1. Zorg dat er naast de behandelstoel ruimte is voor een rolstoel (minimaal 0,9m x 1,2m). (Veel rolstoelgebruikers zijn in staat om te staan, te draaien en op de behandelstoel te gaan zitten. Andere rolstoelgebruikers maken gebruik van een plank om van de rolstoel te kunnen met behulp van een leuning.)
2. Zorg dat de zithoogte voor de transfer instelbaar is. Opmerking Rolstoelgebruikers die niet kunnen staan maken vaak gebruik van een plank om van de rolstoel over te schuiven in de stoel. Zorg dat eventuele leuningen tijdelijk weggeklapt kunnen worden.
3. Zorg dat de behandelapparatuur mobiel is zodat een rolstoelgebruiker in zijn rolstoel behandeld kan worden. Opmerking Er zijn experimenten met kantelbare vloeren waarop een rolstoel verankerd kan worden.
4. Alle werkruimtes moeten goed verlicht zijn, zodat er veilig gewerkt kan worden. De verlichting in de behandelkamer wordt in drie niveaus ingedeeld. Operatielamp ca 24.000 lux, verlichting boven de patiëntenstoel (werkveld verlichting) ca 2.000 lux). In de rest van de werkomgeving moet rekening gehouden worden met de keuze van de lampsterkte. En het contrast tussen lampsterkte en kleurstelling/kleurcombinatie moet niet te groot zijn.
5. Minimaal 15/20m² oppervlakte met een minimale breedte van 3 meter.
6. Denk aan reiniging en desinfectie. En kies voor een goede routing binnen de praktijk en gladde oppervlakken van werkbladen en apparatuur.
7. Tandheelkundige röntgenapparatuur vraagt om speciale bouwkundige voorzieningen om de stralingsbelasting tot een minimum te beperken.

Er zijn meerdere factoren die bepalend zijn voor de vereiste beschermende maatregelen. Onder meer de locatie van de röntgentoestellen, het gebruikte bouw materiaal, de hoeveelheid straling die vrijkomt, de afstand tot de werkplekken en erfgrenzen van de praktijk, de ligging en afstand ten opzichte van aangrenzende ruimten en het gebruiksdoel van de aangrenzende ruimten.

8. Steen beton en lood hebben een hoge stralingswerende eigenschap. Glas, hout en dunne gipswanden hebben een te lage stralingwerende eigenschap.

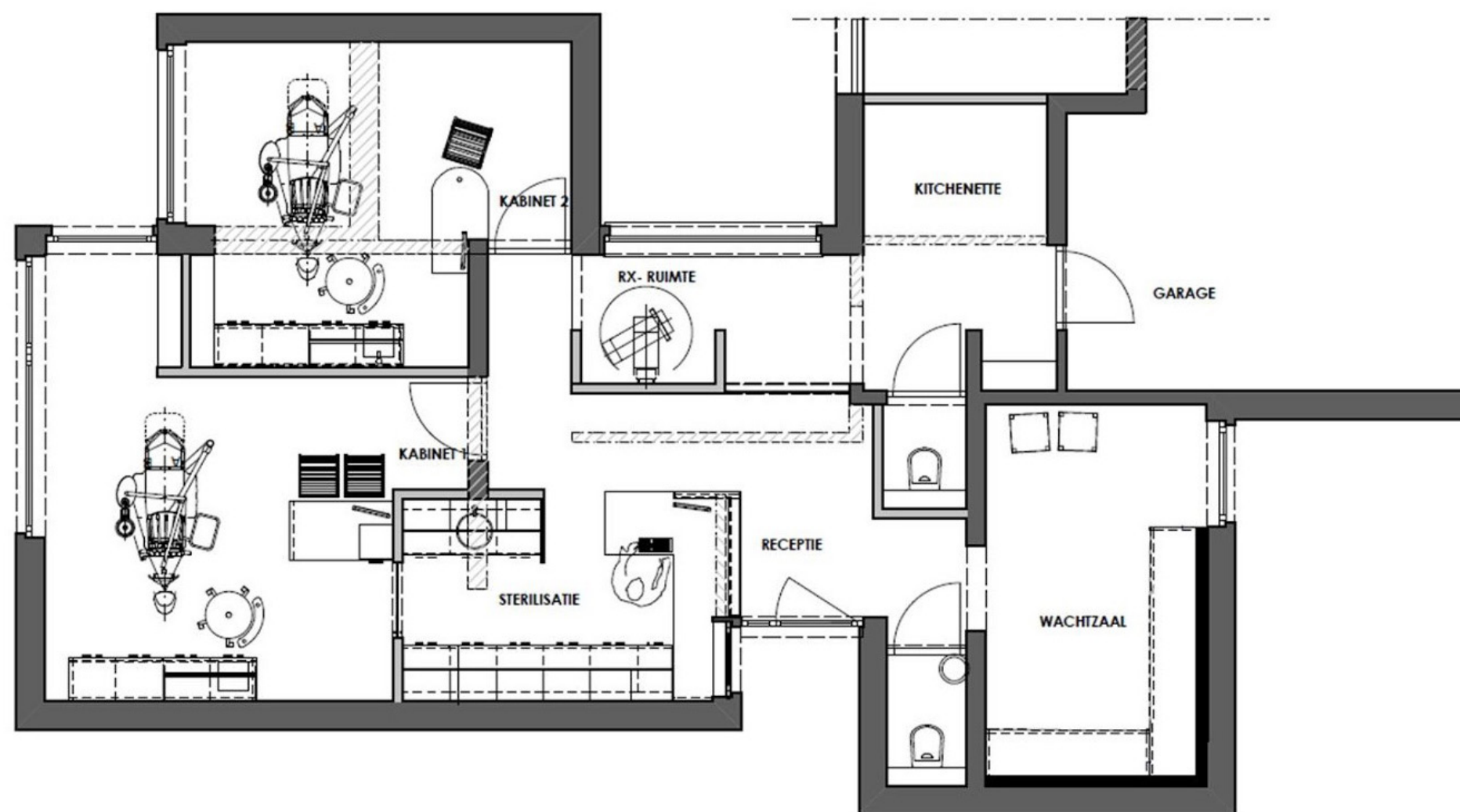
9. Zie voor het wettelijke kader voor het gebruik van röntgentoestellen het Besluit Stralingsbescherming. Denk hierbij aan As Low As Reasonably Achievable (de effectieve stralingsdosis voor personen moet dus zo laag als redelijkerwijs haalbaar zijn), wettelijke dosislimieten en in iedere praktijk waar gewerkt wordt met röntgenstraling een bijgewerkt

dossier in het kader van het Besluit Stralingsbescherming aanwezig zijn (KEW-dossier).

10. Voor het gebruik mogen nemen van röntgentoestel(len) moet deze risicoanalyse ten aanzien van straling uitgevoerd zijn. Leden van de VGT beschikken over speciaal hiervoor ontwikkelde software. Hiermee kan (vooraf) getoetst worden of de voorgenomen beschermende maatregelen het verwachte resultaat zullen opleveren. Zie www.vgt.nl/wetgeving/rontgenbesluit/ of www.nmt.nl

11. Voor het gebruik maken van een röntgentoestel(len) onder de 100kv geldt een meldingsplicht naar de overheid, toestellen vanaf 100kv zijn vergunningsplichtig.

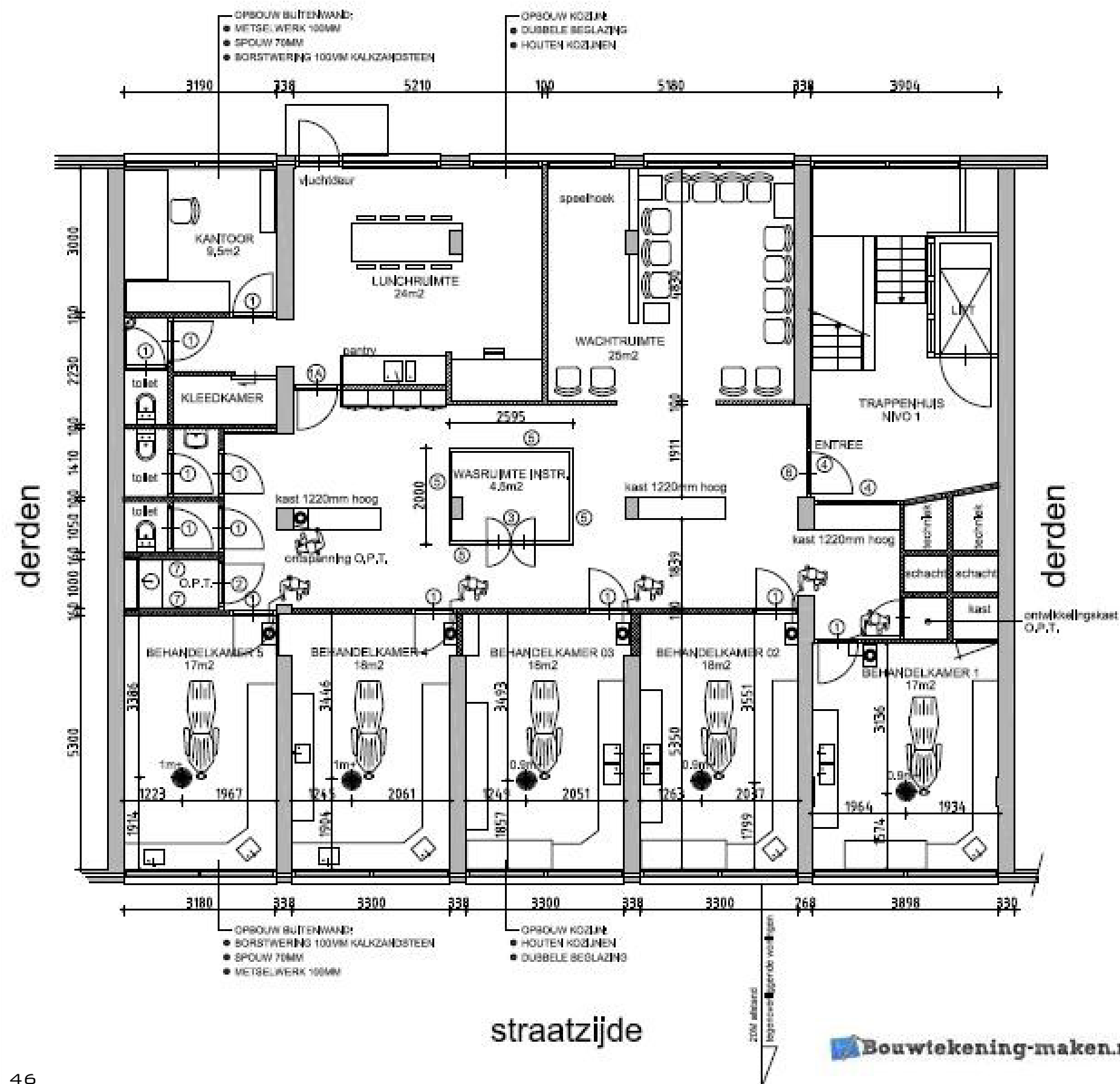
12. Benodigde oppervlakte voor een intra-oraal toestel is circa 2.5 m², voor een OPT/OPG toestel circa 3m², voor een OPT/OPG toestel met

CEPH circa 6m² en voor een 3D-CBCT heb je een oppervlakte van ca 6m².

13. Aparte ruimte voor dentale (olievrije) compressor met luchtdroging, afzuigmotor, waterontharder. Droge of nat afzuigstelsysteem gebruiken. Hou hierbij rekening met geluidsdemping, luchtinlaat, afblaas naar buiten en warmteafvoer (moet naar de buitenlucht afgevoerd worden). Oppervlakte aparte ruimte moet minimaal 4m² zijn afhankelijk van het aantal en de grootte van de apparatuur. Er moet tevens goede verlichting in deze ruimte zijn.

14. De sterilisatiekamer is een aparte ruimte, welke (net als de behandelkamer) geldt als kritische ruimte. In deze ruimte mogen dus alleen apparaten en hulpstukken gebruikt worden die nodig zijn voor reiniging, desinfectie en/of sterilisatie van gebruikt instrumentarium of gebruikte hand- en hoekstukken. Deze ruimte mag niet gebruikt worden voor opslag, kantine, tandtechnische werkplek of verkleedruimte. Deze ruimte moet minimaal 5m² zijn.

5.8 | Apotheek

Binnen een straal van 500 meter om de kerk bevindt zich een apotheek en binnen een straal van 1000 meter bevinden zich twee apotheken. Eén apotheek heeft +/- 200 m2 nodig. Verder heeft een apotheek heeft een spreekruimte, één publieksruimte, één receptverwerkingsruimte, ruimte voor goederenontvangst, een opslagfaciliteit, een aparte ruimte om geneesmiddelen voor toediening gereed te maken, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeelsruimte nodig.

Hieronder volgt een lijst van eisen waar een apotheek verder aan moet voldoen.

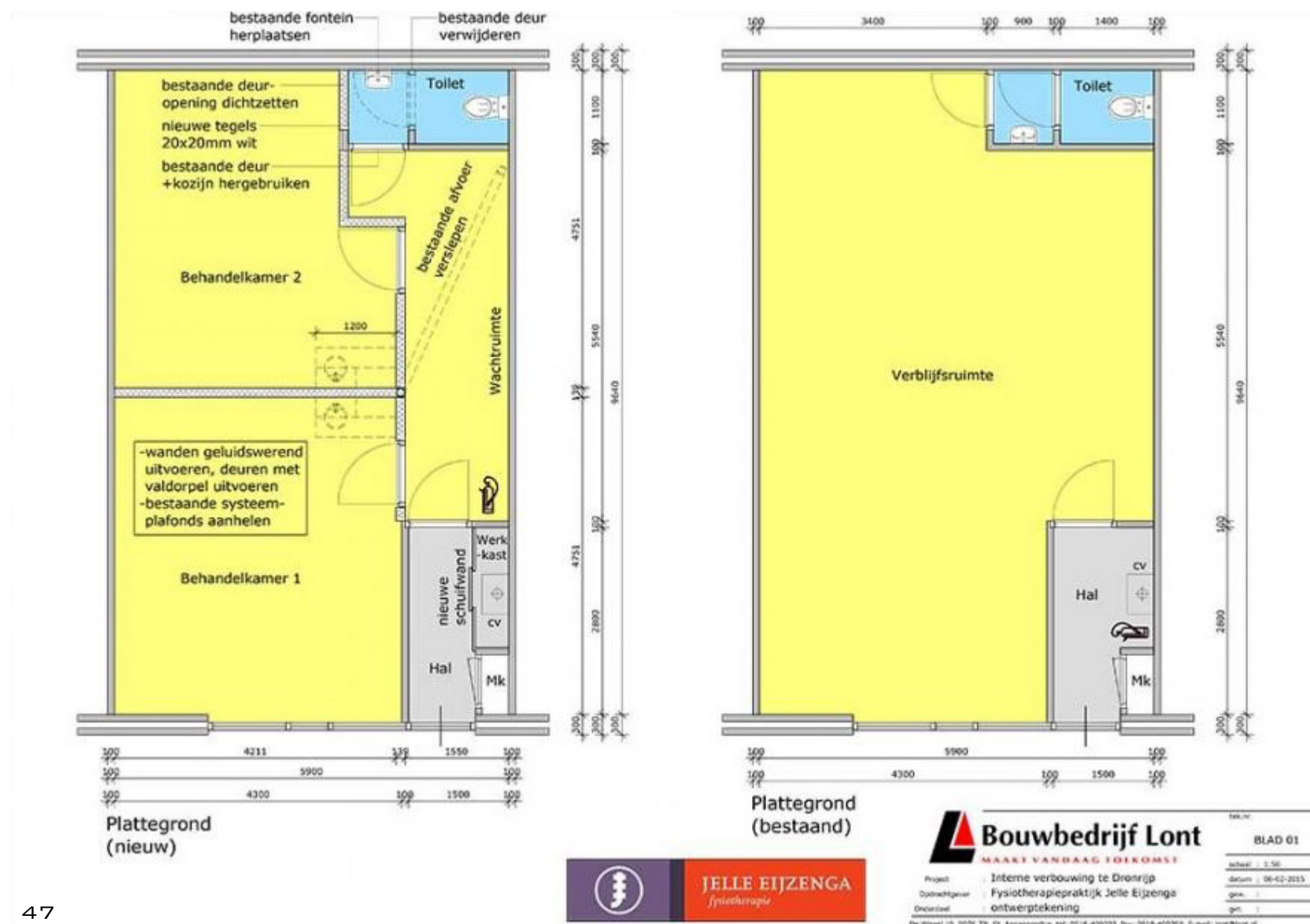
1. De apotheek is zodanig ontworpen, gesitueerd en herkenbaar gemaakt voor de patiënt, dat de apotheek voor de patiënt goed toegankelijk is.
2. De apotheek beschikt over zodanige ruimten, faciliteiten, apparatuur, literatuur en informatiebronnen en onderhoudt deze, dat de farmaceutische zorg- en dienstverlening naar behoren kan plaatsvinden.
3. De apotheek is zodanig ingericht dat de te verlenen farmaceutische zorg- en dienstverlening kan plaatsvinden, rekeninghoudend met de privacybehoefte van de patiënt.
4. De apotheek heeft zodanige openingstijden dat de patiënt voldoende gelegenheid heeft tot het verkrijgen van farmaceutische zorg- en dienstverlening. De apotheek garandeert de beschikbaarheid van de farmaceutische zorg- en dienstverlening buiten de openingstijden en maakt afspraken over waar en wanneer deze zorg- en dienstverlening beschikbaar is.
5. De ruimtes zijn dusdanig ontworpen dat een doeltreffend toezicht door de apotheker op de gang van zaken mogelijk is.
6. De ruimten van de apotheek zijn zodanig ten opzichte van elkaar gesitueerd dat kruisende lijnen van verschillende werkprocessen zo veel mogelijk worden vermeden.
7. De apotheek zit op een met alle gangbare vormen van vervoer goed bereikbare plaats.
8. De apotheek beschikt over parkeermogelijkheden voor haar patiënten. 2,5 parkeerplaats per 100m2.
9. De apotheek zorgt voor een goede fysieke herkenbaarheid van het gebouw als apotheek en een duidelijke aanduiding van de openingstijden
10. De apotheek is fysiek goed toegankelijk, ook voor mensen met een

kinderwagen en gehandicapten.

11. De publieksruimte biedt voldoende ruimte en faciliteiten om een eventuele wachttijd zo aangenaam mogelijk te maken.
12. Materiaalkeuze, inrichting, luchtbehandeling, kleding- schoonmaak procedures en voorschriften voor persoonlijke hygiëne zijn afgestemd op de aard van de werkzaamheden in de apotheek. Ze zijn afgestemd op het gebruik van desbetreffende ruimte en gericht op het voorkomen van (kruis-)contaminatie en verwisselingen.
13. De apotheek beschikt over faciliteiten waarmee de werkzaamheden op een veilige manier uitgevoerd kunnen worden. Zo nodig zijn er specifiek ventilatiemogelijkheden en persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig.
14. De publieksruimte is zodanig ingericht dat voldoende recht kan worden gedaan aan de auditieve privacy van patiënten. In de apotheek zal de zorg- en dienstverlening aan de patiënt buiten de gehoorafstand van anderen dan de patiënt moeten (kunnen) plaatsvinden, tenzij de patiënt ermee instemt dat anderen het kunnen horen.
15. De apotheek moet beschikken over een aparte spreekruimte.
16. In de apotheek is de ruimte voor goederenontvangst duidelijk gescheiden van de opslagfaciliteiten.
17. De apotheek beschikt over ruimten waarin producten die de veiligheid van het personeel in gevaar kunnen brengen gescheiden kunnen worden opgeslagen, zoals een plofkast.
18. De koelkast of de vrieskast zijn voorzien van een gevalideerde thermometer en beschikken over een geheugen voor eventueel opgetreden storingen. Zij beschikken bovendien over een voorziening die een alarm-sigitaal geeft indien de bewaarcondities niet gewaarborgd zijn.
19. Receptgeneesmiddelen en UA-geneesmiddelen zijn zodanig opgeslagen dat ze niet vanuit de publieksruimte bereikbaar zijn.
20. De geneesmiddelen die klaar staan om opgehaald te worden, staan klaar op een plek van waaruit zij vanuit de publieksruimte niet bereikbaar zijn en zodanig dat de etiketten niet te lezen zijn vanuit de publieksruimte.

5.9 | Fysiopraktijk

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevinden zich twee fysiopraktijken. Een fysiopraktijk heeft minimaal 30m2 nodig voor een behandelkamer exclusief wachtruimte, toilet en personeelsruimte. Een fysiopraktijk heeft een behandelkamer, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeelsruimte nodig. Een behandelkamer is minimaal 25 m2. Figuur 47 is hierbij als voorbeeld gebruikt.

5.10 | Overige praktijken

Hieronder volgt een lijst van eisen in het kort omschreven van overige praktijken.

Oorspecialist

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevindt zich één oorspecialist. Een oorspecialist heeft +/- 84 m2 nodig. Verder heeft een oorspecialist heeft een spreekkamer, een winkel, een toilet en eventueel een personeelsruimte nodig.

Opticien

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevindt zich één opticien. Een opticien heeft 56 m2 nodig exclusief toilet en personeelsruimte. Verder heeft een opticien een refractieruimte, een contactlensruimte, een toilet, een opslagruimte, een winkel/verkoopruimte en eventueel een personeelsruimte nodig. Bij een refractieruimte en contactlensruimte mag geen daglicht zijn.

Orthopedie

Binnen een straal van 500 meter om de kerk bevindt zich één orthopediepraktijk. Een orthopediepraktijk heeft minimaal 20 m2 nodig exclusief wachtruimte, toilet, personeelsruimte en kantoor. Verder heeft een orthopediepraktijk een behandelkamer, een wachtruimte, een kantoor, een toilet, een opslagruimte en eventueel een personeelsruimte nodig. Tot slot heeft een orthopediepraktijk eventueel een ruimte nodig waar orthopedische hulpmiddelen kunnen worden verkocht.

Logopedie

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevindt zich geen logopediepraktijk. Een logopediepraktijk heeft minimaal 20 m2 nodig exclusief wachtruimte, toilet en personeelsruimte. Verder heeft een logopediepraktijk één behandelkamer, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeelsruimte en een kantoor. De behandelkamer moet minimaal 14 m2 zijn exclusief opbergruimte. In de behandelkamer moet een tafel/bureau staan waar de werknemer en de patiënt aan kunnen zitten.

Prikpost

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevindt zich één prikpost. Een prikpost heeft minimaal 8 m2 nodig exclusief wachtruimte, toilet en personeelsruimte. Verder heeft een prikpost een werkruimte, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeelsruimte nodig.

Verloskundige

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevindt zich geen verloskundige. Een verloskundige heeft minimaal 18m2 nodig exclusief wachtruimte, toilet en personeelsruimte. Verder heeft een verloskundige een werkruimte, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeels-

ruimte nodig. In de werkruimte moet een tafel/bureau staan waar de verloskundige en drie anderen kunnen zitten. In de werkruimte moet ook een behandelbed kunnen staan.

Ergotherapie

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevindt zich geen ergotherapiepraktijk. Een ergotherapeut heeft minimaal 40 m2 nodig exclusief wachtruimte, toilet en personeelsruimte. Verder heeft een ergotherapeut een werkruimte, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeelsruimte nodig.

Dieetadvisering

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevinden zich geen dieetisten. Een dieetadvisering heeft minimaal 9 m2 nodig exclusief wachtruimte, toilet en personeelsruimte. Verder heeft een dieetadvisering een werkruimte, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeelsruimte nodig.

Maatschappelijke dienstverlening/Thuiszorg

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevindt zich één maatschappelijke dienstverlening en één thuiszorgpraktijk. Een maatschappelijke dienstverlening/thuiszorg heeft minimaal 20 m2 nodig per werkruimte exclusief wachtruimte, toilet en personeelsruimte. Verder heeft een maatschappelijke dienstverlening/thuiszorg een werkruimte, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeelsruimte nodig.

Podotherapeut

Binnen een straal van 1000 meter om de kerk bevinden zich geen podotherapeuten. Een podotherapeut heeft minimaal 35 m2 nodig exclusief wachtruimte, toilet en personeelsruimte. Verder heeft een podotherapeut een werkruimte, een wachtruimte, een toilet en eventueel een personeelsruimte nodig. De afmetingen van de werkruimte van de podotherapeut moet minimaal 7 meter bij 5 meter zijn.

5.11 | Overig

Hieronder volgt een lijst van eisen die op het gebied van duurzaamheid, bouwtechniek en preventie worden gesteld.

1. Gebruik maken van duurzaam geproduceerde recyclebare plafondpanelen met uitstekende akoestische eigenschappen. (verlaagd plafond op 2,7 meter) Dit wordt vooral bij huisartspraktijken gedaan.
2. Gebruik maken van LED-verlichting: betaalbaar, bijzonder lange levensduur en vooral zeer zuinig in gebruik.
3. Gebruik maken van geluidwerende wanden met deurkozijn met valdorpel en dubbele kierdichting.

4. Rekening houden met de luchtverversing van de ruimte.

5. Houd rekening met hoeveel dB geluidsisolatie van de wand tussen spreekkamers moet zijn.

6. Gebruik maken van hetelucht-sterilisator, autoclaaf of gebruik maken van een andere sterilisatiemethode vanwege de hygiëne.

7. Gebruik maken van een tochtsluis met droogloopmatten is in veel gevallen aan te bevelen. Zeker omdat er vaak geen dichte deur meer voor de wachtkamer komt. Houd hierbij wel rekening met toegang voor bijvoorbeeld ouderen en rolstoelgebruikers.

8. De 'open' ruimten van een praktijk zijn kwetsbaar. Inbraakpreventie kan bestaan uit een aantal bouwkundige oplossingen: door deuren en ramen te voorzien van veiligheidssloten en dievenklauwen. Het installeren van een alarmsysteem is vaak geen overbodige luxe, bij een aantal verzekeraars is dit zelfs een vereiste.

9. Er bestaan veel effectieve brandwerende of brandvertragende bouwmaterialen (en deuren) die bij de bouw of verbouw van een gezondheidscomplex kunnen worden toegepast. Rookmelders en brandblusmiddelen mogen in geen enkele praktijk ontbreken.

5.12 | Materialen

1. De vloerafwerking in medisch gebruikte ruimten moet voldoen aan de volgende eisen: vast, stofvrij, anti-allergeen, antistatisch, vuilwerend/vuilafstotend, goed te reinigen, vloeistofdicht en in ruimten met medische aarding is de vloerafwerking niet-geleidend.

2. De vloerafwerking in verkeersruimten en wachtkamers moet voldoen aan de volgende eisen: vast, stofvrij, anti-allergeen, antistatisch, vuilwerend/vuilafstotend, eenvoudig te reinigen en de aansluitingen van vloerafwerking op wanden of plinten moet hygiënisch dicht zijn.

3. De vloerafwerking in de werkkast en sanitaire ruimten moet voldoen aan de volgende eisen: vast, waterdicht, vuilwerend/vuilafstotend, goed en eenvoudig te reinigen en de aansluitingen van vloerafwerking op wandafwerking moet duurzaam waterdicht zijn (ook zonder kitvoegen).

4. Hoogpolige vloerbedekking en kokosmatten zijn niet toegestaan in voor bezoekers toegankelijke verblijfs- en verkeersruimten.

5. Alle ruimten moeten van een vloerafwerking worden voorzien zodat geen stofvorming optreedt als gevolg van slijtage of verwerking.

6. Alle vloeroppervlakten in de praktijk, met uitzondering van secundaire, kleine ruimten, moeten altijd worden voorzien van een stofwerende en afsluitende afwerking zoals een coating, sealing of schilderwerk.

7. De wandafwerking in alle ruimten, met uitzondering van de werkkast of sanitaire ruimten, moet voldoen aan de volgende eisen: goed te reinigen en het mag geen letsel veroorzaken.

8. De wandafwerking in de werkkast en sanitaire ruimten moet voldoen aan de volgende eisen: vuilwerend/vuilafstotend, goed en eenvoudig te reinigen, waterdicht over de gehele hoogte tot aan het plafond en het mag geen letsel veroorzaken.

9. Tot 600 mm boven aanrechten en wastafels moet de wand waterdicht zijn en goed te reinigen.

10. Alle wandoppervlakte in het gezondheids complex, met uitzondering van secundaire, kleine ruimte, moeten altijd worden voorzien van een stofwerende en afsluitende afwerking zoals een coating, sealing of schilderwerk.

11. De plafondafwerking in alle ruimten moet voldoen aan de volgende eigenschappen: vast, stofvrij, anti-allergeen en antistatisch.

12. Alle in het zicht blijvende plafondoppervlakten in de praktijk, met uitzondering van secundaire, kleine ruimten, moeten altijd worden voorzien van een stofwerende en afsluitende afwerking zoals een coating, sealing of schilderwerk.

13. In alle aan de gevel gelegen verblijfsruimten dienen te openen geveldelen aanwezig te zijn zoals een raam of deur. De afmeting van te openen delen dient ten minste 1 m² te bedragen. De artsenkamer, universele behandelkamer en de backoffice dienen daglicht en uitzicht op ooghoogte te hebben.

6.1 | Inleiding

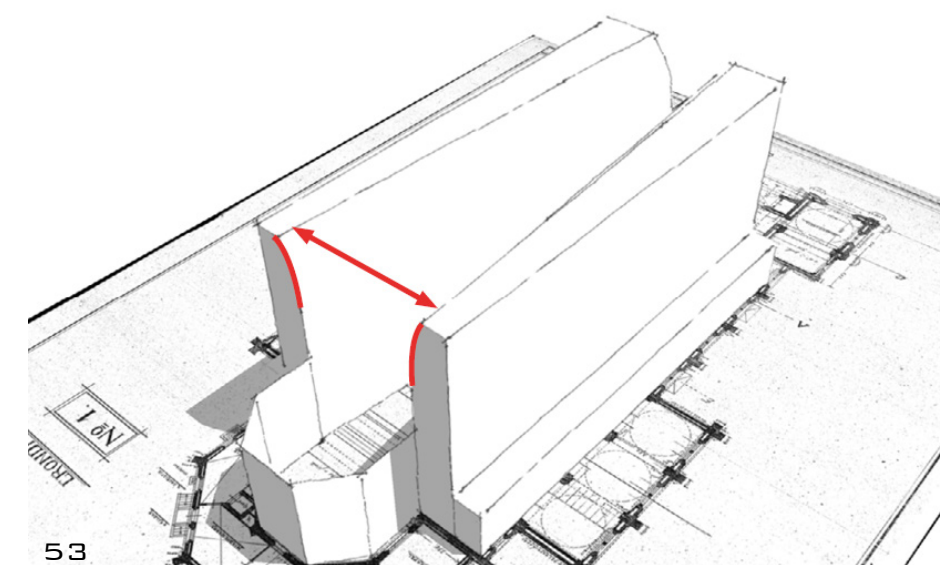
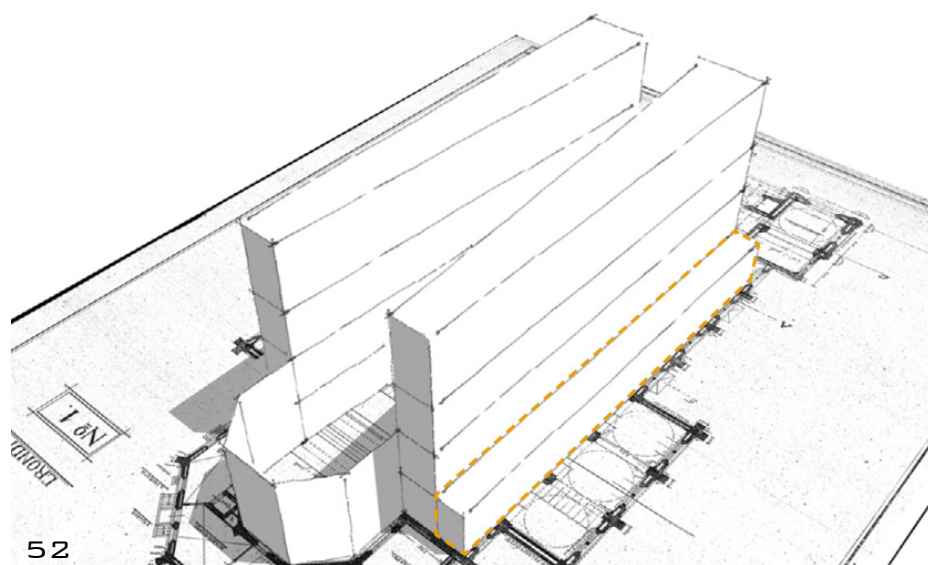
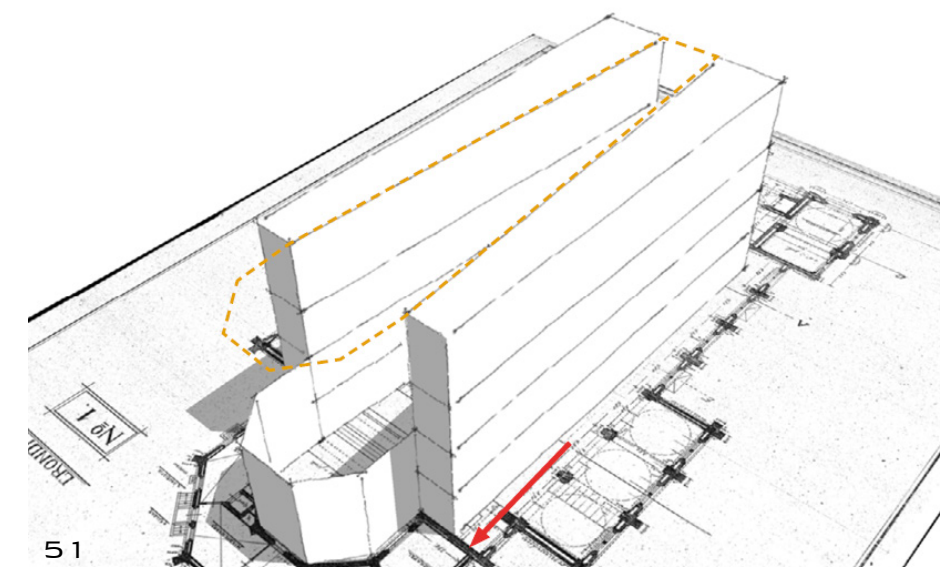
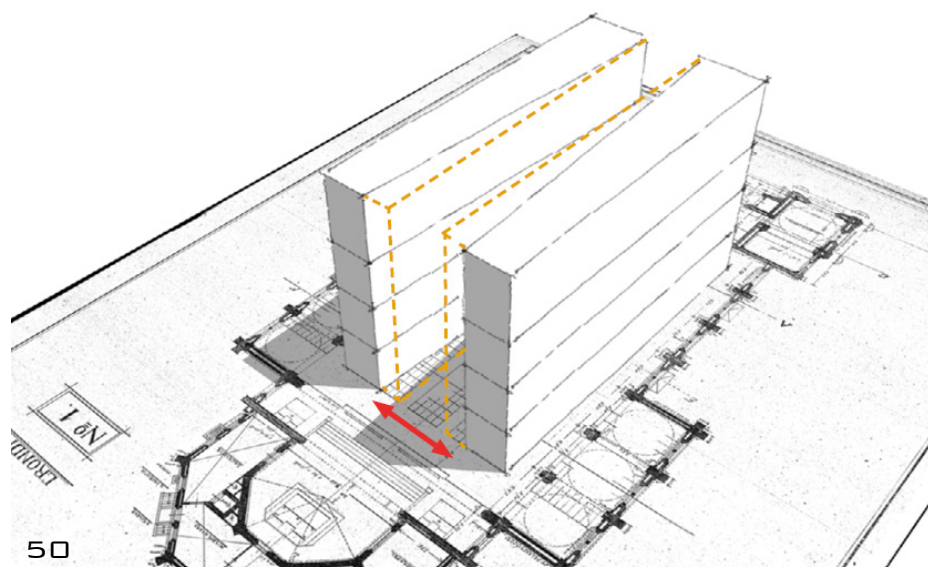
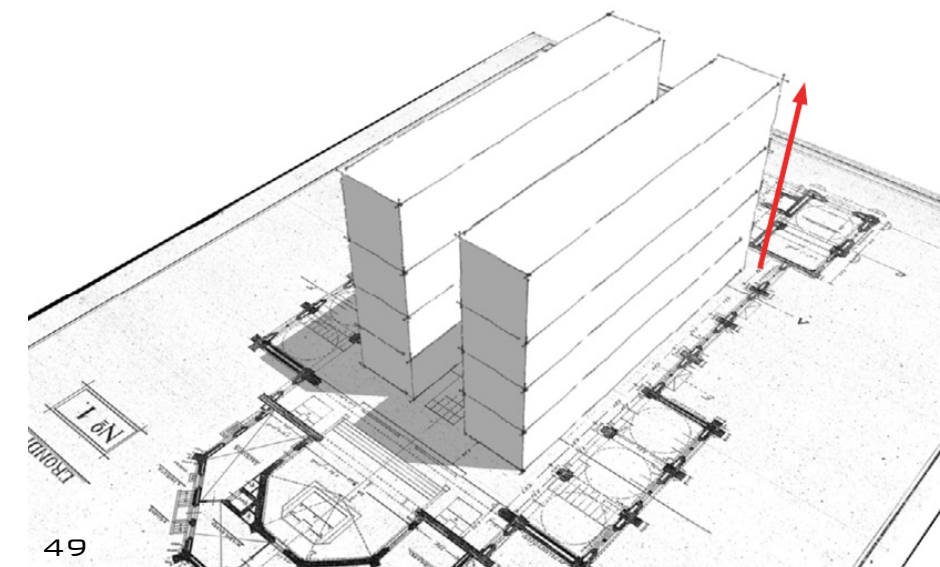
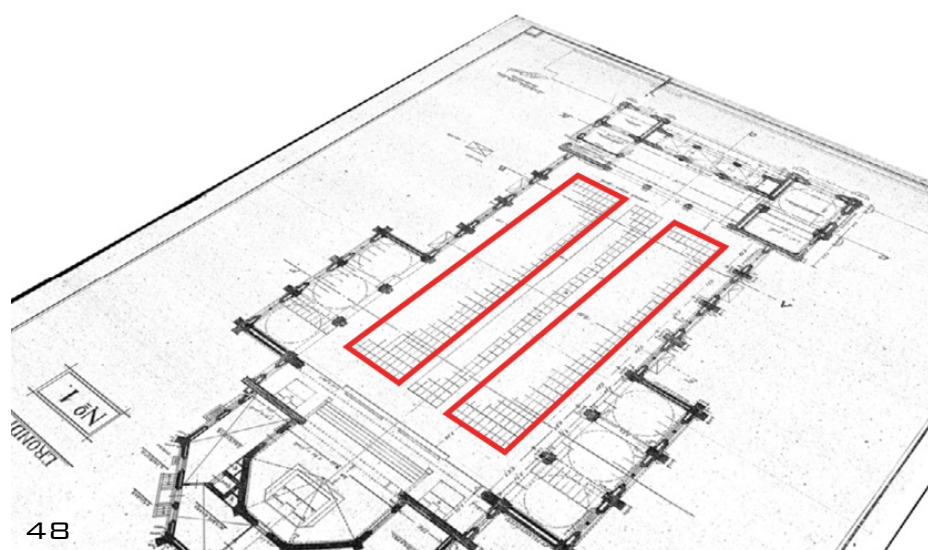
In dit hoofdstuk wordt het ontwerp en het proces behandeld. Allereerst wordt gekeken naar het volume. Vervolgens worden de concepten beschreven die wij toepassen en hoe wij deze toepassen bij het ontwerp van de herbestemming van de Margarita Maria Alacoquekerk. Omdat concepten op verschillende manieren geïnterpreteerd kunnen worden geven wij onze visie. De interpretatie van de concepten moet de nieuwe functie, het gezondheidscentrum en de kwaliteiten van de bestaande kerk ten goede komen. De concepten worden aan de hand van afbeeldingen uitgelegd. Bij meerdere concepten wordt verwezen naar figuur 54. De belangrijkste drie concepten zijn contrast, ruimtelijkheid en sacraal. Daarnaast laten wij enkele voorbeelden zien die zijn gebruikt als inspiratie. Ten slotte wordt elke fasering van het ontwerp behandeld.

6.2 | Massastudie

Voor het volume zijn er meerdere opties ontworpen:

- Eén volume midden in de ruimte, routing om het volume
- Een volume enkel aan de rechterkant van de kerk
- Twee volumes aan weerszijden met routing door het midden
- Twee volumes volgens bankenplan, routing zoals eucharistie

Doormiddel van een matrix zijn punten toegekend. Deze worden bij het schetsontwerp verder toegelicht. In de afbeeldingen hiernaast is het proces te zien hoe het gekozen volume is ontstaan. De plattegrond van de kerk was het uitgangspunt (figuur 48). De volumes komen voort uit het bankenplan en worden in drie tot vier bouwlagen opgetrokken (figuur 49). Vervolgens zijn de volumes aan de koorzijde vernauwd (figuur 50). De volumes zijn verlengt waardoor ze aansluiten op het koor en er één continue vorm ontstaat (figuur 51). De onderste bouwlaag is verbreedt waardoor meer ruimte ontstaat (figuur 52). Hiermee wordt een deel van de routing verhoogd. Tot slot zijn de volumes aan de bovenzijde afgerond waardoor ze lijken te verdwijnen in de ruimte (figuur 53). Hierdoor ontstaat een sacrale ruimte die van boven verlicht kan worden.

6.3 | Contrast

Het grootste contrast is te vinden tussen nieuw en oud, het nieuwe dat wordt gebouwd bij de herbestemming van de kerk en het oude van de bestaande kerk. Dit uit zich in ruimtes waar de kerk bijna onherkenbaar (rood in de plattegrond) is en ruimtes waar juist de aandacht uitgaat naar de kerk met zijn bouwkunst en details (groen in de plattegrond). Aan de oude gevels zijn ook de zandstenen beelden en ramen te zien van bestaande kerk.

Open en dicht

Het gezondheidscentrum stelt eisen aan de open en dichtheid van ruimtes. Ook dit heeft te maken met contrast. Behandelkamers van praktijken stellen eisen qua licht maar ook qua geborgenheid. Een patiënt in een behandelkamer mag niet gezien worden door een andere bezoeker. Een zorgvuldig ontwerp is hier noodzakelijk om zowel openheid en licht als dichtheid en geborgenheid te waarborgen. Ook in ruimtelijkheid speelt open en dicht een rol. Door openingen in de nieuwe gevels worden de middenruimte met de wachtruimtes verbonden.

6.4 | Ruimtelijkheid

De Margarita Maria Alacoquekerk heeft ruimtelijke kwaliteiten die wij willen behouden. Dit wordt gedaan door het middenstuk (rood in de plattegrond) zo open mogelijk te houden. Daarnaast worden er verbindingen gemaakt tussen het middenstuk en de zijkanten. Dit doormiddel van trappen, loopbruggen en doorbrekingen in de gevel. Ook de huidige nagalmtijd willen wij deels behouden waardoor het een theatrale ruimte blijft. Hierbij wordt rekening gehouden met de eisen die worden gesteld aan de praktijkruimtes.

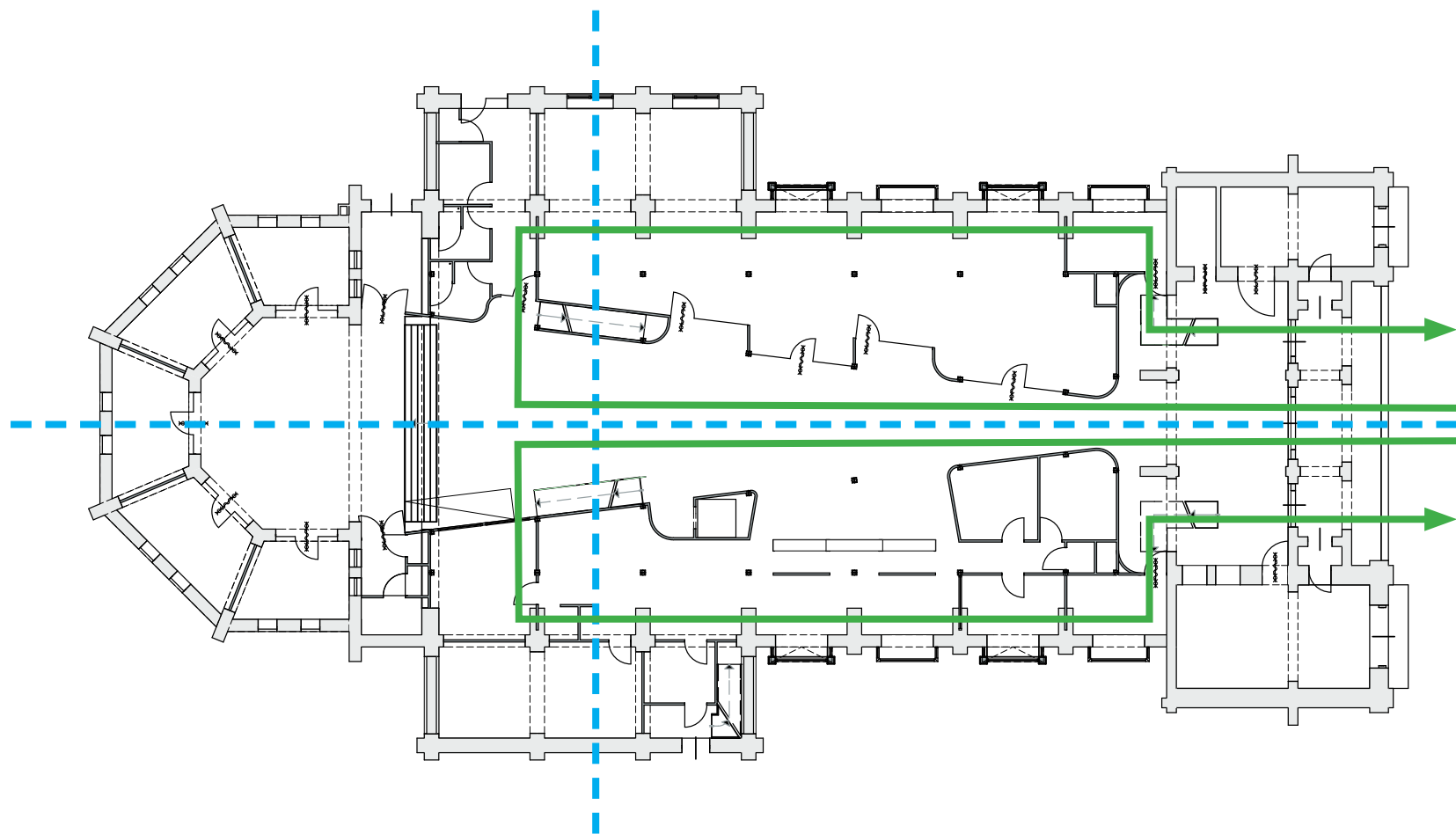
De as van de verlichting van de ingang tot het altaar en de as hier haaks op in de middelste travee van de transepten willen wij bij het ontwerp behouden en benadrukken (blauw in figuur 55 en 56). Zoals met rood aangegeven in figuur 56, is de bovenkant van de volumes afgerond en sluiten aan op het gewelf. De vorm die hierdoor ontstaat is te zien in figuur 58 op pagina 35. Deze ruimte leent zich goed uit om te spelen met licht en het reduceren van de nagalmtijd. Wanneer men op de begane grond staat lijkt het volume te verdwijnen in de ruimte doordat de aansluiting van volumes op het gewelf niet zichtbaar is. De volumes komen voort uit het bankenplan en staan, afgezien van verdieping op de begane grond, los van de kerk. Hierdoor wordt een route gecreëerd tussen de volumes en de kerk. De route langs de behandelkamers loopt langs de gevel van de kerk. Hierbij zijn kunst en detail goed zichtbaar. De loopbrug op de tweede verdieping staat los van de gevel waardoor hier langs af kan worden gekeken. Er ontstaat hierdoor een connectie tussen boven en beneden. Ook hier lijken de volumes te eindigen in de ruimte.

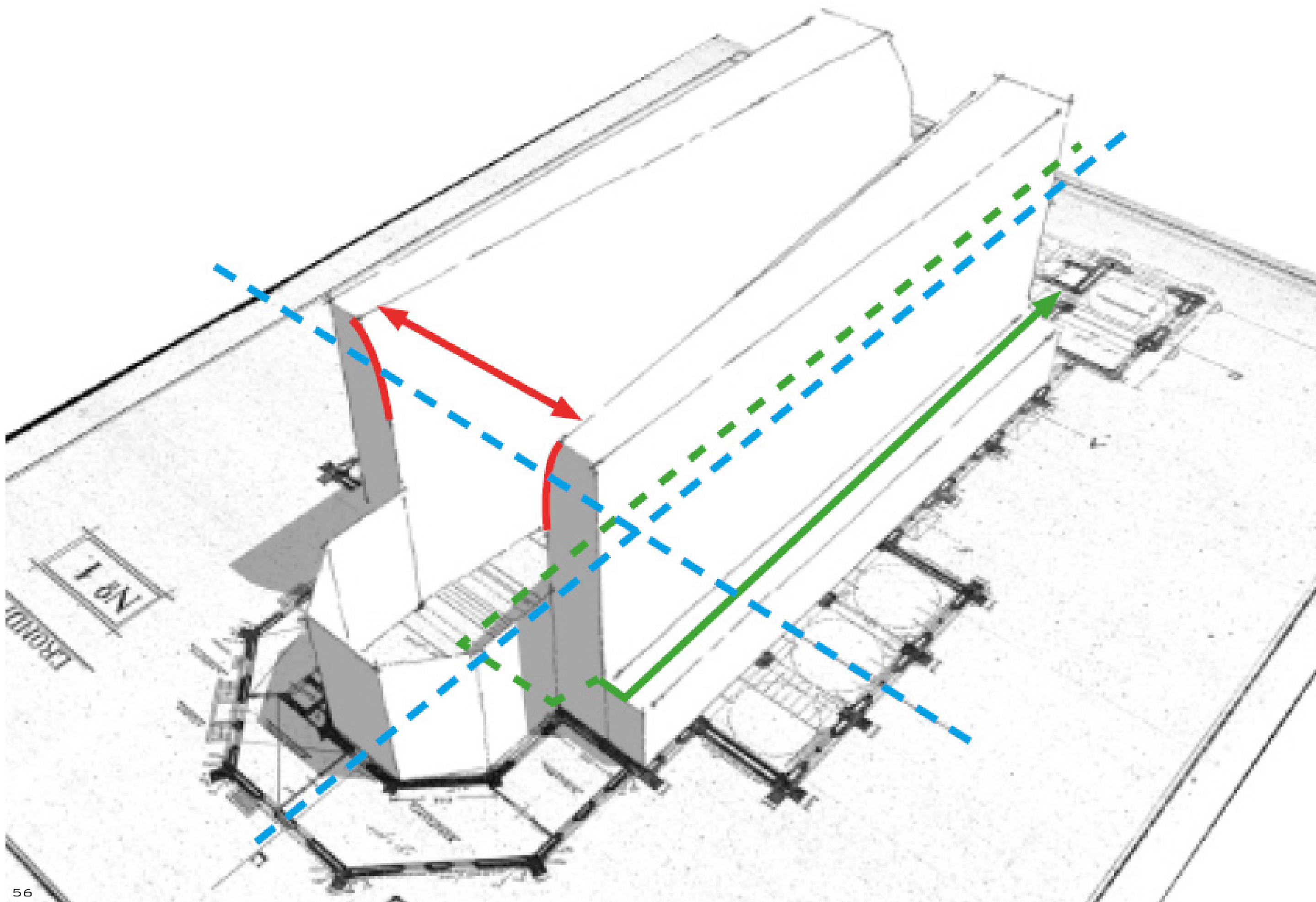
De transepten bestaan uit drie traveeën met in elke travee een gewelf. Doormiddel van wanden kunnen deze traveeën worden gescheiden en ontstaan er zes ruimtes. De gewelven geven deze ruimtes hoogte en ruimtelijke kwaliteit.

6.5 | Route

De route in een kerk kan in basis op twee manieren. Vroeger werd de mis voor het grootste gedeelte in het Latijn gesproken, een taal die enkel werd gesproken door priesters en handelaren. Het gewone volk liep tijdens de mis rond door de kerk langs beelden van de kruisweg. Deze manier is enkel van toepassing bij oude kerken. Bij de Margarita Maria Alacoquekerk, een relatief jonge kerk, was er op het begin nog geen duidelijk bankenplan. Zitplaatsen bestonden uit houten klapstoelen en knielbanken. Later werden deze vervangen door houten kerkbanken en ontstond er een vast bankenplan.

Tijdens de Eucharistie loopt men via het midden richting het altaar. Na het ontvangen van de hostie loopt men via de zijkant weer terug naar de zitplaats. Deze manier van route wordt gebruikt in het ontwerp en is in figuren 55 en 56 weergegeven in groen. Men komt de kerk binnen via de hoofdingang en loopt verder de kerk in. De schuine vorm richting het altaar van de twee volumes nodigen de bezoeker uit om verder te lopen. Doormiddel van bewegwijzering wordt de bezoeker in de juiste weg gestuurd. De begane grond is gereserveerd voor een medische commerciële winkelstraat, voor apotheek en bijvoorbeeld opticien of oorspecialist. Elke bezoeker van het gezondheidscentrum wordt langs deze straat geleid. Men heeft drie opties wanneer men in het midden van de kerk staat. Gaat men rechtdoor dat komt men via een trap of hellingsbaan op het koor. Gaat men rechts dan komt men in het gedeelte van de tandheelkunde waar onder andere tandartsen, orthodontisten en mondhygiënist zitten. Gaat men links dan komt men bij de huisartsen. De route vervolgt zich langs de gevel van de kerk weer terug naar de ingang.

6.6 | Sacraal

Zoals in het originele ontwerp wordt licht van boven gehaald, zoals te zien is in figuur 58, het blauwe stelt hierbij het natuurlijke licht voor en het gele het kunstlicht. Dit uit zich in een lichtstraat in zowel het dak als het nieuwe gewelf. Het licht kan zich spreiden in het galmgat bovenin de middenruimte (rood in de plattegrond). De vorm van deze ruimte wordt in figuur 70 op pagina 39 schematisch weergegeven en is voortgekomen uit het ramenplan.

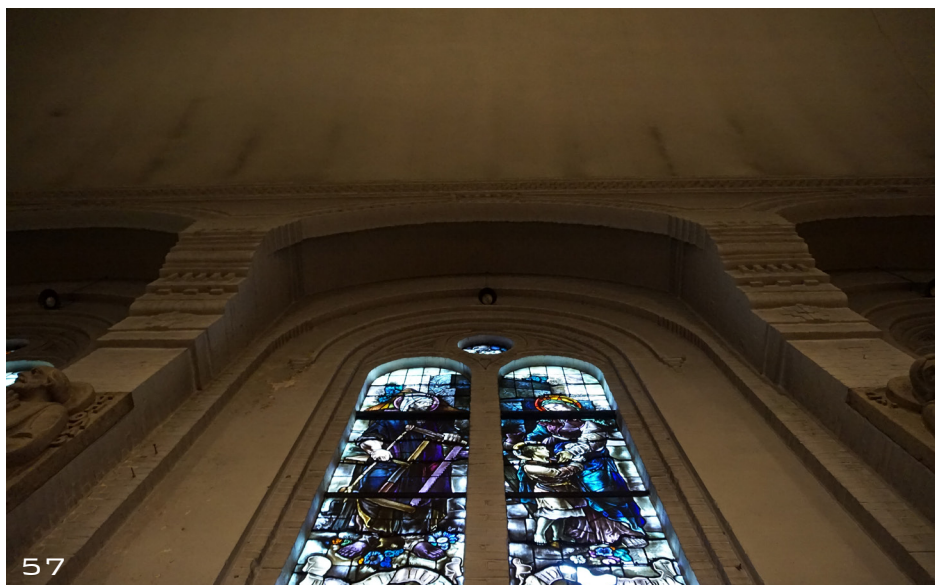
In figuur 57 zijn bogen boven de ramen te zien. Elke travee binnen het schip telt aan weerszijde een boog die zich uitstekend uitleent om sacraal en bijzonder licht van boven te kunnen halen in de verkeersroutes van het gezondheidscentrum. Details en hoogte worden met dit licht benadrukt.

6.7 | Symboliek

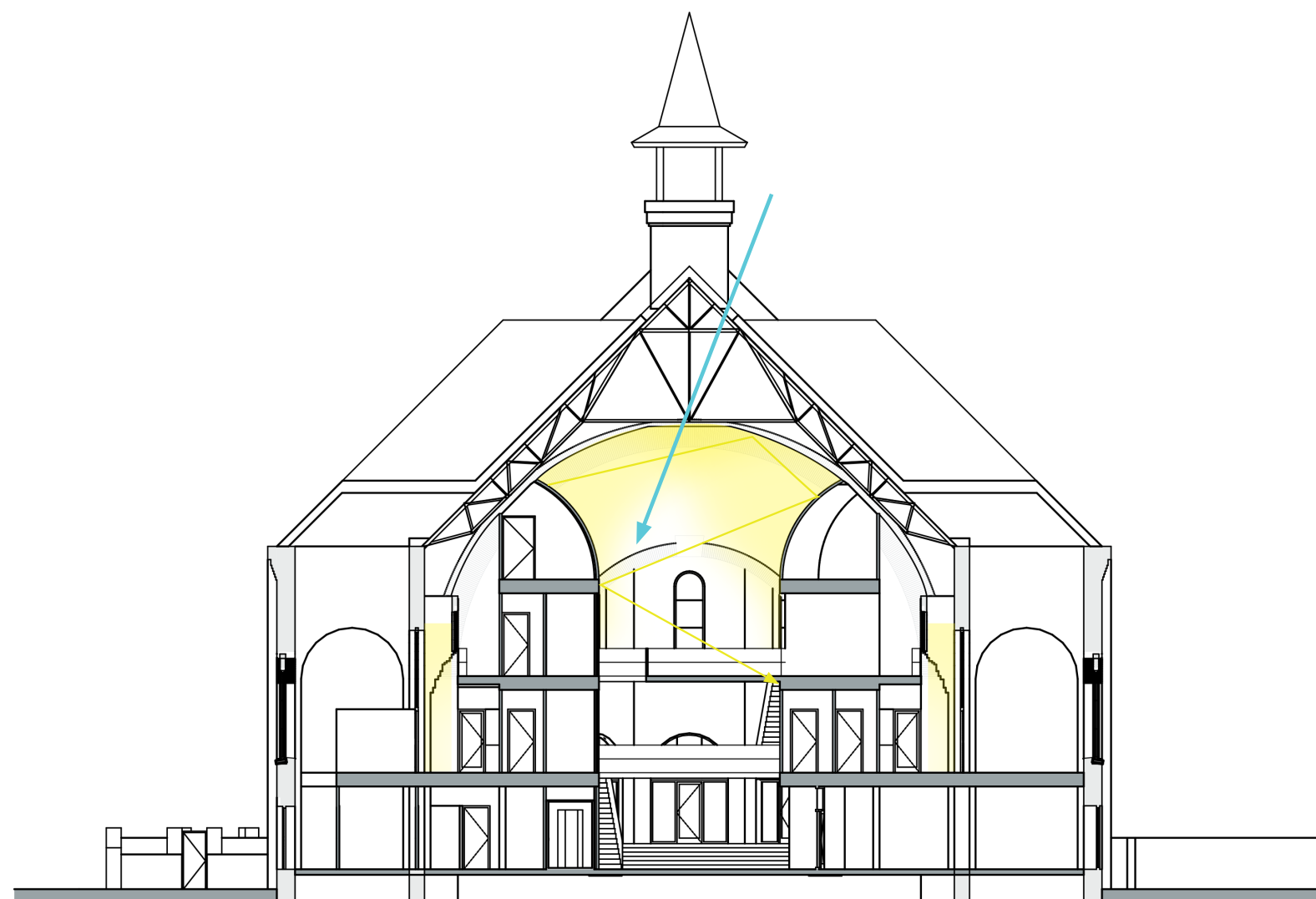
Zoals bij de vorige concepten is benoemd wordt er op verschillende manieren verwezen naar het kerkelijke en symboliek. Deze worden op subtiële wijze gebruikt zodat het voor de alledaagse bezoeker niet meteen opvalt.

6.8 | Van buiten naar binnen

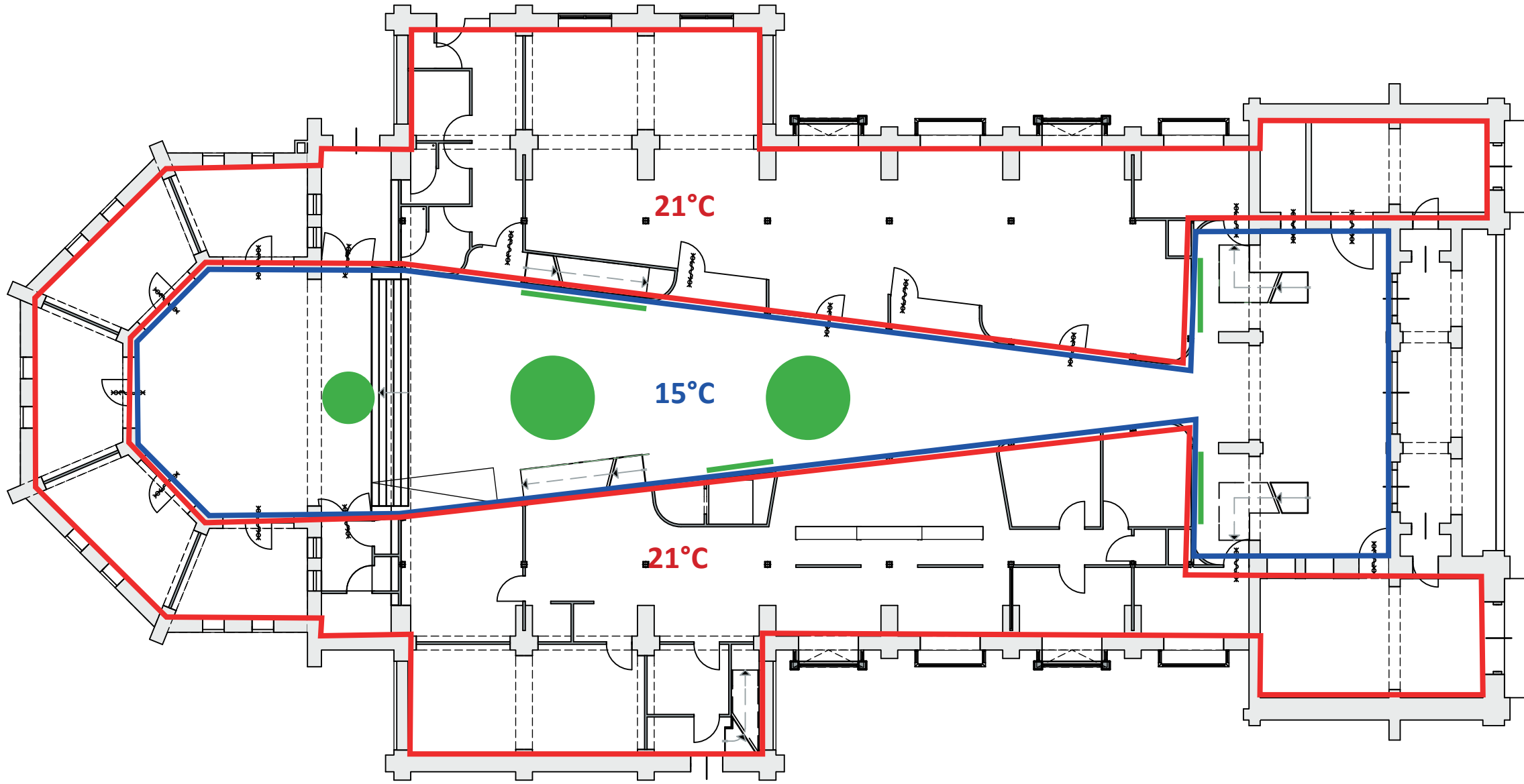
In het ontwerp worden ook planten meegenomen. Planten geven een rustige sfeer en hebben daarnaast positieve invloeden op nagalmtijd en binnenklimaat (groen in figuur 59). De middenruimte wordt hierbij als buitenruimte beschouwd. Deze ruimte wordt tot 15 graden Celcius verwarmd en behoudt een constante temperatuur.

57

58

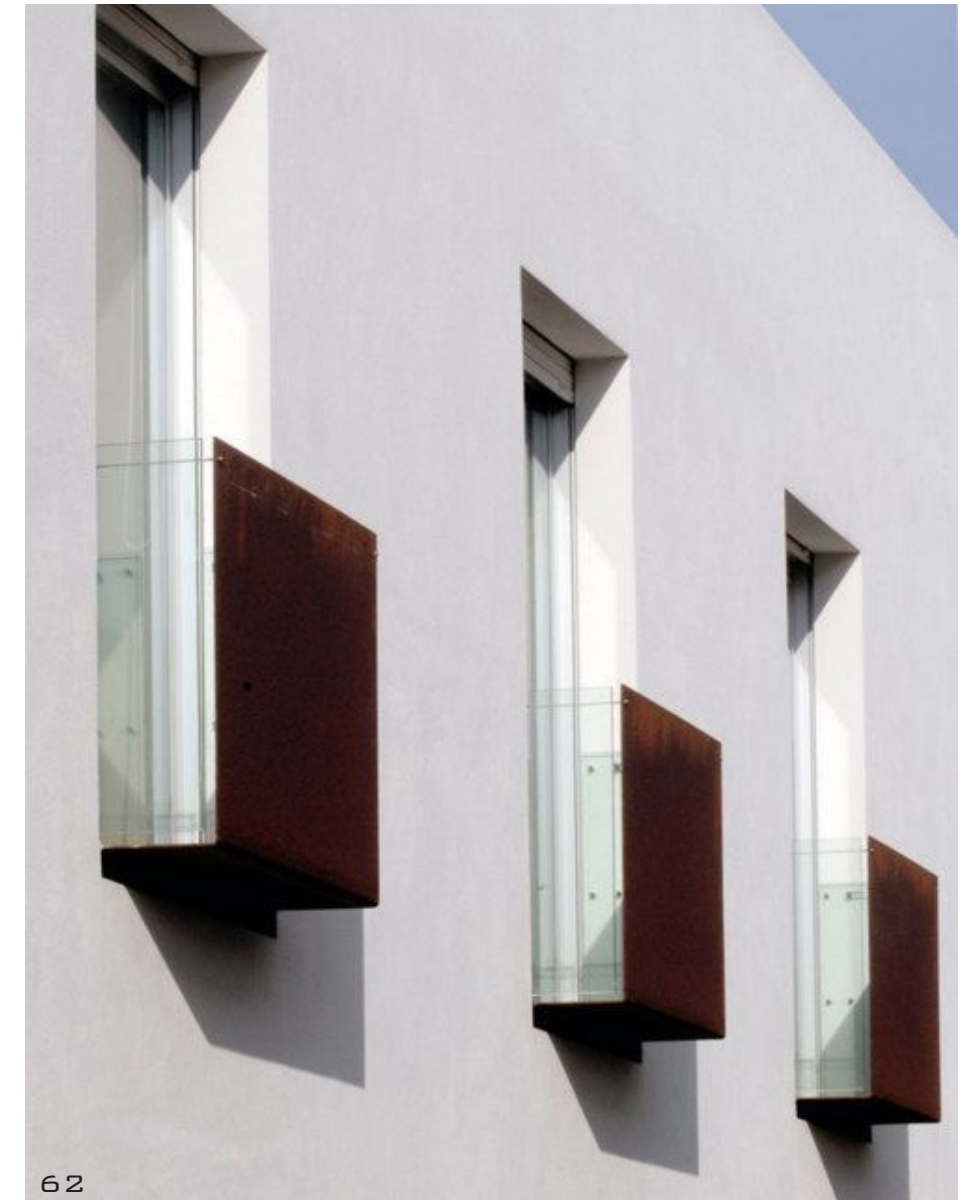

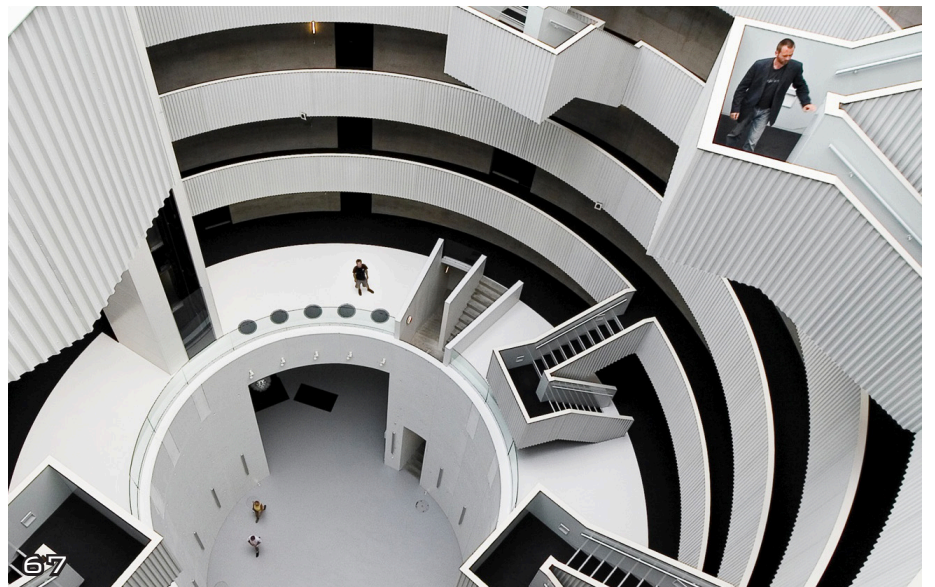
6.9 | Inspiratie

In het ontwerp worden de volgende concepten toegepast: contrast, open en dicht, ruimtelijkheid, sacraal, route, symboliek, en van buiten naar binnen halen. Als inspiratie voor deze concepten hebben we de Sacramentskerk in Gouda bezocht, hebben we het Architectenbureau Satijnplus architecten bezocht (zij zijn gespecialiseerd in onder andere het herbestemmen van kerken) en hebben we inspiratie van internet gehaald, zie figuren 60 tot en met 69.

In het middenschip van de kerk willen wij een sacraal, sereen en hemels gevoel creëren. Dit wordt bereikt door veel wit te gebruiken, te spelen met lichtinval en een aantal accenten (horizontale, verticale en diagonale lijnen) te gebruiken om meer diepte en ruimte te creëren. Bij de overige ruimtes worden er witte wand- en plafondafwerking gebruikt, om zo een verbinding te creëren tussen het middenschip en de ruimtes eromheen. De ruimtes om het middenschip op de begane vloer hebben een witte vloerafwerking. De ruimtes op het middenschip op de eerste en tweede verdieping hebben een licht gekleurde vloerafwerking. Dit zodat er een zakelijke, strakke en sfeervolle ruimte gecreëerd kan worden, waardoor bezoekers/patiënten zich op hun gemak voelen.

Verder wordt er bij de gevel in het middenschip rekening gehouden met privacygevoeligheid, voldoende lichtinval in de achtergelegen ruimtes, en voldoende zicht vanuit de achtergelegen ruimtes naar het middenschip toe. Door de ronde vormen van de middenruimte en het licht van boven worden bijzondere schaduwen gecreëerd vergelijkbaar met de werken van Caravaggio (figuur 68)

6.10 | Schetsonwerp

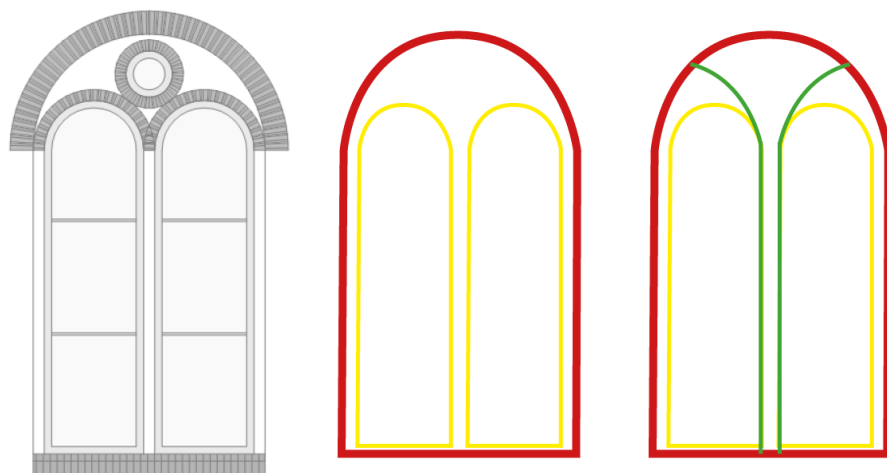
Voor het schetsontwerp zijn verschillende opties ontworpen. Deze zijn getoetst aan; symboliek, functionaliteit, sacraliteit, ruimtelijkheid, licht, route, toegankelijkheid, behoud kerkelijkheid en wow effect. Uiteindelijk zijn meerdere ontwerpen gecombineerd waardoor er een ontwerp dat is ontstaan de goede eigenschappen benut van deze ontwerpen.

Beschrijving schetsontwerp

In figuur 72 is het schetsontwerp te zien. De receptie bevindt zich in het hart van de kerk, gesitueerd op de belangrijkste assen van de kerk. De wijnrode kleur van de receptie symboliseert de Heilig Hart viering. Achter de receptie, onder de vieringtoren, is de lift geplaatst en symboliseert daarmee de transcendentie naar het hiernamaals. De vorm van de volumes komt voort uit het bankenplan. De routing blijft hierdoor hetzelfde als in de hedendaagse kerk bij de Eucharistie. Men loopt door het midden naar voren en gaat via de zijkanten weer terug. Men passeert elkander hierdoor niet waardoor privacy wordt gewaarborgd. De personeelsruimte heeft uitzicht over de middenruimte van de kerk en kan hierdoor zicht houden op wat zich daar afspeelt.

Gevelontwerp

Ook voor het gevelontwerp van de middenruimte zijn meerdere opties geprobeerd. Van klassieke tot zeer moderne invullingen. Het ontwerp moet aan de concepten voldoen waardoor al veel ontwerpen afvielen. Uiteindelijk is gekozen voor een strakke serene invulling waarbij kozijn en wand onafscheidelijk zijn gedetailleerd (figuur 71). De flexibele invulling in zowel openheid als dichtheid waarborgen zowel een grote hoeveelheid daglicht in de ruimtes als de privacy van de bezoekers.

70

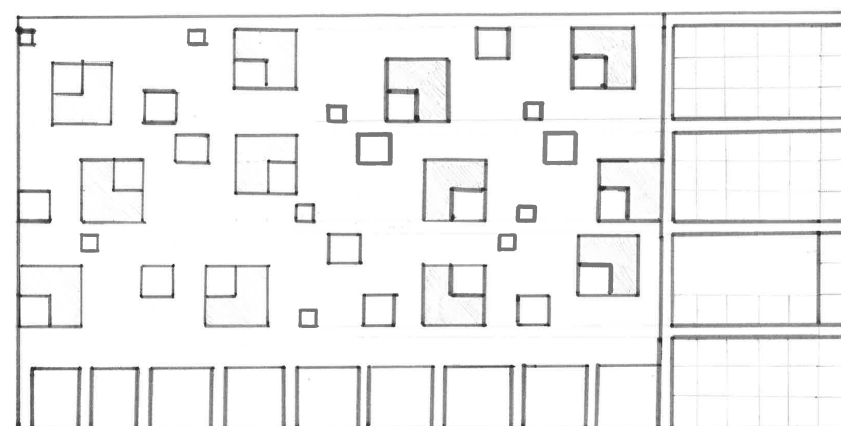
6.11 | Voorlopig ontwerp

Aan de hand van de vierkante meters en het programma van eisen is vastgesteld hoeveel praktijkruimtes gerealiseerd kunnen worden. Hieronder volgt een lijst met praktijken die mogelijk een plek hebben in de kerk:

- Apotheek
- 2 tot 4 winkelruimtes
- Logopedist
- Thuiszorg
- EHBO & bloedprikpost
- Huidtherapie tot 3 ruimtes
- 4 huisartsen
- 2 praktijk ondersteunende huisartsen (POH)
- 2 psychologen
- 4 tandartsen
- 3 orthodontisten
- 2 mondhygiënist

Doordat de ruimtes minimaal variëren van grootte is het mogelijk dat er gewisseld wordt tussen praktijken en dat er nieuwe praktijken bijkomen wanneer andere vertrekken.

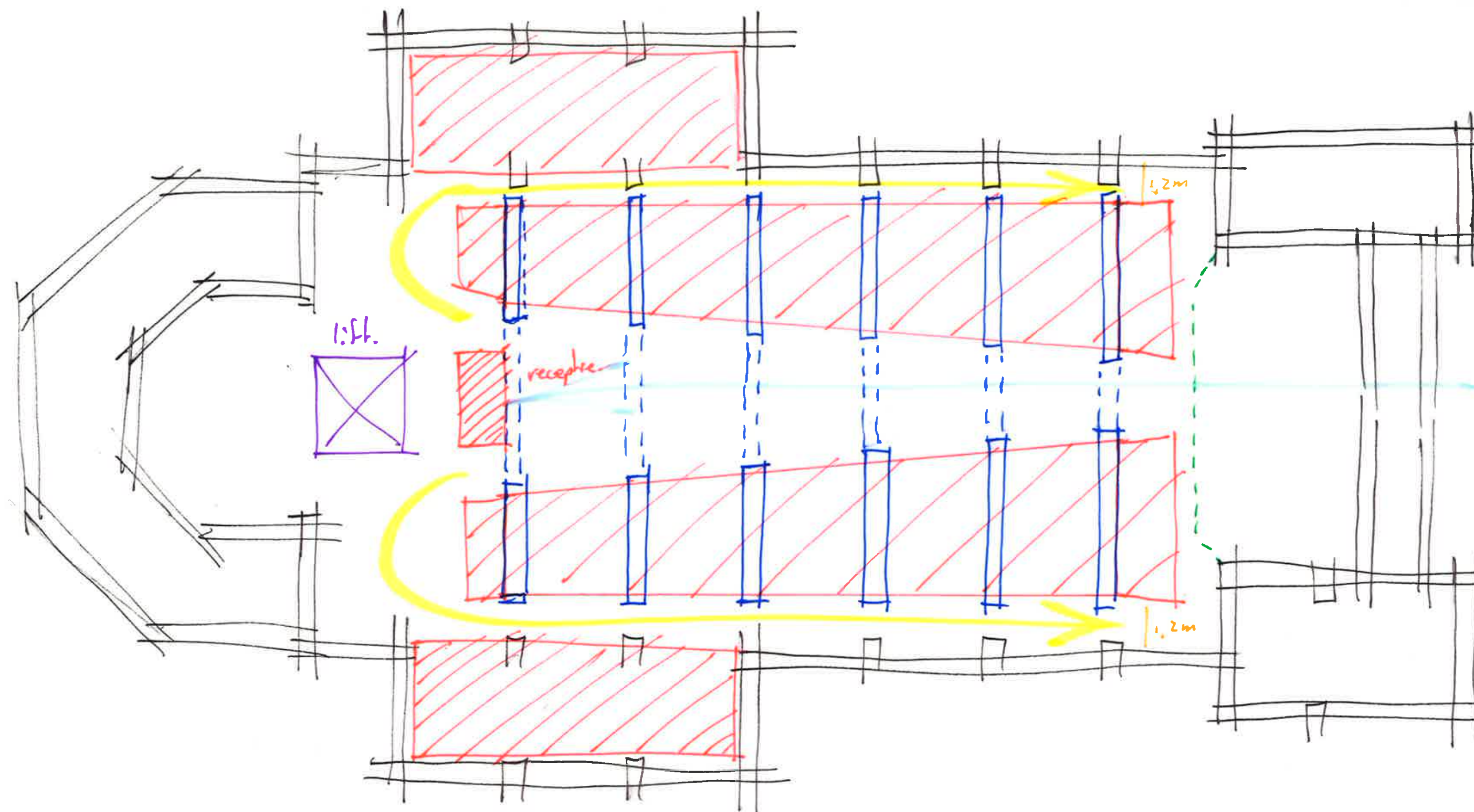
Momenteel wordt de dagkapel gebruikt voor de liturgische dienst. Een aparte entree bij zowel de dagkapel als de EHBO & bloedprikpost bieden toegang tot deze ruimtes wanneer het gezondheidscentrum is gesloten. Verder blijft de dagkapel onveranderd.

71

6.12 | Definitief ontwerp

Bij het definitief ontwerp is er begonnen met het maken van een bouwkundig rapport. Hierin zijn de technische voorzieningen zoals constructie, ventilatie, verwarming, geluid en brandveiligheid opgenomen. De minimale veranderingen in het ontwerp zijn gebaseerd op de bouwkundige voorzieningen. De tekeningen zijn opgewerkt naar definitief ontwerpniveau. Daarnaast zijn de detailleringen gemaakt. De detailleringen zijn gebaseerd op de concepten waarin een duidelijk onderscheidt is gemaakt tussen oud en nieuw.

BOUWKUNDIG RAPPORT

7.1 | Omschrijving

Het huidige middenschip van de Margarita Maria Alacoquekerk is groot met weinig lichtinval. Om ervoor te zorgen dat hier voldoende licht is, is er gekozen om lichtvensters over de volle lengte van het dak te plaatsen. Gebeurt dit niet, dan zou er weinig natuurlijk licht binnentreden. De juiste materiaalkeuze zorgt voor een oplossing voor verschillende problemen. Om ervoor te zorgen dat het binnengetreden licht door de lichtvensters optimaal benut wordt, is er gekozen om een glanzende gevelafwerking, vloerafwerking en plafondafwerking in het middenschip toe te passen. Zo wordt het binnenkomende licht via de binnengevels weerkaatst, waardoor het licht beter verspreid wordt in de ruimte. Alleen de gevelafwerking, de vloerafwerking en de plafondafwerking in het middenschip zijn om deze reden glanzend. De behandelkamers hebben geen glanzende gevel-, vloer-, of plafondafwerking, omdat hier het natuurlijke licht niet hoeft te worden weerkaatst, en het tevens storend kan werken. Ook de overige ruimtes hebben geen glanzende afwerking nodig.

Verder moet de materiaalafwerking van het middenschip ter plekke kunnen worden aangebracht, zodat de gevel zo vlak mogelijk is en er geen naden kunnen ontstaan. Het middenschip moet een eenheid vormen en naden kunnen deze eenheid doorbreken. Om het middenschip als eenheid te laten werken is ervoor gekozen om dezelfde kleur en hetzelfde materiaal te gebruiken voor de gevel-, vloer-, en plafondafwerking in het middenschip. Dit geldt alleen voor het middenschip en niet voor de overige ruimtes.

In de multicriteria tabel 1 staan onze gestelde eisen voor de materiaalafwerking van de wanden, vloeren en plafonds. Tevens staan hierin de gekozen materiaal afwerking voor de wanden, vloeren en plafonds.

Beoordeling														
1 = slecht														
2 = matig														
3 = voldoende														
4 = goed														
5 = perfect														
materiaal	architectonisch	functioneel	hygienisch	krasvast/ slijtvast	duurzaam	milieuvriendelijk	poriendichte bovenlaag	geluiddempende werking	onderhoud	antislip	slijtvast	makkelijk schoon te maken	keuze in kleur, textuur, compositie	bestendigheid
plafondafwerking														
systeemplafond	1	5	2	5	5	5	5	1	3	x	x	2	5	x
stucwerk/schilderwerk	5	3	2	2	1	1	1	1	4	x	x	4	5	x
FRP polyester platen (1,5 of 2,3 mm dik)	3	4	5		5	x	5	1	5	x	x	5	1	x
wandafwerking														
Bolicoat wandafwerkingssysteem	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	x	5	5	5
stucwerk/schilderwerk	5	5	2	2	1	1	1	1	4	x	x	4	5	x
FRP polyester platen (1,5 of 2,3 mm dik)	3	4	5	3	5	x	5	1	5	x	x	5	1	x
vloerafwerking														
Polymeervloer (Bolidtop 525)	5	5	5	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5	5
PVC-vloer (2 mm dik)	5	4	5	1	5	5	5	3	5	3	4	5	5	x
linoleum/ marmoleum	5	5	5	5	5	5	5	1	5	3	4	5	5	1
rubber	5	5	5	5	x	5	5	5	5	x	5	5	5	3

Tabel 1: Materialen

8.1 | Omschrijving

De kerk wordt als een overdekte bouwplaatst worden beschouwd. Zeer zware elementen zoals kanaalplaten kunnen hierdoor niet worden toegepast. De grootste hijskraan die via de voordeur naar binnen kan rijden is de MC 160 en heeft de afmetingen 5395 x 2070 x 2000mm (LxBxH), kan tot 11 meter hoog reiken en een maximaal gewicht van 16 ton tillen (figuur 73).

Vanwege de hoge eisen die worden gesteld aan de constructie van een gebouw met gezondheidsfunctie is gekozen voor een staalconstructie met staalplaatbetonvloer. Dit is ook een verwijzing naar het staal dat in de huidige dakconstructie is toegepast. In tabel 2 is de belastingen opgenomen per onderdeel. Vervolgens is het totaal van de constante belasting en variabele belasting berekend (tabel 3). Tot slot zijn aan de hand van vuistregels de liggers en kolommen bepaald (tabel 4, 5 en 6). Voor de knikfactor is 0,6 aangehouden. In de bijlage is een schematische weergave van de constructie opgenomen.

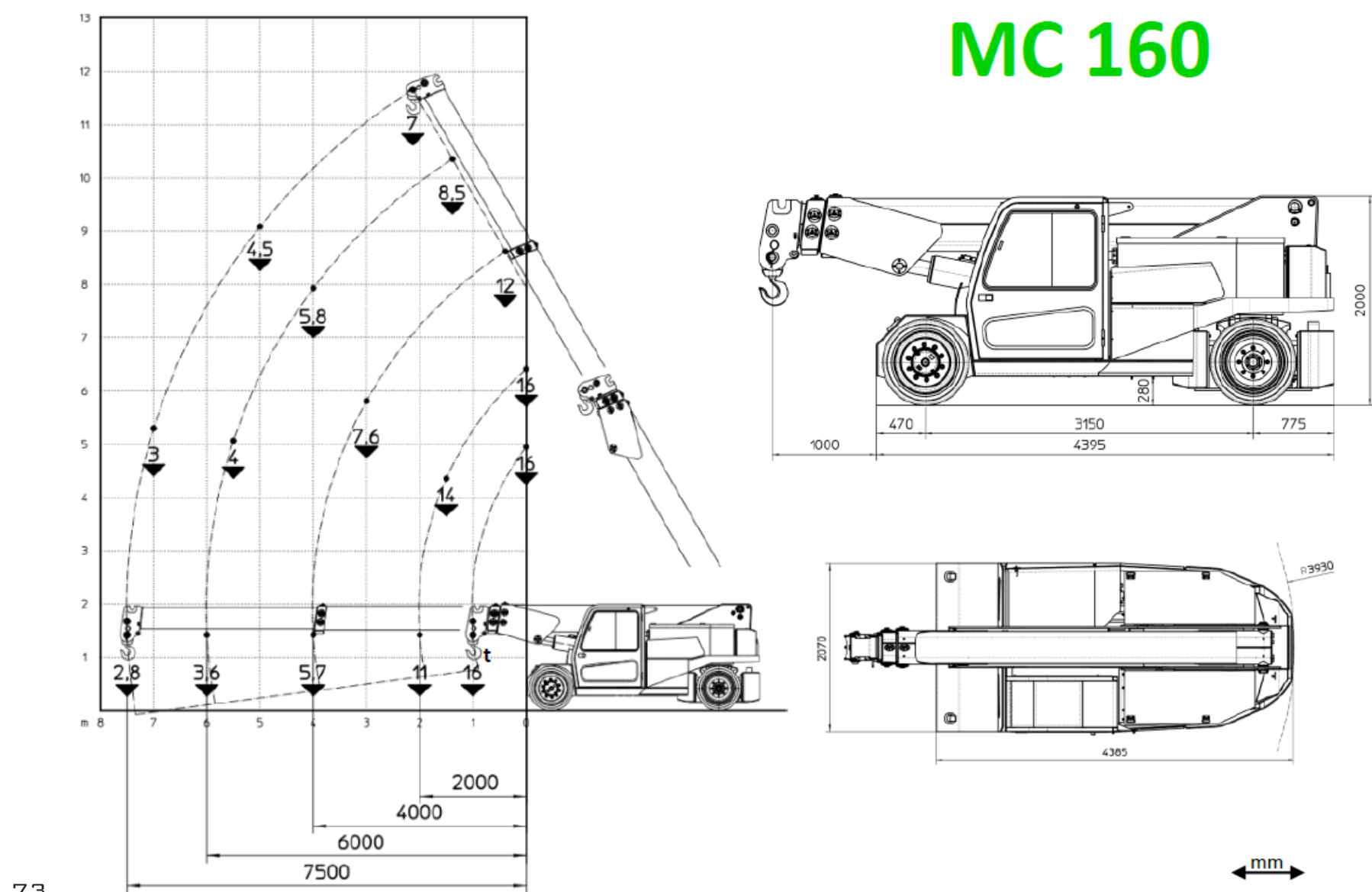
De kolommen worden uitgevoerd in HEB 160 (rood in schematische weergave) en de liggers in IPE 160 (groen en blauw in schematische weergave). De groene liggers zorgen voor stabiliteit. Op deze liggers liggen de blauwe liggers die de staalplaatbetonvloeren afdragen. Tussen de groene liggers is ruimte voor leidingen. De kolommen zijn geplaatst op de huidige stramien van de kerk uit eerbied voor deze structuur.

8.2 | Fundering

De kolommen staan op geboorde buispalen. Om de bestaande fundering en constructie van de kerk te beschermen maken we gebruik van boorpalen in plaats van heipalen. In tabel 7 is de diameter van de boorpaal berekend.

8.3 | Reversible

Binnen het herbestemmen van kerkgebouwen is een grote tendens van reversible bouwen. Deze eis wordt vaak vanuit het kerkbestuur en het bisdom gesteld. Deze gedachte is vooral gericht op het geloof dat het christendom ooit weer zou kunnen groeien en deze kerkgebouwen weer nodig zijn. Met deze gedachte zijn wij het echter niet eens. Het christendom zal waarschijnlijk niet meer zo groot worden als het ooit was. Wanneer spiritualiteit en religie toch zal groeien zal er behoefte zijn aan specifieke ruimte voor dat specifieke geloof. Kerkgebouwen voldoen dan waarschijnlijk niet aan die eisen en er worden nieuwe gebouwen gebouwd. Toch passen wij onze constructie reversible toe uit respect voor het rijksmonument die zijn status langer zal behouden dan de nieuwe functie, al is het toekomstperspectief nog zo positief. De constructie moet de bestaande situatie zo min mogelijk aantasten. Bevestigingen zullen dan ook aansluiten op de voegen, deze kunnen immers eenvoudig worden hersteld.

73

Vloer	Gewicht in kg/m2		kN/m2
Beton	180,00		
Zwaluwstraatvloer	10,00		
Gipsplaat	9,10		
Vloerafwerking	4,00		
Totaal	203,10		2,03
Wand	Gewicht in kg/m2	Gewicht in kg/m	kN/m
Gipsplaat	18,20		
Steenwol	2,63		
Totaal	20,83	72,89	0,73
Staal		Gewicht in kg/m kN/m	
Stalen ligger (IPE 200)		22,40	0,22
Stalen kolom (HEA 180)		35,50	0,36

Tabel 2: Belasting per element

Kolom	(1.10,1H)		
Ligger	(1.10,1.G,1.H)	(1.10,1.H,1.I)	
Belasting	m2 x q(kN/m2) = F(kN)	m2 x q(kN/m2) = F(kN)	Totaal / 2 x 3 in F(kN)
A	-	-	/ 2, afdracht andere kolom
B	-	-	x 3, aantal verdiepingen
C	120,44	-	
D	-	64,93	
E	138,06	-	
F	-	66,37	
Totaal	258,50	131,30	584,71
Kolom	(1.10,1G)		
Ligger	(1.10,1.F,1.G)	(1.10,1.G,1.H)	
Belasting	m2 x q(kN/m2) = F(kN)	m2 x q(kN/m2) = F(kN)	Totaal / 2 x 3 in F(kN)
A	-	-	/ 2, afdracht andere kolom
C	-	120,44	x 3, aantal verdiepingen
E	-	138,06	
G	-	-	
H	106,11	-	
I	137,86	-	
Totaal	243,96	258,50	753,70

Tabel 4: Totale belastingen

Constante belasting	qk(kN/m2)	Qk(kN/m)	qk x 1,35	Qk x 1,35
Vloer	2,03		2,74	
Wand		0,73		0,98
Stalen ligger (IPE 200)		0,22		0,30
Stalen kolom (HEA 180)		0,36		0,48
Variabele belasting	Bijeenkomstgebouwen			
Categorie C	qk(kN/m2)	Qk(kN/m)	qk x 1,5	Qk x 1,5
	5,00	7,00	7,50	35,00
Totaal vloer	qk(kN/m2)			
Constante belasting	2,74			
Variabele belasting	7,50			
Totaal	10,24			

Tabel 3: Constante en variabele belasting

Vuistregel	1 / 30 x lengte			
Ligger	1/30	L in mm	hoogte in mm	advies
	0,033	4800	160	IPE 160

Tabel 5: Advies Ligger

F (kN)	F (N)	N/mm2	knikfactor (0,6)	mm2	advies
753,70	753697,74	235,00	141,00	5345,37	HEB 160

Tabel 6: Advies kolom

F (kN)	F (N)	N/mm2	mm2	d in mm	advies
753,70	753697,74	20,00	37684,89	219,05	D = 220mm

Tabel 7: Advies fundering

9.1 | Ventilatie

De ventilatie van het kerkgebouw moet zowel functioneel als comfortabel zijn. Verse 'schone' lucht moet worden aangevoerd naar binnen en de vervuilde lucht naar buiten. Daarnaast wordt ook gekeken naar het duurzame aspect. Welke manier van ventilatie kost de minste energie maar is toch comfortabel. De lucht wordt mechanisch zowel aangevoerd als afgevoerd. De aangevoerde lucht wordt ingeblazen in de grote middenruimte. Doormiddel van een warmteterugwinningseenheid (wtw) wordt de aangevoerde lucht tot ongeveer 15 graden Celcius verwarmd. De lucht verplaatst zich vanuit de middenruimte vervolgens naar de twee volumes en komt via roosters achter radiatoren aan de gangen binnen in de ruimtes. De lucht van 15 graden Celcius wordt hierdoor verder verwarmd naar 21 graden Celcius. Hierdoor wordt tocht uitgesloten. De vervuilde lucht wordt via leidingen in de vloeren afgevoerd naar het dak en het gebouw uitgeblazen.

Belangrijk bij het dimensioneren van het ventilatiesysteem is de ventilatievolumen en de luchtsnelheid (tabel 8). De ventilatievolumen is het aantal keer dat de volledige inhoud van de ruimte ververscht moet worden met schone lucht. Bij spreekkamers is dit bijvoorbeeld acht keer per uur. De luchtsnelheid geeft de maximale snelheid van de lucht aan. Bij verblijfsruimten is dit bijvoorbeeld 4m/s. Hogere luchtsnelheden zorgen voor een gevoel van tocht en zijn oncomfortabel. In de meeste ruimte is de doorspuiging (grootte van openingen) dermate groot dat er geen grotere luchtsnelheden dan 4m/s wordt gecreëerd.

Het gebouw is ingedeeld in zones. In de bijlage zijn de overzichtstekeningen van de zones, de tabel met berekeningen en de technische tekeningen opgenomen. De berekeningen zijn aan de hand van de volgende formules en tabellen 8, 9 en 10 gemaakt:

Luchthoeveelheid: $q(m^3/h)$
Luchtsnelheid: $v(m/s)$

Benodigd oppervlak van doorsnede kanaal: $(1 / 3600) / v = A(m^2)$
Diameter rond kanaal: $A = \pi / 4 * d^2$

De luchthoeveelheid is bij de berekeningen omgerekend naar m³ per minuut waardoor de getallen meer handelbaar zijn. Aan het eind zijn deze getallen weer omgerekend naar m³ per uur. De resultaten zijn opgenomen in de technische tekeningen. In totaal moet er bij een maximale bezetting bijna 32.000m³ lucht worden ververscht per uur. De VKT 0707 luchtbehandelingskast is hier geschikt voor en heeft een maximale capaciteit van 32.000m³. De VKT 0707 heeft de afmetingen 1710 x 1710 x 4240mm (BxHxL) en een gewicht van 1696kg.

Ventilatievolumen	min./h	max./h
Aula's	8	10
Kantoren	4	8
Vergaderruimte	5	10
Toilet- en badruimten	4	6
Doucheruimten	8	10
Kerkruimten	2	4
Spreekkamers	8	10
Kleedruimten	6	8
Kantine	6	10
Trappenhuis/hal	1	2
Berging	2	3
Winkels	6	8
Labratorium	6	15
Luchtsnelheid	m/s min.	m/s max.
Verblijfsruimte	3	4
Verkeerszone	5	6
Technische ruimte		8

Tabel 8: Ventilatievolumen & Luchtsnelheid

Totale	Afvoer rechts	Afvoer links	Totaal	Totaal
Vloer	m ³ /min	m ³ /min	m ³ /min	m ³ /h
Begane grond		73,44		
Eerste verdieping	149,29			
Eerste verdieping		86,7		
Tweede verdieping	36,52			
Tweede verdieping		35,63		
Derde verdieping	38,67			
Derde verdieping		97,31		
Totaal	224,48	293,08	517,56	31053,6

Tabel 9: Ventilatie totaal

D kanaal	D + montage	A kanaal	Luchthoeveelheid	Luchthoeveelheid	Luchthoeveelheid
mm	mm	m ²	m ³ /min bij 4m/s	m ³ /min bij 6m/s	m ³ /min bij 8m/s
100	140	0,01	1,88	2,83	3,77
125	165	0,01	2,95	4,42	5,89
150	190	0,02	4,24	6,36	8,48
160	200	0,02	4,83	7,24	9,65
180	220	0,03	6,11	9,16	12,21
200	240	0,03	7,54	11,31	15,08
250	290	0,05	11,78	17,67	23,56
300	340	0,07	16,96	25,45	33,93
315	355	0,08	18,70	28,06	37,41
355	395	0,10	23,76	35,63	47,51
400	440	0,13	30,16	45,24	60,32
450	490	0,16	38,17	57,26	76,34
500	540	0,20	47,12	70,69	94,25
560	600	0,25	59,11	88,67	118,22
630	670	0,31	74,81	112,22	149,63
710	750	0,40	95,02	142,53	190,04
800	840	0,50	120,64	180,96	241,27
900	940	0,64	152,68	229,02	305,36

Tabel 10: Diameter kanalen

9.2 | Verwarming

Het gebouw kent qua warmte twee ruimtes; de middenruimte met temperaturen van minimaal 15 graden Celcius en de verblijfsruimtes met temperaturen van ongeveer 21 graden Celcius. De aangevoerde lucht in de middenruimte wordt doormiddel van een wtw voorverwarmd. Het gehele gebouw wordt tot 15 graden Celcius verwarmd doormiddel van vloerverwarming. De warmte komt uit een warmte- koudeopslag. Het koude water dat in de zomer wordt gebruikt om te koelen wordt hierdoor verwarmd en opgeslagen in een waterhoudende zandlaag. In de winter wordt dit warme water weer gebruikt om te verwarmen. Het water in de grond zal ongeveer een temperatuur hebben van 10 tot 15 graden Celcius en zal minimaal worden bijverwarmd. De lucht van 15 graden Celcius in de middenruimte verplaatst zich naar de verblijfsruimtes waar de lucht wordt afgezogen. De lucht komt binnen via roosters achter radiatoren waardoor deze lucht verder wordt verwarmd naar 21 graden Celcius.

Zowel de ventilatie als de radiatoren in de verblijfsruimtes worden geactiveerd door de aanwezigheid van personen. Sensoren en controle panelen zorgen ervoor dat er efficiënt wordt omgegaan met de energie. Plenumboxen meten het CO2 gehalte in de lucht en worden bij een verhoogde hoeveelheid geactiveerd waardoor de ruimte wordt geventileerd.

9.3 | Geluid

Elk gebouw krijgt te maken met geluidsoverlast. Denk hierbij aan bijvoorbeeld het verkeer, loopgeluiden, pratende mensen, rumoerigheid en nagalm in de ruimte. Om geluidsoverlast te beperken worden er maatregelen genomen. Dit wordt bereikt door geluidsabsorberende materialen toe te passen.

Het is niet altijd mogelijk om geluidsabsorberende vloer-, wand-, en plafondafwerking te gebruiken (om verschillende redenen), zoals in het geval van de herbestemming van de Margarita Maria Alacoquekerk te Tilburg. Er moet hier gekeken worden naar andere oplossingen, denk hierbij aan geluidsabsorberende meubels, geluidsabsorberende lampen, geluidsabsorberende panelen, akoestische fotoprints, akoestische gordijnen, akoestische lamellen en geluidsabsorberende planten of bomen (figuren 74 t/m 77).

Bomen, planten en akoestische fotoprints met foto's van de natuur zorgen tevens voor een aangename sfeer, wat ook wel een helende omgeving wordt genoemd. Hierdoor is het personeel minder vaak ziek, ontstaat er een prettigere omgeving voor personeel en patiënten, wordt het genezingsproces ondersteund, is er een aangename stimulatie voor alle zintuigen, en het zorgt tevens ook voor ontspanning van bezoekers/patiënten en werknemers.

Zoals in figuur 78 te zien is wordt in het middenschip gebruik gemaakt van geluidsabsorberende planten, bomen en meubels. In elke behandelkamer, frontoffice en backoffice wordt gebruik gemaakt van een akoestische fotoprint, geluidsabsorberende meubels en armaturen. In de wachtruimtes komen geluidsabsorberende meubels en panelen.

De geluidsabsorptie van de gevels tussen het middenschip en de nieuw ontworpen volumes, moet 45 dB bedragen. Dit omdat je in het middenschip niet mag horen wat er in de behandelkamers/sprekkamers gebeurt, om privacy redenen. Omgekeerd wil je in de behandelkamers/sprekkamers niet alles horen wat in het middenschip gebeurt. Hier is rekening gehouden met de nagalmtijd die in het middenschip verwacht wordt. Bij de geluidsabsorptie van deze gevels moet je denken aan onder andere het gebruik maken van dubbele beglazing en isolatie. Ook de vorm van de volumes dragen bij voor een betere geluidsabsorptie. De vorm zorgt ervoor dat geluid wordt verspreid in de middenruimte en geen pieken ontstaan (zie figuur 78).

74

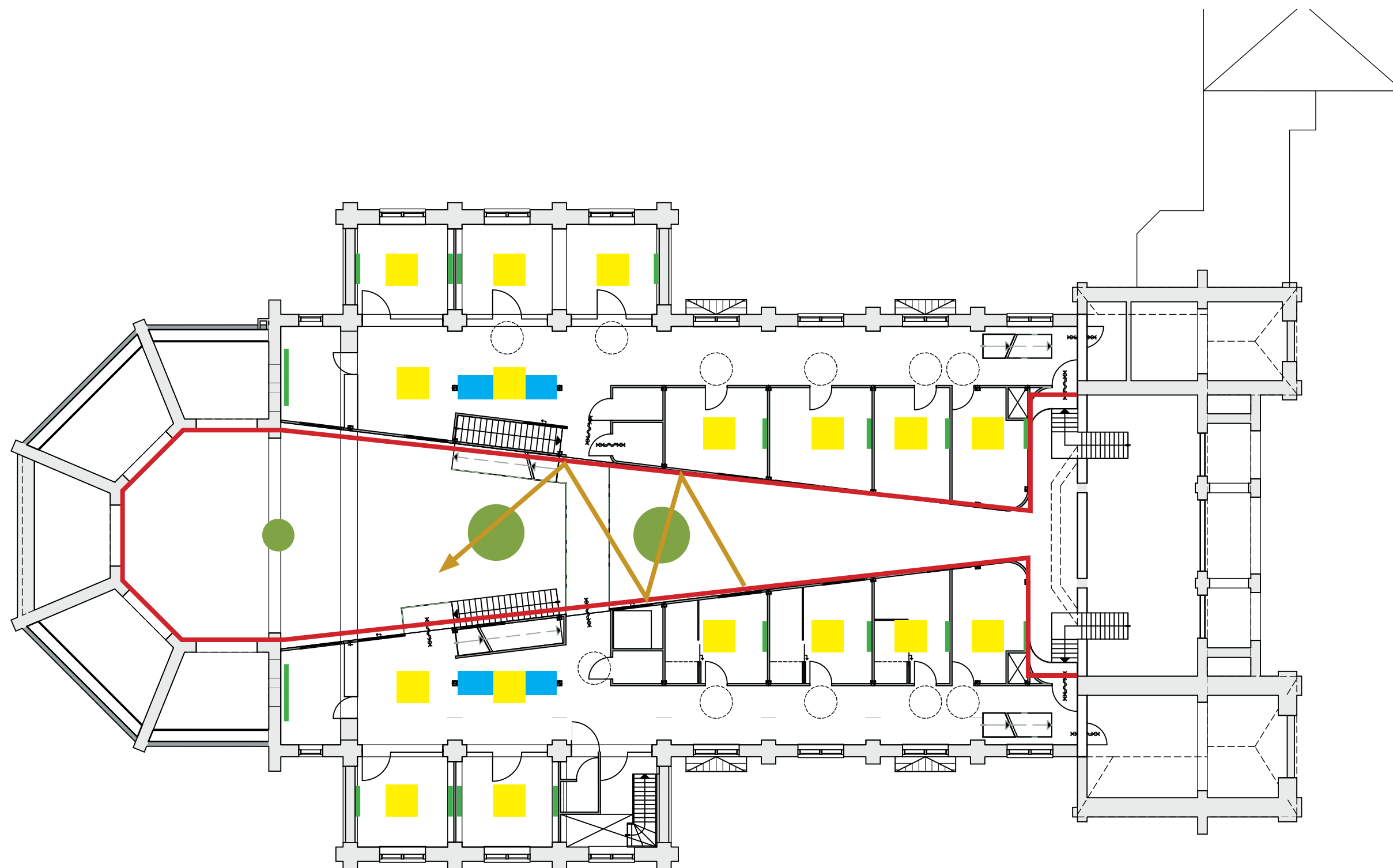
75

76

77

- Geluidsabsorberende armaturen
- Geluidsabsorberende meubelen
- Akoestische fotoprints
- Geluidsabsorberende planten
- Geluidsisolatie van 45 dB
- Spreiding geluid

10.1 | Bouwkundige voorzieningen

In elk gebouw moet er rekening gehouden worden met brandveiligheid. Zo moet er onder andere rekening gehouden worden met installatietechnische voorzieningen, organisatorische maatregelen, brandcompartimenten en brandscheidingen. Dit heeft invloed op de brandwerendheid van vloeren, scheidende wanden, ramen, deuren, materialen en de constructie.

10.2 | Installatietechnische voorzieningen

Onder de installatietechnische voorzieningen vallen blusmiddelen, brandmelders, deurdrangers, vluchtrouteaanduiding, ontruimingsplategrond en noodverlichting.

Blusmiddelen zijn brandslanghaspels, brandblussers en sprinklers. De brandmelders bevinden zich in alle gangen, hallen, behandelkamers, laboratorium, frontoffice en backoffice. Op alle deuren die zich op de scheiding van twee brandcompartimenten bevinden zitten deurdrangers. Verder is er in elke ruimte een vluchtrouteaanduiding. Op elke verdieping bevindt zich minimaal twee keer een ontruimingsplategrond. Tot slot bevindt zich in het hele gebouw noodverlichting met minimaal 1 lux.

10.3 | Organisatorische maatregelen

Onder de organisatorische maatregelen vallen de vluchtwegen en nooduitgangen. In een gebouw moeten er altijd twee nooduitgangen zijn. Op de begane vloer bevinden zich voor het publiek twee nooduitgangen en 1 extra nooduitgang. De eerste nooduitgang is aan de voorkant van het gebouw, de tweede nooduitgang bevindt zich aan de rechter achterkant van het gebouw, en de extra nooduitgang aan de linkerkant van het gebouw. Deze kunnen door iedereen, maar enkel bij nood, gebruikt worden.

Bij beide nieuw ontworpen volumes bevinden zich op de 1e verdieping twee nooduitgangen. Beide volumes hebben op elke verdieping een gang lopen met daaraan de benodigde ruimtes. Op het uiteinde van beide kanten van de gang bevindt zich een trap. In totaal zijn er 4 trappen die vanaf de 1e verdieping naar de begane grond leiden en 4 trappen die vanaf de 2e verdieping naar de eerste verdieping leiden.

10.4 | Brandcompartimenten

Bij dit ontwerp hebben we zes brandcompartimenten. Dit is berekend aan de hand van het totale gebruiksoppervlak van het gezondheidscentrum. Er is rekening gehouden met de maximale gebruiksoppervlakte per brandcompartiment, dit mag niet groter zijn dan 1000m². Verder hebben we meerdere sub-brandcompartimenten. De vluchtroute in een subbrandcompartiment mag niet langer zijn dan 30 meter.

De trappen kunnen extra beschermde vluchtroutes zijn, maar kunnen ook tot het naastgelegen brandcompartiment behoren. In ons ontwerp zijn de trappen geen extra beschermde vluchtroutes.

Het eerste brandcompartiment bevindt zich in het midden van het gebouw en bestaat uit de EHBO-post/prikpost ruimte, de hele hal en ingang tot aan het gewelf, en de ruimtes die zich in het kooromgang bevinden. Bij de EHBO-post/prikpost, de personeelsruimte, en de ruimtes in de kooromgang worden geen deurdrangers toegepast, waardoor deze meer toegankelijk zijn.

Het tweede brandcompartiment bestaat uit de begane grond van het nieuw gebouwde volume aan de linkerkant (gezien vanuit de hoofdingang).

Het derde brandcompartiment bestaat uit de begane grond van het nieuw gebouwde volume aan de rechterkant (gezien vanuit de hoofdingang).

Het vierde brandcompartiment bestaat uit de eerste verdieping en de tweede verdieping van het nieuw gebouwde volume aan de linkerkant (gezien vanuit de hoofdingang).

Het vijfde brandcompartiment bestaat uit de begane grond, de eerste verdieping en de tweede verdieping van het nieuw gebouwde volume aan de rechterkant (gezien vanuit de hoofdingang).

Het zesde brandcompartiment bestaat alleen uit de ruimte op de derde verdieping van het nieuw gebouwde volume aan de linkerkant (gezien vanuit de hoofdingang). Op deze verdieping bevindt zich verschillende installatieapparatuur, en moet er daarom een apart brandcompartiment zijn.

10.5 | Brandscheidingen

Bij een brandcompartiment mag de vluchtroute door een ruimte niet groter zijn dan 30 meter, omdat vluchtende personen hun adem maximaal 30 seconden kunnen inhouden. In een brandcompartiment bevinden zich subbrandcompartimenten en soms ook beschermde vluchtroutes. Verder bevindt een brandcompartiment zich op maximaal 75 meter afstand van het trappenhuis. De brandoverslag en branddoorslag van een brandcompartiment naar een extra beschermde vluchtroute of brandcompartiment is 60 minuten. Tot slot moet een technische ruimte met een gebruiksoppervlakte van meer dan 50 m² een afzonderlijk brandcompartiment zijn.

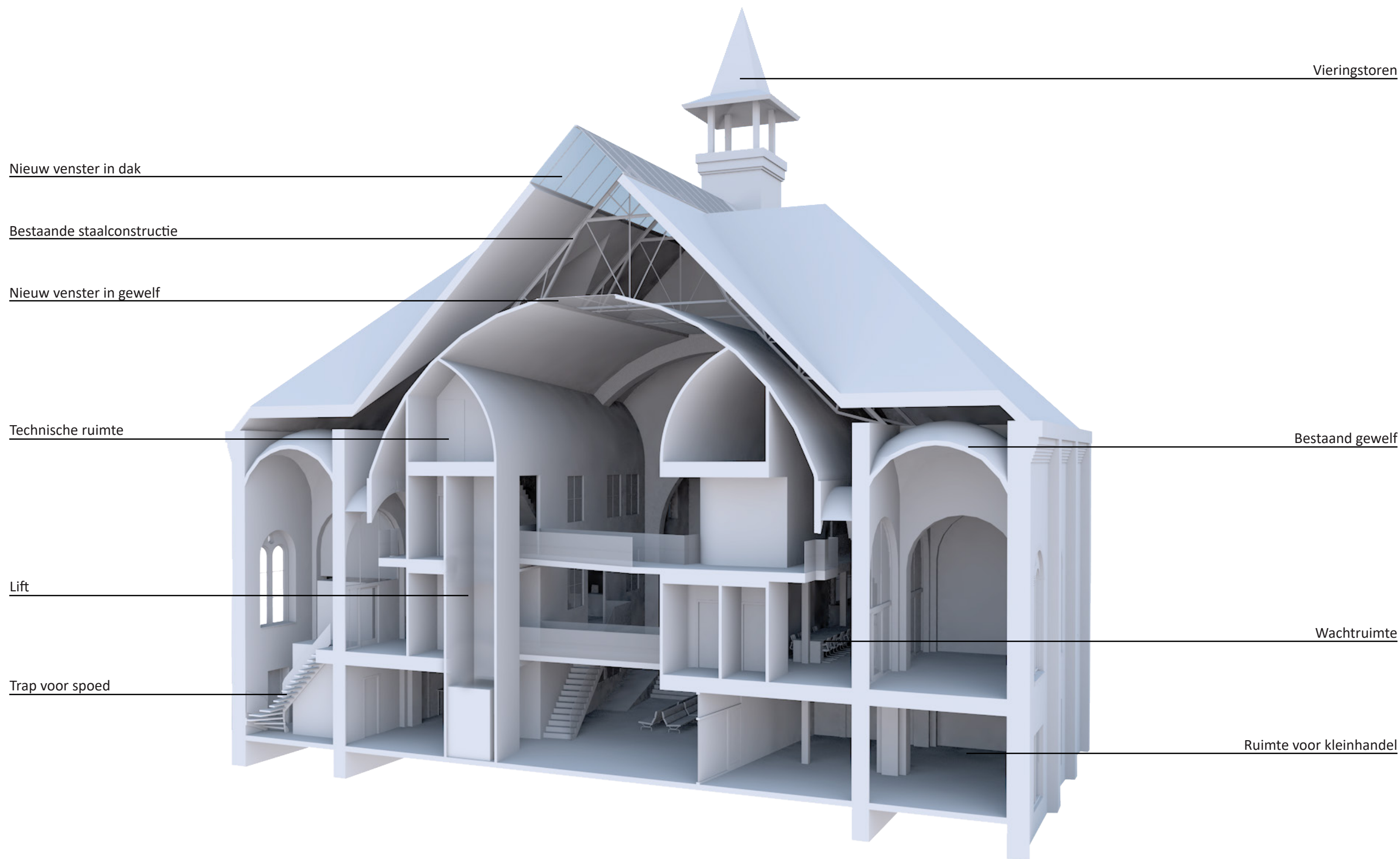
Bij een subbrandcompartiment mag de vluchtroute door een ruimte niet groter zijn dan 30 meter, omdat vluchtende personen hun adem maxi-

maal 30 seconden kunnen inhouden. Een subbrandcompartiment moet in principe altijd één vluchtroute hebben die buiten het subbrandcompartiment ten minste 20, 30 of soms zelfs 60 minuten bruikbaar is om veilig te vluchten. Verder bevindt een subbrandcompartiment zich op maximaal 75 meter afstand van het trappenhuis. Tot slot is de brandoverslag en branddoorslag (WBDBO) van een subbrandcompartiment naar een ander subbrandcompartiment 20 minuten.

Bij een beschermd subbrandcompartiment mag de vluchtroute door een ruimte niet groter zijn dan 30 meter, omdat vluchtende personen hun adem maximaal 30 seconden kunnen inhouden. Verder bevindt een subbrandcompartiment zich op maximaal 75 meter afstand van het trappenhuis. De brandoverslag en branddoorslag van een beschermd subbrandcompartiment naar een ander beschermd subbrandcompartiment of subbrandcompartiment is 30 minuten WBDBO.

Bij een beschermde vluchtroute mag de vluchtroute door een ruimte niet groter zijn dan 30 meter, omdat vluchtende personen hun adem maximaal 30 seconden kunnen inhouden. Bij een beschermde vluchtroute (gang, hal) mag de afstand van het trappenhuis niet groter zijn dan 75 meter.

Bij een extra beschermde vluchtroute mag de vluchtroute door een ruimte niet groter zijn dan 30 meter, omdat vluchtende personen hun adem maximaal 30 seconden kunnen inhouden. Verder bevindt een extra beschermde vluchtroute zich buiten een brandcompartiment.

11.1 | Deelvragen

Welke criteria vinden wij belangrijk voor het vinden van een geschikte herbestemming?

Voor de herbestemming van Margarita Maria Alacoquekerk is rekening gehouden met de rendabiliteit, respect voor de kerk, functiewijziging, marktvraag, toevoeging/verbetering voor de wijk, respect voor de kerk, parkeerbehoefte, voor en nadelen van functies, benodigde daglicht, openbaar en toegankelijk voor iedereen, wat er bij het gebouw past en hoe de parochie over herbestemming denkt. Deze criteria zijn bij elk aspect van het onderzoek gebruikt.

Wat zijn de belangrijke karakteristieken van de kerk en wat moet worden bewaard?

De karakteristieken van de kerk zijn opgenomen in het bouwhistorisch onderzoek. Hierin staat wat er bewaard moet blijven zoals de mozaïeken en zandstenen apostelen. Daarnaast komen verschillende karakteristieken terug in de concepten, zoals de ruimtelijkheid, sacraliteit en verschillende symbolieken op subtiele wijze.

Welke functie past bij de kerk en zijn omgeving?

Uit onderzoek naar een geschikte herbestemming zijn verschillende functies bekeken waaronder een columbarium, versmarkt, academie, gezondheidscentrum, wellness en verschillende woonaccommodaties. Deze functies zijn aan de hand van de belangrijke criteria onderzocht. Hieruit blijkt een gezondheidscentrum de meest geschikte herbestemming voor de Magarita Maria Alacoquekerk te Tilburg. De kerk behoudt hierdoor zijn maatschappelijke functie.

Wat vindt de gemeente Tilburg van ons herbestemmingsontwerp?

Met het schetsontwerp zijn wij in gesprek gegaan met de gemeente. Wij hebben gesproken met kunsthistoricus Joost op 't Hoog. De gemeente kijkt naar het totaalplan van een herbestemming. De ingrepen die wij willen maken met de nieuwe functie zijn dermate beperkt en de functie past goed in de omgeving waardoor wij een positieve reactie hebben gekregen.

Hoe ga je met een Rijksmonument om?

Binnen het herbestemmen van kerkgebouwen is een grote tendens van reversibel bouwen. Wij zijn van mening dat dit uit respect voor het gebouw moet en niet in de gedachte dat het christendom ooit weer zal groeien. Er moet eervol omgegaan worden met het bestaande gebouw waarbij zijn kwaliteiten worden gebruikt en eventueel versterkt in het nieuwe ontwerp. Voor advies kan contact op worden genomen met de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed. De gemeente zal uiteindelijk bepalen of de herbestemming geschikt is en het gebouw voldoende bewaard blijft.

11.2 | Hoofdvraag

Wat is een geschikte herbestemming voor de Margarita Maria Alacoquekerk te Tilburg?

Aan de hand van een architectonisch en bouwkundig rapport is elk aspect van de herbestemming bekeken. In het bouwhistorisch onderzoek is de kerk tot in detail beschreven. Uit het omgevingsonderzoek blijkt een gezondheidscentrum de meest geschikte herbestemming voor de kerk. Voor het herbestemmen van een kerk zijn verschillende subsidies beschikbaar, waardoor een herbestemming haalbaar wordt.

Tijdens het ontwerpen is uit verschillende bronnen inspiratie gehaald. Uit de onderzoeken, het schetsontwerp en het voorlopig ontwerp is het definitief ontwerp ontstaan (zie de bijlagen). Voor het ontwerp zijn verschillende concepten gebruikt die een leidraad waren in het ontwerp-proces. Het ontwerp bestaat uit twee volumes die lijken te verdwijnen in de hoogte. Er ontstaat hierdoor een dynamisch spel tussen ruimte en sacraliteit. Het ontwerp is zowel een functionele als esthetische oplossing.

11.3 | Aanbevelingen

Parkeren

Voor het parkeren wordt aangeraden om parkeerplaatsen te realiseren aan de achterkant van de kerk (blauw in figuur 80). Om dit te verwezenlijken moeten doorbrekingen gemaakt worden in de bestaande kerkmuren en vervangen worden door poorten. De omsloten binnenplaats is hierdoor een geschikte parkeerplaats voor personeel. Door de muren zijn de auto's niet zichtbaar vanaf de straat. Meer parkeerplaatsen kunnen gerealiseerd worden aan de zijkant van de kerk (geel in figuur 80). Hier komen tevens parkeerplaatsen voor mindervaliden. Tot slot kunnen er, bij een voordelige herbestemming van de pastorie, parkeerplaatsen worden gerealiseerd in de tuin van de pastorie (rood in figuur 80). Hier is het belangrijk dat parkeerplaatsen vrij worden gehouden van de kerk. In totaal komt het aantal parkeerplaatsen uit op 46. Dit zijn er zeven te weinig om aan de parkeernorm te voldoen. Wij gaan er echter van uit dat personeel en bezoekers zoveel mogelijk met de fiets of te voet reizen naar het gebouw. Het gezondheidscentrum is een toevoeging voor de wijk waarbij zijn bezoekers dicht in de buurt wonen.

Pastorie

De pastorie is niet meegenomen in het onderzoek. Hier is echter wel over nagedacht welke bestemming ons geschikt lijkt. Een geschikte herbestemming lijkt ons een restaurant met B&B. De parkeerplaatsen in de tuin van de pastorie kunnen bij deze herbestemming gedeeld worden, waarbij het gezondheidscentrum ze overdag gebruikt en het restaurant voornamelijk 's avonds.

Amarant zit in de oude jongensschool achter de kerk. Zij hebben interesse getoont in de pastorie. Het is echter onduidelijk of zij de tuin daarbij

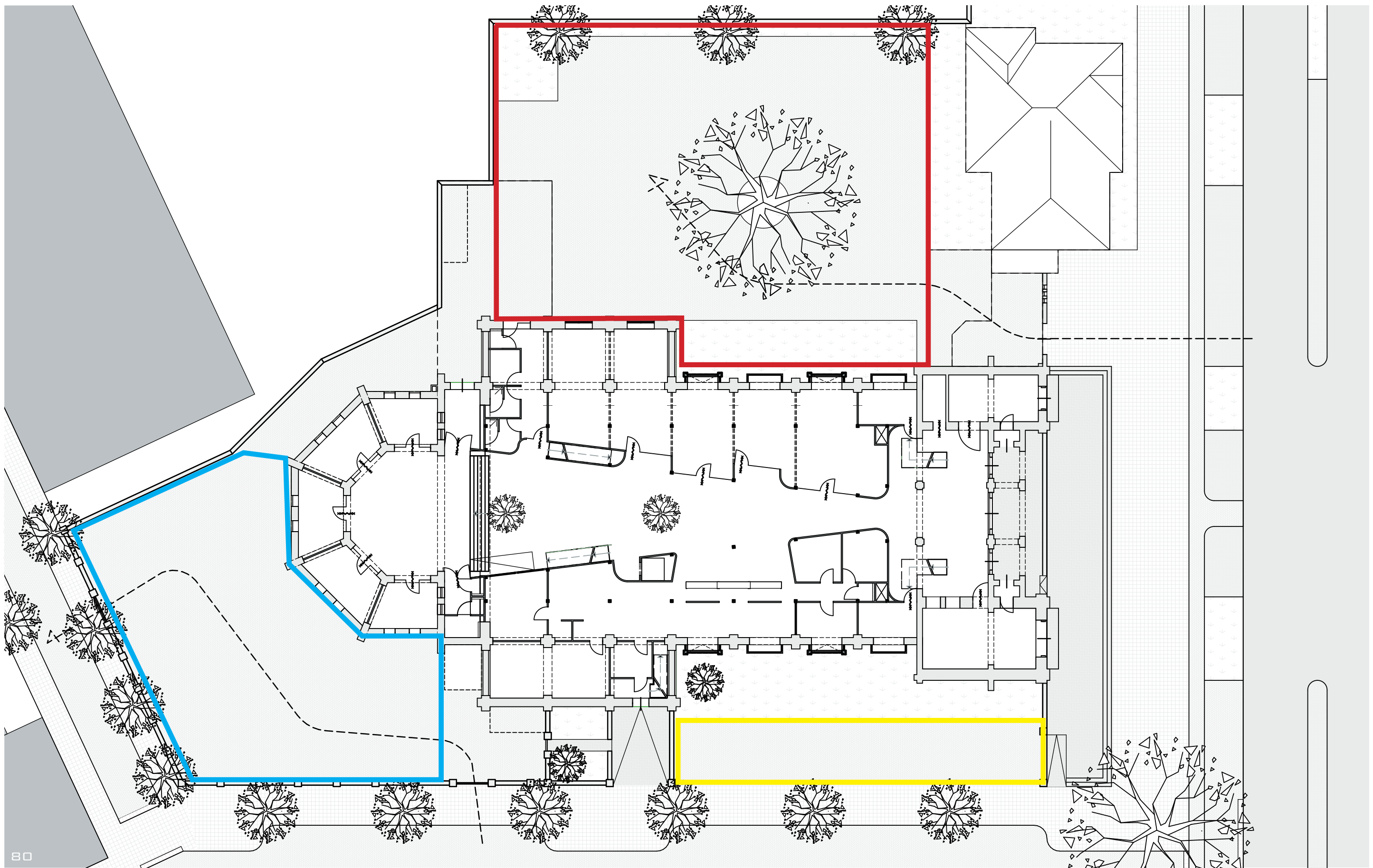
willen hebben.

Bestaande spouw

Om de buitengevels van de kerk extra te isoleren kan de spouw geïsoleerd worden door hier isolerende vlokken in te spuiten. Ter plaatse van de steunberen ontstaan hier echter wel kritieke punten qua vocht. In verder onderzoek kan gekeken worden of dit mogelijk is.

Orgel

Het orgel wordt verwijderd waardoor meer licht binnenkomt in de kerk. Onderdelen van het orgel kunnen als decoratieve elementen worden gebruikt in de kerk.

Ansenwoude, A. van, & Bernards, P. (2016). *De Kerk op z'n Kop* (thesis). Architectuur, Bouwkunde, Avans Hogeschool, Tilburg.

Archimed. (z.d.). *Tandartspraktijk Verweire en Verhoeven*. Geraadpleegd op 17 oktober 2016, van <http://archimed.be/2047>

Arthur. (2015). *Magarita Maria Alacoquekerk te Tilburg*. Geraadpleegd op 30 september 2016, van <https://www.flickr.com/photos/art-hur-a/20839602215>

Asselbergs, F. (2008). *Onderzoek herbestemming kerken en kerklocaties*. Nijmegen: Bisdom van Haarlem, het bisdom Rotterdam en Projectbureau Belvedere.

Atho (2011). *Centrale Verwarming*. Geraadpleegd op 10 december 2016, van <http://www.atho.nl/bereken-ventilatie>

Baas, J. (sd). *Bernard Pels & Zoon-orgel (1941)*. Geraadpleegd op 9 oktober 2016 op http://www.brabantorgel.nl/Tilburg_MariaMargarita.htm Beautiful balcony railing detail. Geraadpleegd op 26 oktober 2016, van <https://nl.pinterest.com/pin/537546905505124403/>

Berkela home xs4all. (z.d.). *De breedte van de parkeerweg*. Geraadpleegd op 25 november 2016, van https://berkela.home.xs4all.nl/cad%20vervoer/afbeeldingen/tn_2014extra011%20parkeren.jpg

Beterhoren. (z.d.). *Hulpmiddelen om beter te horen*. Geraadpleegd op 28 oktober 2016, van www.beterhoren.nl

Bouw Advies Toegankelijkheid. (2009). *Richtlijn eerstelijns gezondheidscentra*. Gedownload op 15 oktober 2016, van www.batutrecht.nl/download/richtlijneerstelijnsgezondheidscentra.pdf

Bouwadviesgroep-LHV. (2014). *Praktijk met Toekomst*. Gedownload op 15 oktober 2016, van <https://www.lhv.nl/sites/default/files/content/lhv.../praktijk-met-toekomst-web.pdf>

Bouwadviesgroep-LHV. (2016). *Bouwstenen 2016, Minimale technische eisen (ver)bouw huisartsenpraktijken*. Gedownload op 15 oktober 2016, van https://www.lhv.nl/sites/default/files/.../lhv.../lhv_bouwadvies_bouwstenen_2016.pdf

Bouwadviesgroep-LHV. (z.d.). *Praktijk met 1 huisarts*. Geraadpleegd op 15 oktober 2016, van <https://www.lhv.nl/uw-praktijk/bouwadvies/praktijk-met-toekomst/voorbeeldpraktijk-2011>

Bouwadviesgroep-LHV. (z.d.). *10 gouden regels bij het bouwen van een huisartsenpraktijk*. Gedownload op 15 oktober 2016, van https://www.lhv.nl/sites/default/files/content/lhv.../lhv_bouwadvies_waaier_lores.pdf

Bouwbesluit. (2012). *Beperking van uitbreiding van brand, omvang*. Geraadpleegd op 25 november 2016, van [http://www.bouwbesluitonline.nl/Inhoud/docs/wet/bb2012/hfd2/afd2-10?tableid=docs/wet/bb2012\[12\]/hfd2/afd2-10/par2-10-1](http://www.bouwbesluitonline.nl/Inhoud/docs/wet/bb2012/hfd2/afd2-10?tableid=docs/wet/bb2012[12]/hfd2/afd2-10/par2-10-1)

Bouwbesluit. (2012). *De wijzigingen, module brand*. Geraadpleegd op 25 november 2016, van <http://slideplayer.nl/slide/1940504/>

Bouwtekening maken. (z.d.). *Voorbeeld plattegrond tandartspraktijk bovenaanzicht*. Geraadpleegd op 15 oktober 2016, van <http://www.bouwtekening-maken.nl/voorbeeld-plattegrond-tandartspraktijk>

Cz. (z.d.). *Fysiotherapie, praktijkinrichting*. Gedownload op 18 oktober 2016, van <https://www.cz.nl/~media/actueel/zorgaanbieder/fysiotherapie/bijlage-3-praktijkinrichting.pdf>

Easy noise control. (z.d.). *Specialist in akoestiek en geluidsisolatie*. Geraadpleegd op 1 december 2016, van <https://www.easy-akoestiek.nl/akoestische-producten/wandoplossingen/akoestische-fotoprints.html>

Gemeente Tilburg (sd). *Archief bouwen en milieu* [Ringbaan-West 300]. Geraadpleegd op 1 september 2016, van <https://winkel.tilburg.nl/formulieren/server/winkel-ui/BMSarchiefbundelSelectie.html?sessionId=4ff005dd-5594-49f1-92a6-7a1c00e2c295>

Gemeente Tilburg. (2016). *Restauratie monumenten*. Geraadpleegd op 14 november 2016, van https://www.tilburg.nl/fileadmin/files/inwoners/subsidies/wonen_wijken/restauratiesubsidie_monumenten.pdf

Gezondheidscentrum Axel. (2011). *Axel gezond en wel, Gezondheidscentrum te Axel, programma van eisen*. Gedownload op 15 oktober 2016, van <https://www.terneuzen.nl/bis/dsresource?objectid=79bb3907-be63-4aa0-a9ca-081526d6d649>

Google (2016). *Tilburg*. Geraadpleegd op 9 september 2016, van <https://www.google.nl/maps>

Graham-Dixon. A. (sd). *St Jerome, Oil on Canvas*. Geraadpleegd op 16 december 2016, van https://ofalltheartblogs.files.wordpress.com/2012/07/st__jerome.jpg

Hamers, W.J. (sd). *Kerk Tilburg*. Geraadpleegd op 6 oktober 2016, van <https://stichtingjandijker.nl/selectie-glaskunst/glaskunst-1956-1963/kerk-tilburg/>

Jelle Eijzenga. (2016). *Fysiotherapiepraktijk in Dronryp*. Geraadpleegd op 17 oktober 2016, van <http://eijzenga.nl/actueel/fysiotherapiepraktijk-in-dronryp/>

JJW Arkitekter (2005). *Silowoningen van MVRDV*. Geraadpleegd op 2 november 2016, van <http://www.architectenwerk.nl/box/archief.2005.0809.htm>

Jongeneel natuurlijk goed. (z.d.). *Brandveiligheid*. Geraadpleegd op 18 november 2016, van <https://www.jongeneel.nl/brandwerend-3>

Kiwa. (z.d.). *Inrichtingseisen behandelruimte logopedie eerstelijns*. Gedownload op 22 oktober 2016, van http://diensten.kiwa.nl/library/diensten-kiwa-nl/inrichtingseisen_november_2013.pdf

KNMP/WINAp. (2006). *Nederlandse Apotheeknorm 2006*. Gedownload op 15 oktober 2016, van https://www.knmp.nl/downloads/nan_2006.pdf

KNMP/WINAp. (2007). *NAN 2006-Richtlijn 7, Ruimten en faciliteiten*. Gedownload op 15 oktober 2016, van <https://www.knmp.nl/downloads/nan-richtlijn-7-ruimten-en-faciliteiten.pdf>

Meier Zu Ummeln, M. (sd). *Stedelijk Museum Amsterdam*. Geraadpleegd op 12 december 2016, van <https://www.onlinegalerij.nl/stedelijk-museum-amsterdam/>

Mitchel, N. (2014). *A Gallery of Weird and Wonderful Windows*. Geraadpleegd op 26 oktober 2016, van <http://www.apartmenttherapy.com/a-gallery-of-weird-and-wonderful-windows-210806>

Monumenten. (z.d.). *Provincie Noord-Brabant*. Geraadpleegd op 30 november 2016, van <https://www.monumenten.nl/provincies/noord-brabant>

Monumenten. (z.d.). *Subsidie voor herbestemming*. Geraadpleegd op 14 november 2016, van <https://www.monumenten.nl/onderhoud-en-restauratie/grootschalige-restauratie-en-herbestemmen/onderzoek>

Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde. (z.d.). (Ver)bouwen van een praktijk. Gedownload op 15 oktober 2016, van https://www.knmt.nl/sites/default/files/www_broch_nmt_vgt_verbouwen_praktijk.pdf

Nederlandse unie van optiekbedrijven. (z.d.). *Minimum kwaliteitseisen optiekbranche*. Geraadpleegd op 28 oktober 2016, van <http://www.nuvo.nl/pages/137/optiek/Minimum-kwaliteitseisen.html>

Nederlandse Vereniging van Luchtkanalenfabrikanten (2014). *Kwaliteitshandboek Luchtkanaalsystemen 2009*. Geraadpleegd op 3 januari 2017, van http://www.luka.nl/wp-content/uploads/2016/01/LUKA-Handboek_web-2016-2.pdf

Op 't Hoog, J. (2008). *Het zorgvuldig ontworpen hart van de samenleving*. Tilburg, 26(3), 12-08.

OpenStreetMap (sd). *Tilburg*. Geraadpleegd op 9 september 2016, van <https://www.openstreetmap.org/#map=5/51.500/-0.100>

Orange Climate (2017). *VKT*. Geraadpleegd op 28 november 2016, van <https://orangeclimate.com/nl/ocverhulst/producten/vkt>

Parkeernorm in Tilburg. Gedownload op 25 november 2016, van http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0855.BSP2013015-e001/b_NL.IMRO.0855.BSP2013015-e001_rb3.pdf

Pawson, J. (2014). *Palmgren House, Drevviken*. Geraadpleegd op 28 november 2016, van <http://www.iconic-architecture.com/iconic-awards-die-ganze-welt-der-architektur/archiv/2014/preistraeger-2014/interior-designers-of-the-year.html>

Pearce, T. (2016). [zitplaats onder buizen in cirkel]. Geraadpleegd op 9 november 2016, van <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/0f/07/cc/0f07cc4e8de48d01201ff30bbb504bd0.jpg>

Pijak, J. (2012). *Angular Stairway Stores*. Geraadpleegd op 2 november 2016, van <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/564x/63/fb/53/63fb5300deaabbe98ceb4dc29bdb4197.jpg>

Plitt, T. (2015). *Adam Street, Burnley*. Geraadpleegd op 28 november 2016, van <http://www.dxarchitects.com.au/portfolio/adam-street-burnley/>

Provincie Noord-Brabant. (z.d.). *Subsidieregeling cultureel erfgoed noord brabant*. Geraadpleegd op 30 november 2016, van http://www.brabant.nl/applicaties/regelingen/1223_subsidieregeling_cultureel_erfgoed_noord_brabant_2016.aspx

Regionaal Archief Tilburg (sd). *Margarita Maria Alacoquekerk Tilburg*. Geraadpleegd op 6 oktober 2016, van <http://www.regionaalarchieftilburg.nl/#>

Regionaal Archief Tilburg (sd). *Ringbaan-West 300*. Geraadpleegd op 10 oktober 2016 op <https://www.tilburgopdekaart.nl>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (2016). *Monumentnummer 521196*. Amersfoort: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. (z.d.). *Informatieblad Subsidieregeling herbestemming monumenten*. Geraadpleegd op 31 oktober 2016, van <http://cultureelerfgoed.nl/publicaties/informatieblad-subsidieregeling-herbestemming-monumenten>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. (z.d.). *Instandhoudingssubsidie*. Geraadpleegd op 31 oktober 2016, van <http://cultureelerfgoed.nl/dossiers/subsidies/instandhoudingssubsidie>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. (2009). *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek*. Den Haag: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. (2011). *Een toekomst voor kerken*. Amersfoort: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

RSS Archive (sd). [modern bloemkozijn]. Geraadpleegd op 26 oktober 2016, van <http://browndresswithwhitedots.tumblr.com/page/22#2913441142>

Ruimtelijkeplannen.nl (2016). *Ringbaan-West 300*. Geraadpleegd op 11 oktober 2016, van <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/bestemmingsplannen?postcode=5025VB&huisnummer=300>

SAKO Architects (2012). *Sako: complejo 'Cube Tube' en Jinhua (China)*. Geraadpleegd op 26 oktober 2016, van <http://www.arquitecturaviva.com/Info/News/Details/3539>

Smulders, R., & Reijer, C. (2016). *inspectierapport*. Vught: Monumentenwacht Noord-Brabant.

STA orthopaedie. (z.d.). *Orthopedische hulpmiddelen*. Geraadpleegd op 27 oktober 2016, van <http://staorthopedie.nl/portfolio-item/braces/>

13.1 | Tekeningenlijst

B_100 Bestaande Begane grond
B_200 Bestaande Aanz. en Drns.
DO_100 Begane grond
DO_101 Eerste verdieping
DO_102 Tweede verdieping
DO_103 Derde verdieping
DO_200 Aanzichten & Doorsneden
DO_500 Schematische constr.
DO_600 Technische tek. BG
DO_601 Technische tek. 1E V.
DO_602 Technische tek. 2E V.
DO_603 Technische tek. 3E V.
DO_610 Ventilatie zones
DO_620 Brandcompartimenten

13.2 | Detailboek

DO_701 Detail 1
DO_702 Detail 2
DO_703 Detail 3
DO_704 Detail 4
DO_705 Detail 5
DO_706 Detail 6
DO_707 Detail 7
DO_708 Detail 8 & 9
DO_709 Detail 10
DO_710 Detail 11
DO_711 Detail 12
DO_712 Detail 13
DO_713 Detail 14
DO_714 Detail 15

13.3 | Overig

Rekentabel ventilatie
Afwerkstaat

